

De dominante elite van media-economen;

Journalistiek en de hoogleraar als bron van expertise

Door: Yoshi Tuk (1454072)

Scriptie ter afronding van de master Journalistiek & Nieuwe Media aan Universiteit Leiden

Begeleider: Dr. T. (Tom) Van Hout

Datum van inleveren: 04-07-2014

Introductie	3
Journalistieke context: expertise en de toegeschreven waarde	5
De rol van expertise binnen de journalistiek	7
Het keuzeprocess van de journalist	8
De wijze van selecteren en invloed op nieuwsproductie	9
Methodologie.....	11
Samenstelling database.....	11
Verzameling kwantitatieve data.....	12
Verzameling kwalitatieve data	13
Beoordeling data	14
Resultaten	15
Media-economen en de journalistiek	15
Academische expertise.....	17
Media-analyse expertise	18
Media-analyse Nederlandse dagbladen	19
Matteüeffect en onafhankelijke expertise.....	27
Inhoudelijke analyse.....	28
Casus: inhoudelijke kijk op de dominante elite	31
Sylvester Eijffinger (Tilburg University)	31
Lans Bovenberg (Tilburg University)	34
Sweder van Wijnbergen (Universiteit van Amsterdam).....	38
Lex Hoogduin (Universiteit van Amsterdam)	41
Arnoud Boot (Universiteit van Amsterdam).....	42
Onderzoeksconclusie	46
Journalistieke en maatschappelijke discussie.....	48
Literatuur	51

De dominante elite van media-economen;

Journalistiek en de hoogleraar als bron van expertise

Yoshi Tuk (Journalistiek en Nieuwe Media - Universiteit Leiden)

Samenvatting

Economisch hoogleraren zijn voor journalisten met name vanwege de onafhankelijke duiding een belangrijke bron van expertise. In berichtgeving rondom de financieel-economische crisis (2008-2013) in elf landelijke dagbladen worden 250 onderzochte hoogleraren bijna 13.000 keer bij naam genoemd. De journalistieke bronkeuze resulteert in een dominante elite van media-economen. Het zeer selecte gezelschap van vijf economen zorgt voor een kwart van de naamsvermeldingen, slechts twaalf personen voor de helft. De discrepantie tussen expertise zoals gepresenteerd in de media en het academische veld is groots. Geen van de economen in de academische top mag zich onder de veelgevraagde media-economen scharen. In het licht van het onafhankelijke karakter is het opvallend dat negen van de tien meestgevraagde economen een of meerdere relaties heeft met commerciële instellingen. Diversiteit in bronkeuze is onder de dagbladen van redelijk gelijke aard. De Volkskrant slaagt hierin het beste, Metro, De Telegraaf en Sp!ts vertonen grotere afwijkingen. Ten tijde van de economische crisis is sprake geweest van een groot, zichzelf versterkend, matteüseffect. Een elite van deelnemers aan het publieke debat is dusdanig zichtbaar dat zij almaar meer aandacht en macht krijgen toebedeeld. Ook inhoudelijk blijken zij eensgezind: 80 procent van de oordelen over het kabinetsbeleid zijn negatief van aard. De duidingsfunctie is verre van strikt evaluatief: niet de kritiek op een beleidsmaatregel staat centraal, maar de normatieve beoordeling van de uitkomst. De vervaging van de grens tussen de economische en politieke visie vraagt om een andere journalistiek. Een waarin veel kritischer wordt gekeken naar bronkeuze en de kleuring van het economisch publieke debat.

Introductie

De economie, veruit het meestbesproken onderwerp van de afgelopen jaren, en terugkijkende op, een onderwerp waarover iedereen wat te zeggen had. Met het uitbreken van de financieel-economische

crisis in 2008 is er in de media veel geschreven over de oorzaak, gevolgen van en de benodigde oplossingen voor de problematiek. De binnen journalistiek gevraagde snelheid van werken en complexiteit van de materie vroegen om duiding van gebeurtenissen. De media-econoom zag hierbij het licht. Hoogleraren en economen verbonden aan financiële instellingen werden graag geziene gasten en regelmatig aangehaald door de schrijvende pers. Ten bate van het journalistieke product, maar zeker niet te onderschatten als middel om de werkgever in een goed daglicht te plaatsen. Universiteiten moedigen hoogleraren aan de publieke arena te betreden en delen prijzen uit aan de medewerkers die daarin het meest succesvol zijn. Sylvester Eijffinger werd afgelopen januari als meest geciteerde hoogleraar uitgeroepen tot *mediatopper 2013*. De prestatie - 'voor het negende achtereenvolgende jaar ben ik de meest in de media geciteerde econoom van Tilburg University' - deelde hij trots per e-mail met zijn contacten.

De publiciteitsdrang van Eijffinger en vele anderen wordt niet door iedereen positief ontvangen. In de journalistiek zelf is hier en daar wat scepsis te bespeuren over deze, veelal, mannen en hun prominente aanwezigheid. Journalist Jesse Frederik wijst economen als '*ijdele Eijff*' graag op twijfelachtige uitspraken uit het verleden, maar ontdekte tijdens zijn '*blunderjacht*' dat een econoom ongeacht het resultaat het gelijk altijd zijn zijde heeft. 'De economie is schijnbaar dusdanig complex dat er altijd wel een mits of maar is te vinden waarom een voorspelling niet uitkomt' (Frederik, 2013) Sandra Phlippen, hoofdredacteur van Economisch Statistische Berichten, schreef al dat het voor veel wetenschappers, die zich relatief ver van de media bewegen, smullen was nu de kritiek aanwakkerde en 'de karaktermoord op de media-econoom eindelijk begonnen was' (Phlippen, 2013). Schijnbaar is het velen al jaren een doorn in het oog dat zij zich ongenueanceerd uitlaten over de toekomst en voorspellen zonder dit in feite te kunnen. Er wordt gesproken over een economocratie: economen bepalen steeds meer het beleid terwijl hun voorspellingen er vaak naast zitten en zij hun politieke voorkeuren niet weten te onderscheiden van wetenschappelijk werk (Felix, 2013; Fransman, 2013).

De positie die de econoom wordt gegeven is waarschijnlijk een invloedrijke. "Al die petten, dat is oppassen geblazen" kopte de De Groene Amsterdammer in november 2013 (Haegens & Bijman, 2013). Onderzoek van het tijdschrift wijst uit dat drie op de vijf hoogleraren binnen de financiële sector banden heeft met banken, consultants, pensioenfondsen of andere financiële partijen. Arnoud Boot, zelf regelmatig optredend in de media, laat weten dat dit 'natúúrlijk invloed heeft op het publieke debat.'

In feite kan de journalist niet om de expertise van de econoom heen. In de productie worden zij als onafhankelijke partij aangehaald. Met name het streven naar een zo groot mogelijke objectiviteit en betrouwbaarheid zijn voor de journalist achterliggende motieven (Albæk, Christansen & Togeby, 2003).

Het proces van selecteren wordt echter sterk gestuurd door de journalist: hij of zij bepaalt welke expert er wel of geen toegang wordt gegeven tot de publieke arena en een visie mag verkondigen. Ze raadplegen met name contacten die eerder al commentaren hebben verzorgd of zoeken reacties die binnen het al vaststaande narratieve frame passen (Albæk, 2011).

Nu we een eerste afgebakende periode van vijf economische crisisjaren achter ons hebben gelaten, is het zaak na te gaan hoe de journalistiek heeft bericht over dit thema. Waar het ontbreken van een systematische analyse toe kan leiden zien we terug in het onderzoek naar zogenaamde *invisible colleges*. De term duidt op een groep van experts, veelal wetenschappers, die binnen een circuit van formele en informele communicatie informatie uitwisselen en het vakgebied monitoren (Zuccala, 2006). Onderzoek van Miller & Mills (2009) laat zien welke verstreckende gevolgen dit kan hebben op het publieke debat. Wanneer er inderdaad sprake is van een dominante school opereren de personen die in de media een visie mogen verkondigen geenszins als individu. Ze werken vanuit verschillende overlappende netwerken, veelal te linken aan instellingen met bijbehorend gedachtegoed. Zij versterken via de nieuwskanalen de reeds bestaande dominante visie en worden nauwelijks geconfronteerd met een evenwaardig tegenwicht. Resultaat is een systematisch ongebalanceerde nieuwsproductie (Miller & Mills, 2009).

Zowel de journalistiek als de wetenschap hebben zich tot op heden nauwelijks gewaagd aan een kritische blik op dit proces en de invloed van zogenaamde media-economen. Mogelijk dat de journalistiek hiermee onbewust een bestaande dominante visie of *invisible college* in stand houdt. Het beschrevene geeft aanleiding tot de hoofdvraag van dit onderzoek:

“In hoeverre is sprake van een Nederlands economisch dominante elite of invisible college en welke invloed heeft dit op de nieuwsjournalistiek?”

Journalistieke context: expertise en de toegeschreven waarde

Een samenleving als de onze is in steeds grotere mate afhankelijk van kennis en bronnen die hierin kunnen voorzien. Het is inmiddels een vanzelfsprekendheid binnen de besluitvorming om onafhankelijke experts te raadplegen om een zo objectief en volledig mogelijk beeld van de werkelijkheid te verkrijgen. Hierin is de waarde die wordt gehecht aan wetenschap en academici groeiende (Grundmann, 2009). Kennis van en ervaring met een onderwerp zijn een belangrijk onderdeel van de expertise waarover zij beschikken. Hiermee worden zij geacht een weloverwogen beeld te schetsen, wat moet leiden tot betere besluitvorming (Collins & Evans, 2002). Hoewel de terminologie van kennissamenleving anders

doet vermoeden, zijn we als samenleving echter niet beter geïnformeerd en *rationeler* in het nemen van onze beslissingen. Het zou namelijk veronderstellen dat (wetenschappelijke) kennis non-ambigu is, het op een directe wijze is toe te passen in een situatie en de resultaten zonder meer wenselijk zijn. Deze kijk impliceert een *ware* omschrijving van de realiteit (Grundmann, 2009). In de wetenschap heeft deze traditionele zienswijze plaatsgemaakt voor een waarin wetenschap en kennis zich ontwikkelen in relatie tot, en in samenwerking met, de samenleving. Academics leveren niet de absolute waarheden die zich automatisch vertalen in goed beleid. Zij komen uit 'de laboratoria' en gaan met verschillende vormen van expertise de interactie aan met publiek en beleidsmakers. Een poging om *in* de samenleving te staan in plaats van daarbuiten. Multidisciplinaire, context gevoelige, zelf reflectieve kennisproductie gevat in populaire terminologie als 'democratisering van expertise' (Bader, 2013).

Toch laat expertise zich niet vatten in deze democratische typering. Zo kan men enorm veel ervaring hebben in zoiets alledaags als slapen, maar maakt het iemand nog geen expert op dit gebied. De ervaring kan door iedereen, zonder dat het verdere vaardigheden hoeft op te leveren, worden opgedaan. Expertise staat of valt bij de toegeschreven waarde van anderen en kan theoretisch worden gezien op drie niveaus:

- Gebrek aan expertise: de expertise is onvoldoende om te kunnen bijdragen aan bestaande kennis.
- Interactionele expertise: er is voldoende kennis om inhoudelijk te kunnen communiceren over het onderwerp.
- Bijdragende expertise: er is voldoende kennis om bij te kunnen dragen aan bestaande kennis en wetenschap.

De traditionele kijk op expertise, met als onderscheid de expert (bijdragende expertise) en non-expert (interactionele expertise), heeft inmiddels plaatsgemaakt voor een realiteit waarin deze scheiding is vervaagd (Collins & Evans, 2002). Deze vervaging is dusdanig zichtbaar dat 'lokale ervaringen' en praktijkkennis regelmatig verworden tot een onderdeel van de wetenschap en journalistiek (Allgaier, 2011b).

Expertise van anderen is ook op individueel niveau van grote waarde. Met name binnen besluitvorming en opinievorming in relatie tot complexe materie wordt zelden volledig zelfstandig gehandeld. Het belang van externe kennis of inwinnen van adviezen wordt met een toenemende complexiteit van onderwerp groter (Schra, Dalal & Sniezek, 2006). Over het algemeen lijken rationele

overwegingen van de ontvangende partij te voorspellen of een expert bij machte is invloed uit te oefenen. Bewuste beoordeling van de ervaring en kennis geldt als belangrijkste factor (Gino & Schweitzer, 2008), maar wordt onbewust beïnvloed door toegankelijkheid. Het al dan niet kunnen bereiken van kennis, bijvoorbeeld via media, is mogelijk nog belangrijker dan een rationele afweging. Een afweging vindt immers slechts plaats voor de kennis die is ontvangen (Yuan, Carboni & Ehrlich, 2010). Dit onbewuste proces staat bovendien niet op zich, de beoordeling is sterk onderhevig aan de emotionele staat van de ontvangende partij. Het gevoelsleven stuurt de lezing van andermans vrijblijvende opinie en advies. Irrelevante gevoelens, losstaand van de huidige situatie, vormen mede de relatie met de expert (Gino & Schweitzer, 2008).

De vervaging van de grens tussen de vroegere experts en ervaringsdeskundigen bemoeilijkt voor een buitenstaander de toetsing van expertise. Het zorgt bovendien voor een paradoxaal effect: met het toenemend aantal verschillende geluiden neemt ons vertrouwen in experts af, wat ons doet vragen naar meer geluiden (Boyce, 2006). De terminologie kan door de zelfbenoemde expert eenvoudig persuasief worden ingezet, met ongefundeerde uitspraken als resultaat (Collins & Evans, 2002). Democratisering van kennisdeling vraagt om een levendige en kritische publieke opinie. Toetsing, contra-expertise en een mediacultuur waarin volledige vrijheid wordt geboden aan tegengeluid zijn hiervoor van belang (Bader, 2013).

De rol van expertise binnen de journalistiek

Nu met het verstrijken van de decennia naast de 'wat' ook de 'waarom' belangrijk is geworden, neemt de invloed van externe experts verder toe. Hoewel ook zichzelf belang hebben bij het opzoeken van publiciteit, zijn het de journalisten die uiteindelijk de experts ten tonele voeren. Zo beschrijft Zvi Reich (2006) de relatie tussen journalist en bron als een in twee fases op te delen sociale arena. Nadat in de eerste fase het contact wordt geïnitieerd door de bron, neemt de journalist de leiding over. Tijdens de daadwerkelijke productie is het de journalist die doelgericht bepaalt welke informatie wordt gebruikt en welke bron wordt gevraagd om commentaar (Reich, 2006).

De complexiteit van de hedendaagse samenleving bemoeilijkt interpretatie en vraagt veelal om specialistische kennis waarover redacteurs niet altijd beschikken. Tezamen met de gevraagde snelheid van werken zijn journalisten lang niet altijd zelf in staat interpretatie te leveren (Boyce, 2006). Binnen de journalistiek worden experts daarom aangevoerd om het nieuwsproduct van inhoudelijke feiten te voorzien, de objectiviteit te laten toenemen en betrouwbaarheid te benadrukken. Een betrouwbare

bron vergroot de betrouwbaarheid van het journalistieke product. (Albæk et al., 2003; Dimitrova & Stromback, 2009).

De relatie tussen journalist en expert is te omschrijven als een symbiotische: experts hebben de media nodig om visie en ideeën te kunnen delen, journalisten hebben de experts nodig voor duiding en commentaar. Door deze interactie zijn experts vormers van het nieuws. Zij zijn van invloed op context, commentaar en het verhaal dat het publiek bereikt (Conrad, 1999). Ook veranderingen in de omgeving van experts zelf maken het dat zij maar al te graag publiekelijk bij naam worden genoemd.

Vercommercialisering en daaruit voortvloeiende onzekerheid vragen om het zichtbaar blijven benadrukken van de eigen status en positie. Het resulteert in een toenemend aantal experts dat ook zichzelf als voldoende gekwalificeerd ziet om op een toenemend aantal onderwerpen op de publieke agenda te reageren. Zij zijn het die antwoorden geven op vragen, complexe ontwikkelingen duiden en ons wijzen op de toekomst (Albæk et al., 2003).

Het keuzeproces van de journalist

De hoeveelheid informatie die vandaag de dag beschikbaar is en het toenemend aantal experts moet de journalist doen afvragen wie wel en niet vertrouwd kunnen worden als deskundigen (Boyce, 2006). De vervaging van de grens tussen de eerder beschreven niveaus van expertise en veranderende rol van de expert bemoeilijken dit. Experts zijn inmiddels een natuurlijk onderdeel van het leven van de journalist. Hoewel ze lang niet altijd genoemd worden in het uiteindelijke nieuwsproduct voorzien zij de journalist continu van achtergrondinformatie (Albæk et al., 2003; Boyce, 2006; Reich, 2006). Geheel in lijn met het toenemende belang dat in de beleidsvorming wordt gehecht aan wetenschappelijke kennis en advies zien we dit terug in de samenleving als geheel. Wetenschappelijke kennis wordt gezien als een van de belangrijkste vormen van kennis en stuwende van vooruitgang. Academics zouden een positief effect hebben op de maatschappij (Europese Commissie, 2010), en zijn bovendien een betrouwbare bron voor de journalist. Het betrouwbare karakter van de academicus, voortvloeiend uit de verwachte objectieve kijk op de wereld, draagt hieraan bij (Dimitrova & Stromback, 2009; Verhoeven 2010).

Hoe de journalist de expertise op waarde schat, en bepaalt wie over voldoende kennis beschikt om het woord te mogen en kunnen voeren blijft echter ambigu. Expertise wordt maar zelden bediscussieerd. Voor veel van hen geldt dat zij niet de experts benaderen voor een visie, maar voor een kwalificatie die relevant en passend is voor het verhaal dat wordt gebracht. Vele verschillende factoren lijken hier in meer of mindere mate invloedrijk. Zowel nieuwswaarde, de interne agenda, externe

invloeden, tijdsdruk, de gewenste objectiviteit en balans van geluiden beïnvloeden het proces waarin juist die ene expert 'spreektijd' krijgt. (Boyce, 2006).

Het onderzoek van Conrad (1999) alsmede het jongere onderzoek van Albæk (2011) bevestigen deze typering. Experts die in het verleden zijn aangehaald worden voor een nieuwe productie nog eens benaderd. Journalisten geven de voorkeur aan gerespecteerde namen in het veld en vertrouwen op contacten die eerder al eens voor treffende commentaren hebben gezorgd. Een zichzelf in stand houdende situatie: de meest genoemde experts kunnen over beduidend minder ervaring beschikken dan anderen, maar door de media-optredens meer aanzien genieten in de buitenwereld (Conrad, 1999). Het eerder aangehaalde Deense onderzoek concludeert na vergelijking van artikelen uit 1961 en 2001 dat aan het begin van de eenentwintigste eeuw, experts zeven keer vaker werden genoemd of geciteerd dan veertig jaar hiervoor (Albæk et al., 2003). Deze zelfde Albæk (2011) bouwt voort op de kwantitatieve resultaten en publiceert later over de relatie tussen expert en bron. Ook hij stuit op het zogenaamde Matteüseffect. Journalisten zetten experts in waarvan de inzet eerder al succesvol is gebleken. Hierbij geeft ongeveer de helft van zowel de ondervraagde journalisten als experts aan dat het frame van het nieuwsproduct al was bepaald toen de zoektocht naar *onafhankelijke* derden werd gestart. Vooral sterk geïnstitutionaliseerde namen of geluiden die doen denken aan het oude vertrouwde blijken op de langere termijn de aandacht te krijgen van de journalist. Instituten, personen of geluiden die al sterk vertegenwoordigd zijn, worden nog sterker gemaakt. Juist zij die door proberen te breken en om aandacht vragen, en wellicht zelfs verdienen, hebben het lastig (Verhulst & Walgrave, 2005).

De wijze van selecteren en invloed op nieuwsproductie

Dat deze sturing in de invulling van het narratief ook expliciet gemaakt wordt, zien we terug in inhoudelijk onderzoek. Een Britse school werd ervan beschuldigd theorieën over het creationisme aan haar leerlingen aan te bieden als wetenschap. Een analyse van de berichtgeving maakte duidelijk dat wetenschapsjournalisten, experts en wetenschappers die het evolutionaire denken aanhangen anders omschreven dan actoren met tegengestelde visie. Waar eerstgenoemden neutraal werden omschreven of hen een omschrijving werd meegegeven die de status benadrukte, werden zij die er een andere mening op nahielden dusdanig omschreven dat de status als expert kon worden betwist (Allgaier, 2011a). Hoewel Allgaier zelf aangeeft dat het onderzoek klein van schaal is, staan de resultaten niet op zich. Het proces dat uiteindelijk tot een nieuwsproduct leidt is complexer dan menig theoretisch model doet vermoeden. Veel van deze theorieën concretiseren met name invloedrijke contextuele factoren

terwijl ook het individuele psychologische aspect niet mag worden onderschat. Dit kan beïnvloeden hoe de journalist de wereld aanschouwt en wat als van belang wordt gezien in de selectie van bronmateriaal en experts (Donsbach, 2004).

De wijze van selecteren van experts kan grote invloed hebben op de *agenda setting* in een democratie. Politiek en maatschappelijk is het van belang dat ook de vertolkers van een ander, tegendraads, geluid de ruimte krijgen een visie te verkondigen. Juist dit geluid draagt bij aan de balans in berichtgeving en doorbreekt een mogelijke *status quo*. Zonder deze geluiden met een groter publiek te delen, brengen journalisten slechts een deel van het verhaal hetgeen de nagestreefde objectiviteit en uitvoer van democratische functie niet ten goede komt (Conrad, 1999). Het bereik en de mogelijkheid tot vragen van aandacht vergroot de invloedssfeer van media en journalistiek. De sturing van publieke en politieke agenda maakt dat wordt gesproken over een '*mediacratie*' (Van Dalen & Van Aelst, 2014). Het publieke debat dat binnen deze mediacratie plaatsvindt wordt gevormd door een elite van actoren. Lobbyisten, vertegenwoordigers en (wetenschappelijke) experts beïnvloeden via media de publieke opinie. (Verhoeven, 2010).

Waar het ontbreken van een systematische analyse van het behandelde onderwerp uiteindelijk toe kan leiden zien we terug in het onderzoek naar zogenaamde *invisible colleges*. De term, in het onderzoeksveld niet eenduidig gedefinieerd, duidt op een groep van wetenschappers die binnen een circuit van formele en informele communicatie informatie uitwisselen, en de huidige stand van zaken binnen het vakgebied monitoren (Zuccala, 2006). Met de opkomst van het Amerikaanse onderzoek naar terrorisme ontstond er ook binnen deze discipline een elite, een *in-group*, van ongeveer honderd personen. Een netwerk van conservatieve kennis, machtige instituties, invloed en een relatie met de media-industrie. Een grote meerderheid van de "leden" heeft of had een publieke functie en/of is verbonden (geweest) aan private denktanks of onderzoeksinstituten ondersteund vanuit de overheid. Slechts dertig van de honderd prominenten konden in die zin worden bestempeld als onafhankelijk. Opvallend is dat van de honderd meest in de media voorkomende experts slechts zes behoren tot de top van de academische discipline. De discrepantie tussen het academische veld en de vijver van experts waarin media vissen is, zoals de auteurs het omschrijven, stuitend (Miller & Mills, 2009). Mogelijk nog problematischer is de eenzijdige inzet van het type experts. Binnen de print-journalistiek wordt in 77 procent van de gevallen aan een terrorisme-expert met zogenaamde orthodoxe visie gerefereerd. De journalist lijkt zich nauwelijks bewust waartoe het ontbreken van een kritische blik op de selectie kan leiden.

Methodologie

Om na te gaan in hoeverre er in Nederland sprake is van een dominante elite of *invisible college*, en of dit een inhoudelijk effect heeft op de dagbladjournalistiek, wordt het eerder aangehaalde onderzoek van Miller en Mills (2009) deels gerepliceerd. Het onderzoek en gekozen methode maken ogenschijnlijk gecompliceerde materie en een veelomvattende database aan gegevens inzichtelijk. Niet alleen brengen zij expertise en de verhouding van media tot wetenschap in beeld, ook de bestaande verdeling van aandacht wordt eenduidig zichtbaar. De onderzoeksopzet omvat enkele onderdelen die tezamen een eerste indruk geven van media-economen en de mogelijke invloed die zij hebben.

Samenstelling database

Om de basis van dit onderzoek te leggen, worden Nederlandse journalisten gevraagd welke economen zij regelmatig in de media zien optreden en welke personen zijzelf in een hypothetische situatie benaderen. Om een eerste beeld te krijgen van hoe journalisten zelf denken over de balans in economische berichtgeving wordt hen gevraagd een algemeen rapportcijfer toe te kennen. De enquête omvat de volgende concrete vragen:

- Noem vijf namen van economen die, volgens jou, regelmatig in de media worden gequoteerd of de ruimte krijgen de visie te delen.
- Noem vijf namen van economen die je mogelijk zelf zou bellen voor een quote of visie.
- In hoeverre slagen (economische) journalisten er volgens jou in voor voldoende gebalanceerde berichtgeving te zorgen?

Deze enquête werd in januari 2014 digitaal uitgereikt aan ruim tweehonderd economisch journalisten (N=213). De journalisten zijn werkzaam op een economische redactie of zijn benaderd omdat ze onlangs over een economisch onderwerp schreven. De journalisten worden niet specifiek gevraagd naar typen economen. Zo is het mogelijk vast te stellen of de eerdere aanname, academici vullen voor een aanzienlijk deel de rol van economisch expert in, een juiste is. De eerste resultaten moeten uitwijzen of deze veronderstelling ook voor Nederland geldt.

De namen van economen, gefilterd op hoogleraren, die met de korte vragenlijst zijn verzameld vormen een eerste uitgangspunt. In lijn met Miller en Mills (2009) wordt de selectie aangevuld met de

meest actieve Nederlandse economische wetenschappers. Hiervoor wordt gebruikgemaakt van de door vakblad ESB jaarlijks gepubliceerde 'Economentop 40'. Voor de berekening van de ranglijst worden scores gegeven op basis van de Science Citation Index (SCI) en de Social Science Citation Index (SSCI) uit het databestand van Thomson Reuters. Geteld worden de *articles, comments, letters, notes en reviews*. De score van een artikel wordt gewogen voor het aantal auteurs en de impactfactor van het tijdschrift.

De database wordt met een laatste stap gecompleteerd. NARCIS, de open wetenschappelijke database van KNAW en NWO, spreekt van in totaal 651 geregistreerde hoogleraren die aan een Nederlandse universiteit werkzaam zijn binnen het brede werkveld van de economische wetenschappen of *economics*. Afhangende van het aantal eerder verzamelde namen wordt de selectie gerandomiseerd uitgebreid. De steekproef dient, met betrouwbaarheidsniveau van 95 procent en foutmarge van 5 procent, ten minste uit 242 Nederlandse economische hoogleraren te bestaan (Howitt & Cramer, 2007). Deze minimale steekproefgrootte geldt dan ook als verder uitgangspunt.

Verzameling kwantitatieve data

De samengestelde databank van economen vormt het verdere uitgangspunt van dit onderzoek. Met behulp van de academische database LexisNexis wordt nagegaan hoe vaak de economen in de periode 2008-2013, tevens de onderzoeksperiode binnen dit volledige onderzoek, bij naam werden genoemd in de elf belangrijkste nationale dagbladen. In de analyse wordt gekeken naar het Algemeen Dagblad, Het Financieel Dagblad, Metro, Nederlands Dagblad, NRC Handelsblad, Nrc.next, Reformatorisch Dagblad, Spits, De Telegraaf, Trouw en de Volkskrant. Naast een beeld van prominent aanwezige media-economen of elite, leidt het tot zicht op de aandacht dat ieder dagblad heeft voor deze persoon.

Op het niveau van de dagbladen wordt vastgesteld hoe divers het gebruik van de bronnen de afgelopen vijf jaar is geweest. De diversiteit brengen we in kaart met behulp van de zogenaamde Herfindahl-Hirschman Index (HHI). De methode is oorspronkelijk afkomstig uit de economie zelf en wordt met name gebruikt om concentratie binnen bedrijfstakken waarde toe te kennen. Zo wordt nagegaan of er sprake is van bijvoorbeeld een monopolie, maar is inmiddels een methode voor het berekenen van allerlei typen concentratie (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2013). In dit onderzoek zetten we de methode in om de spreiding van de door het dagblad gekozen academische experts in kaart te brengen.

Per dagblad wordt vastgesteld welke experts ten minste eenmaal zijn genoemd in de geplaatste content. Het aantal naamsvermeldingen gedeeld door het aantal dagbladartikelen levert het relatieve aandeel van de expert. De waarde wordt gekwadrateerd zodat duidelijk wordt gemaakt in welke

proportie bronnen zijn ingezet. Ten slotte worden de waarden bij elkaar opgeteld wat de uiteindelijke HHI-waarde, oplopend van nul tot een, oplevert. Een hogere waarde duidt op een hogere mate van concentratie en minder diversiteit. Tot dusverre heeft de literatuur niet geresulteerd in een eenduidig referentiekader. De waarden van de elf dagbladen kunnen daarom alleen met elkaar worden vergeleken en niet met een extern objectieve graadmeter.

Als tussenstap naar het laatste deel van dit onderzoek wordt biografisch onderzoek verricht. Het register van nevenfuncties zoals bijgehouden door universiteiten en vermeldingen op het curriculum vitae van de hoofdpersonen geven een beeld van de relaties die economen hebben met organisaties. Zowel werkgeverschap als een directe sponsorrelatie (bijvoorbeeld via een denktank) worden aangemerkt als relatie. Het maakt duidelijk welke instellingen via deze personen (mogelijk) toegang hebben tot het publieke debat.

Verzameling kwalitatieve data

Een inhoudsanalyse moet meer inzichten bieden op het type uitspraken die media-economen doen en de mogelijke invloed op het publieke, economische, debat. Uit de kwantitatieve data wordt opgemaakt welke personen het debat in de Nederlandse dagbladen domineren. Uit de volledige selectie van dagbladartikelen waarin personen uit de dominante groep worden genoemd, wordt door middel van een gerandomiseerde steekproef een corpus samengesteld. Binnen het onderzoek wordt gekeken naar de beoordeling van het binnenlands kabinetsbeleid ten tijde van de economische crisis. Dit moet tevens duidelijk maken of de op media-economen geuite kritiek, zij nemen plaats op de stoel van beleidsmakers en schuwen niet de eigen politieke voorkeur te uiten, gegrond is. Binnen het corpus wordt geselecteerd op artikelen waarin een overduidelijk negatief dan wel positief sentiment wordt waargenomen met betrekking op de binnenlandse politiek of gevoerd beleid. Vastgesteld wordt wat de toon, negatief versus positief, is van de belangrijkste media-economen, de thema's waarover zij zich uitlaten en eventueel gevoerde argumentatie. De inhoudsanalyse wordt gevat middels de volgende schematische indeling.

Econoom	Datum	Artikel	Dagblad	Beoordeling	Inhoud
Naam	31-1-2009	Titel publicatie	AD	-1	Citaat

Beoordeling data

De samenvoeging van kwantitatieve data verkregen uit de database en kwalitatieve gegevens voortkomende uit de inhoudelijke analyse, zullen een aantal belangrijke vragen beantwoorden:

- Is er sprake van een dominante aanwezigheid van media-economen, en hoe sterk is deze gekwantificeerd ten opzichte van het publieke, economische, debat?
- Hoe verhoudt expertise in de media zich tot expertise binnen het (wetenschappelijk) vakgebied?
- Hoe sterk is de aanwezigheid van de dominante elite kijkende naar de afzonderlijke dagbladen?
- Hoe divers is de inzet van de academische expertise?
- Hoe onafhankelijk is de aan de journalistiek geboden expertise?
- Is er sprake van een concrete vorm van een matteüseffect?
- In welke mate en op welke toon spreekt de dominante elite over het gevoerde, politiek economische, binnenlandse beleid. Welk type argumenten voeren de media-economen aan voor de gedane uitspraken? Is er sprake van een *invisible college* of dominante elite?
- Is er in de periode 2008-2013 sprake geweest van gebalanceerde berichtgeving?

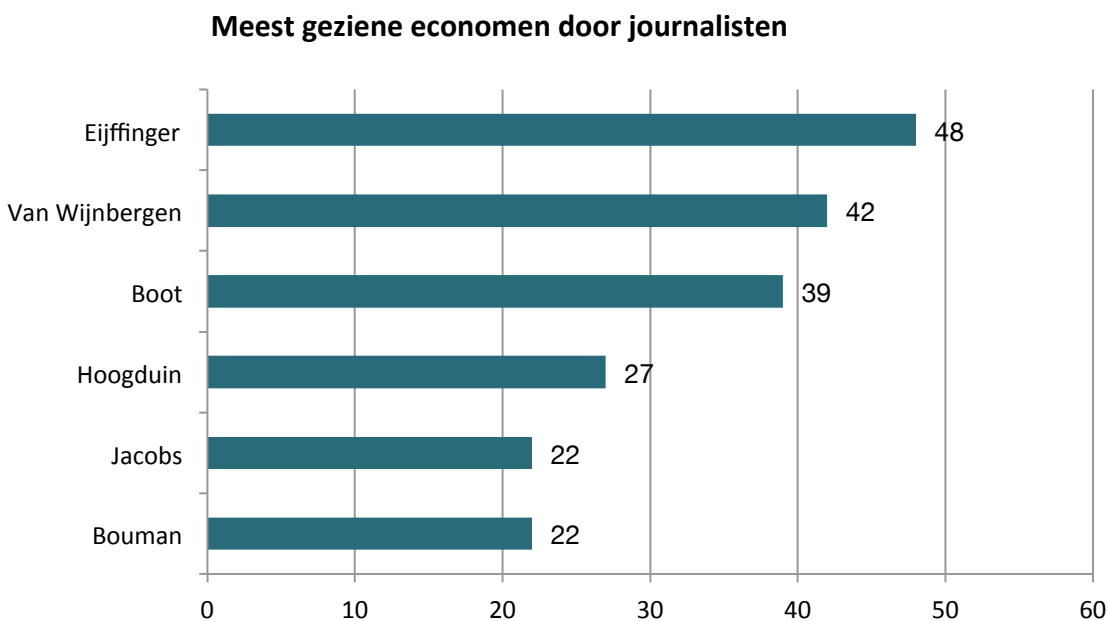
Resultaten

Voorts zullen de resultaten van het kwantitatieve en kwalitatieve onderzoek worden besproken.

Media-economen en de journalistiek

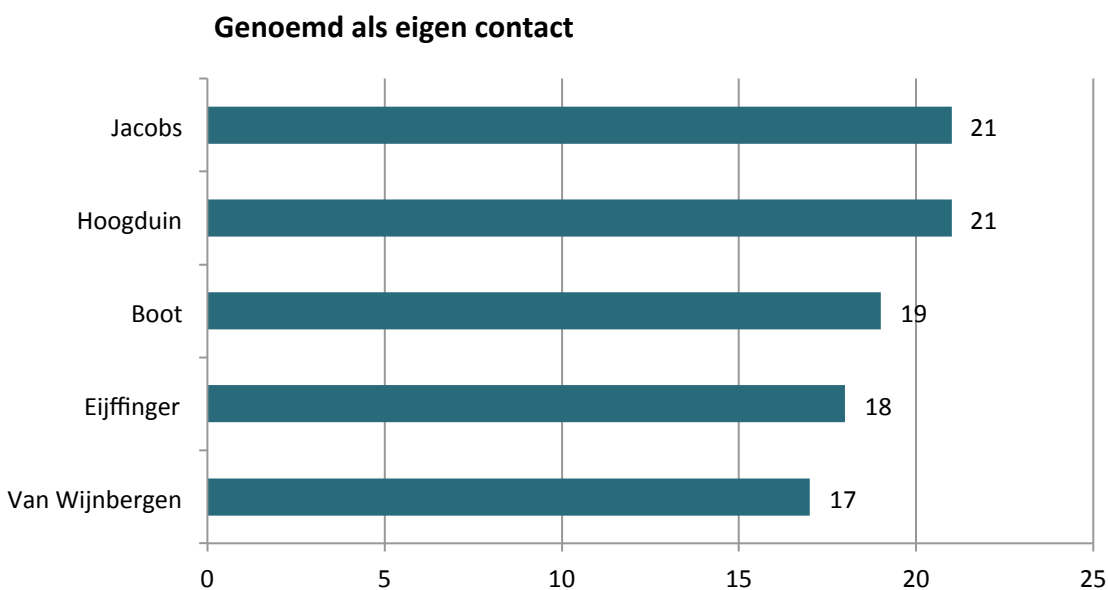
Gedurende januari 2014 zijn er ruim tweehonderd journalisten persoonlijk aangeschreven voor deelname aan dit onderzoek (N=213). De journalisten zijn actief binnen het brede veld van economie en financiën en werd gevraagd naar de eigen observatie van het medialandschap. Beschreven eerste bevindingen zijn resultaat van een vooronderzoek en gelden niet als representatieve streekproef van de gehele populatie aan economische journalisten. Wel vormt het een eerste indruk van de journalistieke kijk.

De digitaal verstrekte vragenlijst is door ruim 27 procent van de benaderden beantwoord (N=59). De vraag, 'Noem vijf namen van economen die, volgens jou, regelmatig in de media worden gequote of de ruimte krijgen de visie te delen, werd met in totaal 43 unieke namen beantwoord (zie bijlage 1). De concentratie van waargenomen media-economen is sterk. Met name de economen Sylvester Eijffinger, genoemd door 81 procent, Sweder van Wijnbergen, genoemd door 71 procent, en Arnoud Boot, genoemd door 66 procent van de journalisten, worden waargenomen in de media. De overige 37 personen worden slechts een enkele keer bij naam genoemd.

Figuur 1: meest geziene economen door journalisten

Vragen we de Nederlandse journalist naar economen die zij zelf zouden bellen voor een (algemene) visie op het economisch regeringsbeleid, dan levert dit een vergelijkbaar beeld op. Het lagere aantal respondenten (N=40) resulteert toch in een grotere verscheidenheid van 54 unieke namen. Voor een andere verdeling zorgt deze bredere selectie niet. Behalve journalist Mathijs Bouman worden exact dezelfde personen (hypothetisch) vaak gecontacteerd. Opnieuw geldt dat de overige 49 personen slechts een enkele keer worden genoemd.

Figuur 2: economen genoemd als eigen contact

Laatst aangehaalde constatering is een zeer interessante in het licht van de verdere resultaten. De korte enquête werd afgesloten met de oproep de berichtgeving binnen het economische genre te beoordelen op balans. De vraag 'in hoeverre slagen (economische) journalisten er volgens jou in voor voldoende gebalanceerde berichtgeving te zorgen' wordt met een voorzichtige 6,3 op een tienpuntsschaal beoordeeld. Met de iets grotere verscheidenheid aan eigen genoemde contacten lijkt de journalist te willen zeggen zich niet te beperken tot bekende namen. Hoewel de journalist niet uitgesproken enthousiast is over het geleverde werk van zichzelf en/of collega's, wordt de concentratie door deze zelfde redacteurs in stand gehouden.

Academische expertise

Het eerder beschreven belang dat wordt toegedicht aan de academische expertise is direct terug te zien in deze eerste verkenning. De hoogleraar is sterk vertegenwoordigd onder de 69 media-economen die door de journalist zijn waargenomen in de media of die zij zelf benaderen voor een visie. In totaal 64 procent van onze eerste selectie aan experts is in de onderzoeksperiode van 2008 tot en met 2013 als hoogleraar verbonden aan een universiteit. Wanneer we differentiëren naar waarneming in de media en eigen contacten blijken de eerdere verwachtingen te kloppen. Van de media-economen die de journalisten zelf veelvuldig in de media zien verschijnen, is bijna driekwart, 77 procent, werkzaam als hoogleraar. Binnen de eigen potentiële contacten ligt dit percentage iets lager op een uiteindelijke 61 procent. De ondervraagde journalisten zouden opnieuw, of willen daar met de gekozen antwoorden in ieder geval op hintten, andere selectiecriteria aanhouden dan de collega's. In ieder van deze situaties blijken we in eerder beschreven verwachtingen te worden bevestigd. Zowel de journalist zelf als de collega's 'in het bredere medialandschap' zien de hoogleraar als belangrijke bron van expertise. Zij gelden als een betrouwbare bron van de journalist en zijn daarmee dusdanig potentieel invloedrijk dat gekozen onderzoeksfocus is gerechtvaardigd.

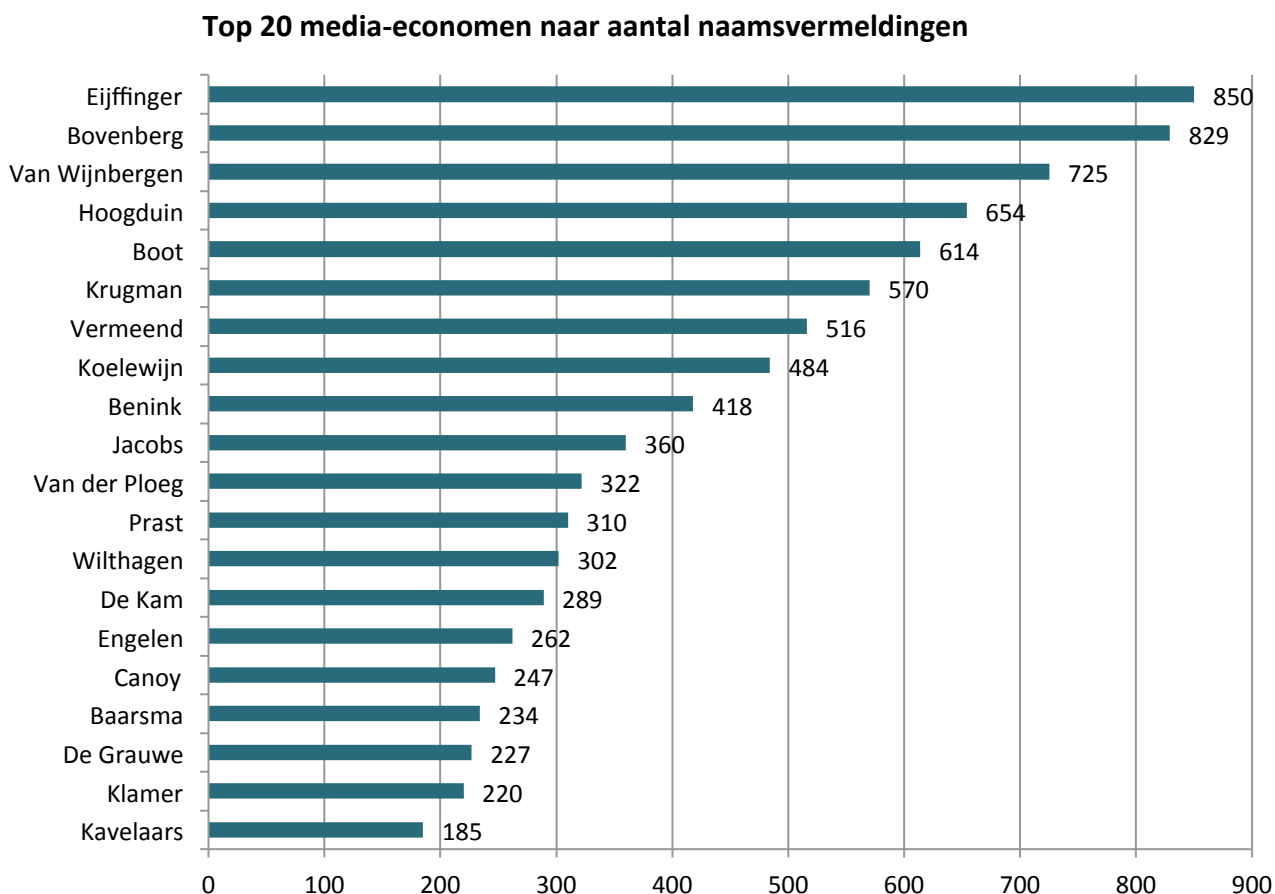
De eerste selectie van 43 hoogleraren werd uitgebreid met de meest actieve economische wetenschappers verbonden aan een Nederlandse universiteit. De in de onderzoeksperiode door ESB samengestelde 'economentop 40' vormde het uitgangspunt. Op basis van de Science Citation Index en Social Science Citation Index konden 86 economen aan de database worden toegevoegd (bijlage 2). Zij vormen tezamen een top van wetenschappelijke expertise. Opmerkelijk is dat slechts 8 personen binnen deze selectie eerder door de journalisten bij naam werden genoemd en mogelijk de ruimte hebben gekregen de publieke arena te betreden. Onder hen waren Roel Beetsma, Arjen van Witteloostuijn, Richard Tol, Werner Brouwer, Frans Rutten, Rik Pieters, Erwin Bulte en Michael McAleer. Het verschil tussen expertise zoals deze in de media aan het publiek wordt gepresenteerd en de academische elite is groot. Hoe de journalist selecteert in de zeer grote vijver van potentiële experts en de expertise beoordeelt blijft echter ambigu.

De database van 129 economen is gecompleteerd aan de hand van publieke database NARCIS. De 651 in ons land geregistreerde hoogleraren, met expertise binnen de economische wetenschappen of *economics*, minus de al in de database opgenomen namen vormt de bron van de steekproef.

Gerandomiseerd is de database uitgebreid tot 265 experts, waarmee veertig procent van de economisch hoogleraren onderwerp is van onderzoek (bijlage 3). De nagestreefde steekproefgrootte van een op drie is hiermee ruimschoots behaald.

Media-analyse expertise

Voor de ruim 250 personen is door middel van een media-analyse nagegaan in welke mate zij de afgelopen jaren bij naam zijn genoemd in de belangrijkste Nederlandse dagbladen. De experts zijn gezamenlijk 12.828 keer bij naam genoemd, met een gemiddelde van 49 naamsvermeldingen per persoon. Absolute 'winnaar' is Sylvester Eijffinger (Tilburg University, 850 vermeldingen en 18 maal vaker dan het gemiddelde), op de voet gevolgd door collega Lans Bovenberg (Tilburg University, 829 vermeldingen). Sweder van Wijnbergen (Universiteit van Amsterdam, 725 vermeldingen) vult het podium aan.

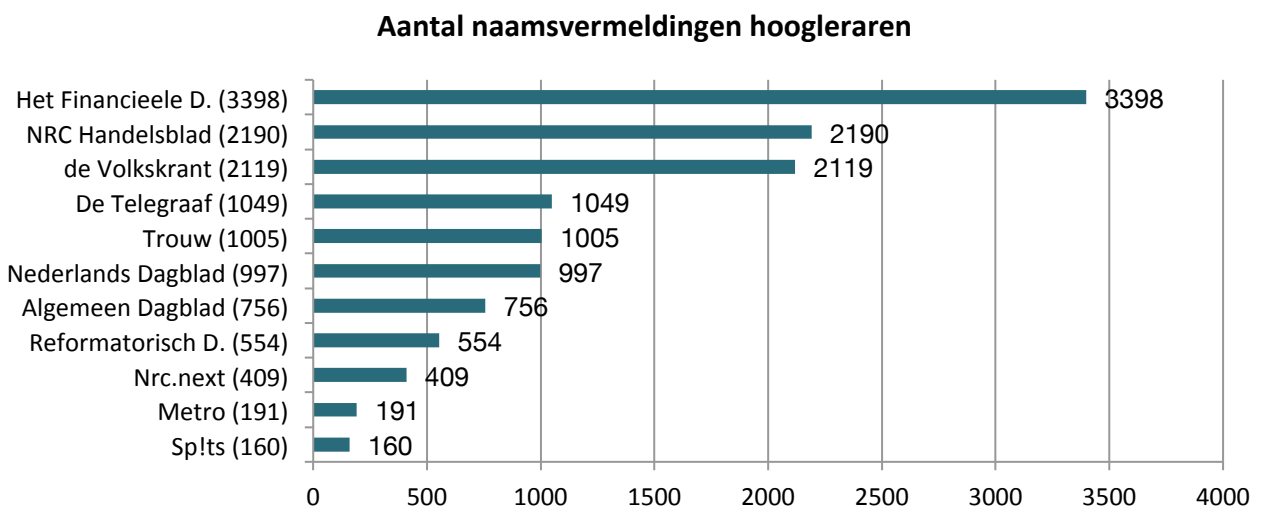
Figuur 3: top 20 media economen naar aantal naamsvermeldingen (2008-2013)

Bovenstaande grafische weergave van de twintig belangrijkste media-economen toont aan dat met de daaropvolgende namen de absolute aantallen zeer snel afnemen. Binnen het landschap van Nederlandse dagbladen is sprake van een absoluut dominante elite van de vijf belangrijke personen. Sylvester Eijffinger, Lans Bovenberg, Sweder van Wijnbergen, Lex Hoogduin en Arnoud Boot werden de afgelopen vijf jaar in meer dan een kwart (28 procent) van de artikelen, waarin een academisch economisch expert aan het woord komt, genoemd. Een eveneens zeer beperkte selectie van twaalf media-economen is al verantwoordelijk voor 51 procent van het totale volume binnen de onderzoeksdatabase.

De discrepantie tussen media- en academische expertise is opnieuw groot. Geen van de belangrijkste economisch wetenschappers vinden we terug tussen de regelmatig geziene media-economen. Gezondheidseconoom Wim Groot (Universiteit Maastricht) is binnen de academische top diegene die met 172 vermeldingen op plaats 22 relatief goed is geklasseerd. Het verschil met de absolute nummer 1, Sylvester Eijffinger, is groot. Deze werd maar liefst 494 procent vaker bij naam genoemd.

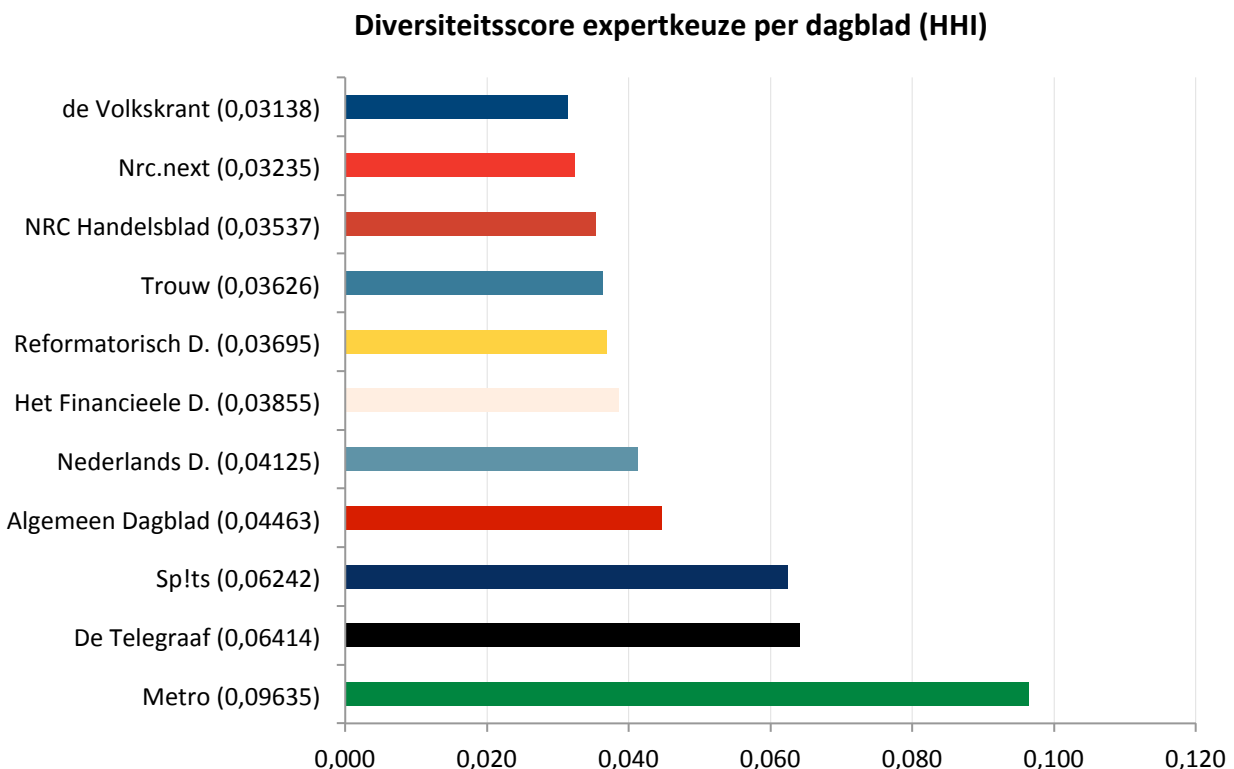
Media-analyse Nederlandse dagbladen

Verreweg de meeste naamsvermeldingen van de economisch hoogleraren werden geplaatst in Het Financieele Dagblad (3398) gevolgd door NRC Handelsblad (2190) en de Volkskrant (2119). Niet geheel verrassend gezien de focus van eerstgenoemde dagblad op het financieel- economische nieuws.

Figuur 4: aantal naamsvermeldingen hoogleraren naar dagblad

Op basis van de in de methodologie beschreven Herfindahl-Hirschman Index is voor ieder dagblad vastgesteld hoe divers de keuze voor expertise is geweest binnen de poule van geraadpleegde bronnen. Het ontbreken van een objectief referentiekader of eerder uitgevoerd, vergelijkbaar, onderzoek maakt het onmogelijk verstrekken uitspraken te doen. Wel indexeert het de dagbladen op een zelfde wijze en zijn ze daarom onderling vergelijkbaar. Hoe dicht de score de nul benadert, hoe sterker de diversiteit.

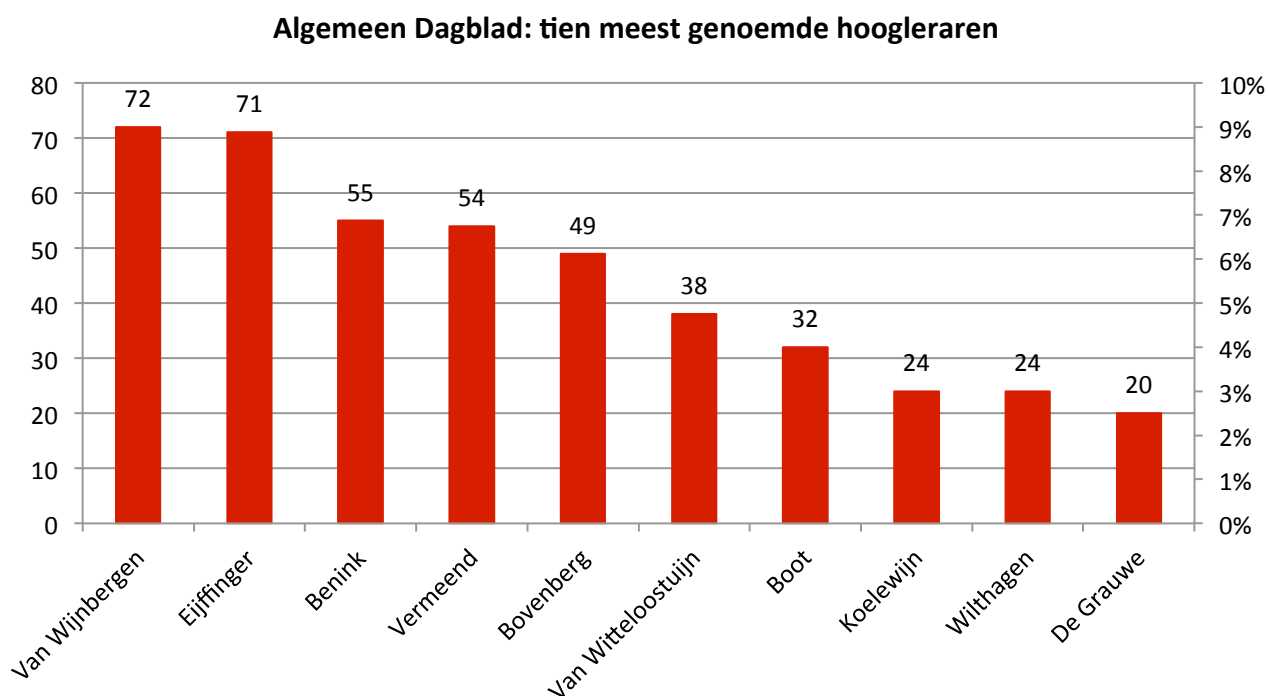

Figuur 5: diversiteitsscore expertkeuze per dagblad

Bovenstaande analyse van de inzet van expertise per dagblad toont aan dat het merendeel van de dagbladen een zelfde mate van diversiteit vertoont. De Volkskrant, 134 experts verdeeld over 2119 artikelen, slaagt hierin het beste. De krant wordt op de voet gevolgd door Nrc.next met 81 experts verdeeld over 409 geplaatste stukken. Metro, 48 experts verdeeld over 191 artikelen, De Telegraaf, 88 experts verdeeld over 1049 artikelen en Sp!ts, 48 experts verdeeld over 160 artikelen, vertonen de grootste afwijkingen. Bij die drie titels krijgt met name Sylvester Eijffinger de ruimte zijn verhaal te delen

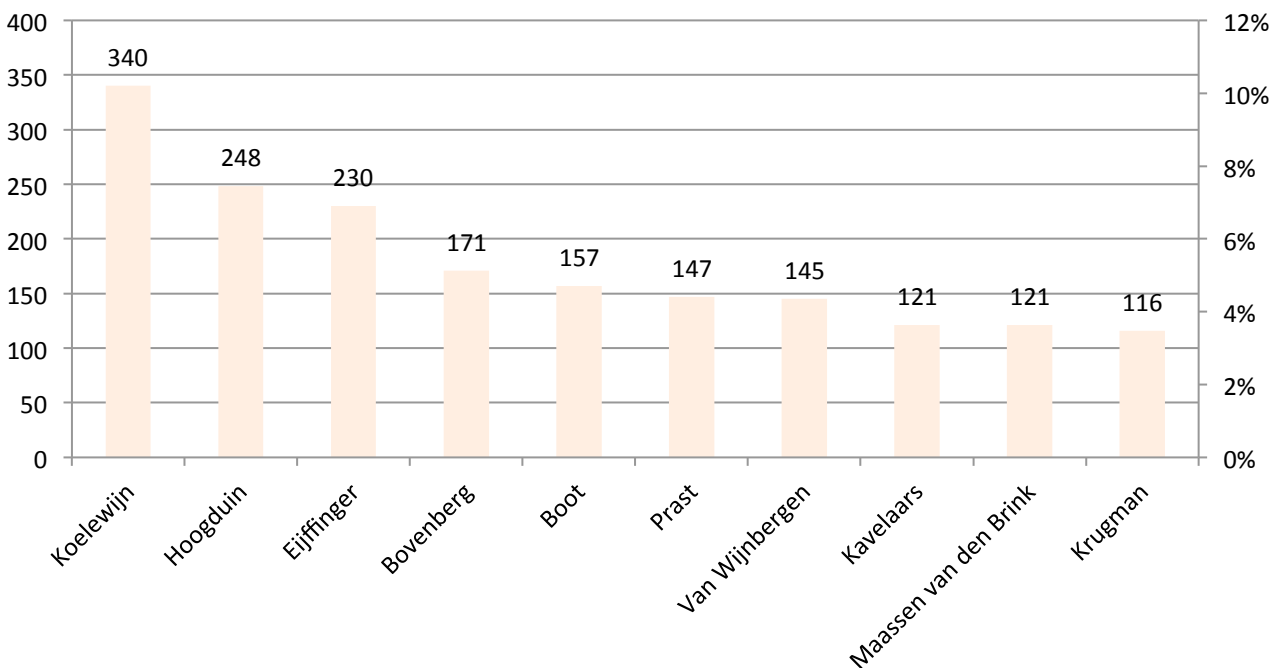
met een groot publiek. Ook de namen Esther-Mirjam Sent (Metro) en Willem Vermeend en Harald Benink (De Telegraaf) worden relatief vaak opgevoerd.

Hoewel het diversiteitscijfer een goed beeld geeft van de algemene keuze, brengt het niet noodzakelijk de dominante aanwezigheid van personen aan het licht. Voorts zal op niveau van het individuele dagblad de vijf meest aangevoerde hoogleraren worden gepresenteerd. Zoals onderstaande weergaven duidelijk maken, biedt bijna ieder dagblad wel aan een of meerdere veelgevraagde hoogleraren relatief veel ruimte de eigen visie te verkondigen. Alleen NRC Handelsblad en de Volkskrant blijken meer divers in de keuze. De eerder vastgestelde dominante elite van de vijf hoogleraren Eijffinger, Bovenberg, van Wijnbergen, Hoogduin en Boot is onder alle dagbladen goed vertegenwoordigd. Binnen iedere top tien-klassering vinden we ten minste drie van de vijf experts terug.

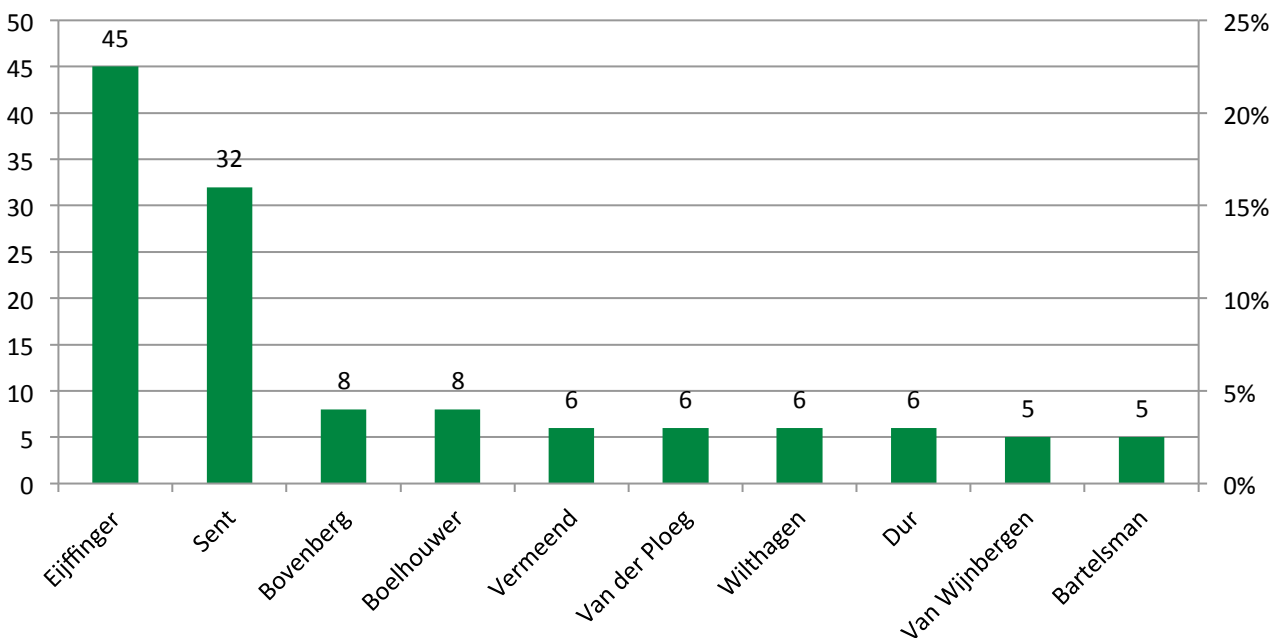
Figuur 6: meest genoemde hoogleraren, Algemeen Dagblad

Het Financieele Dagblad: tien meest genoemde hoogleraren

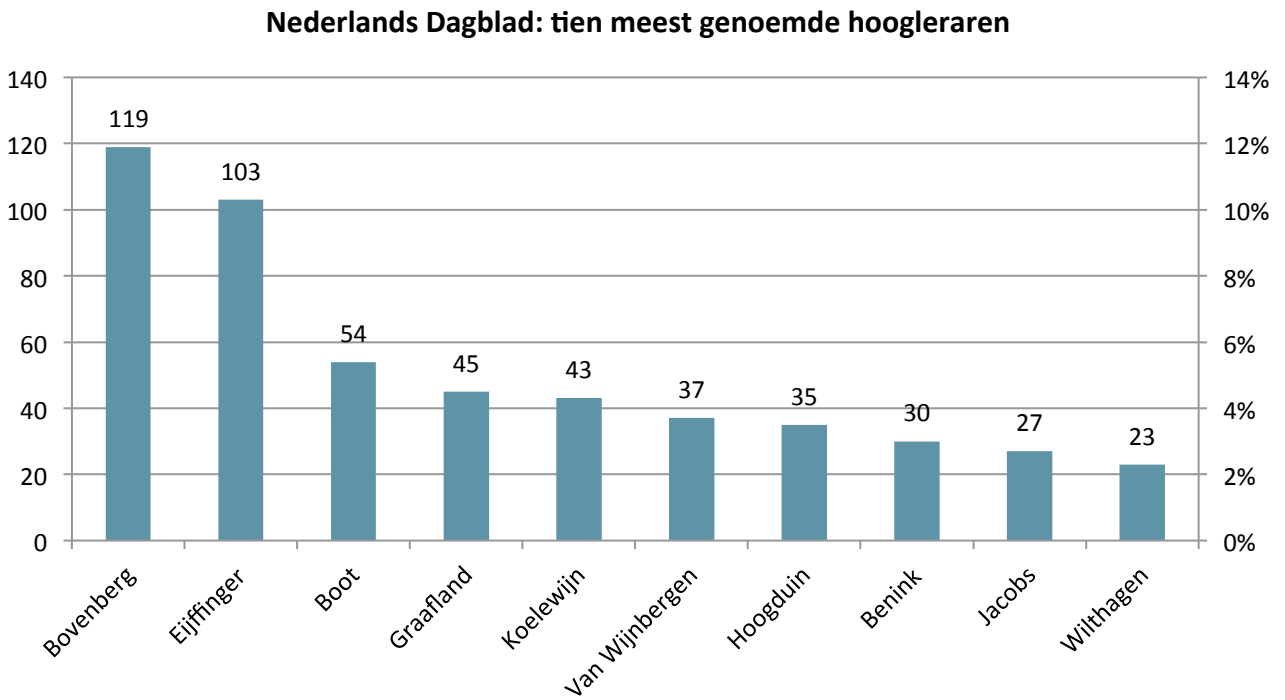

Figuur 7: meest genoemde hoogleraren, Het Financieele Dagblad

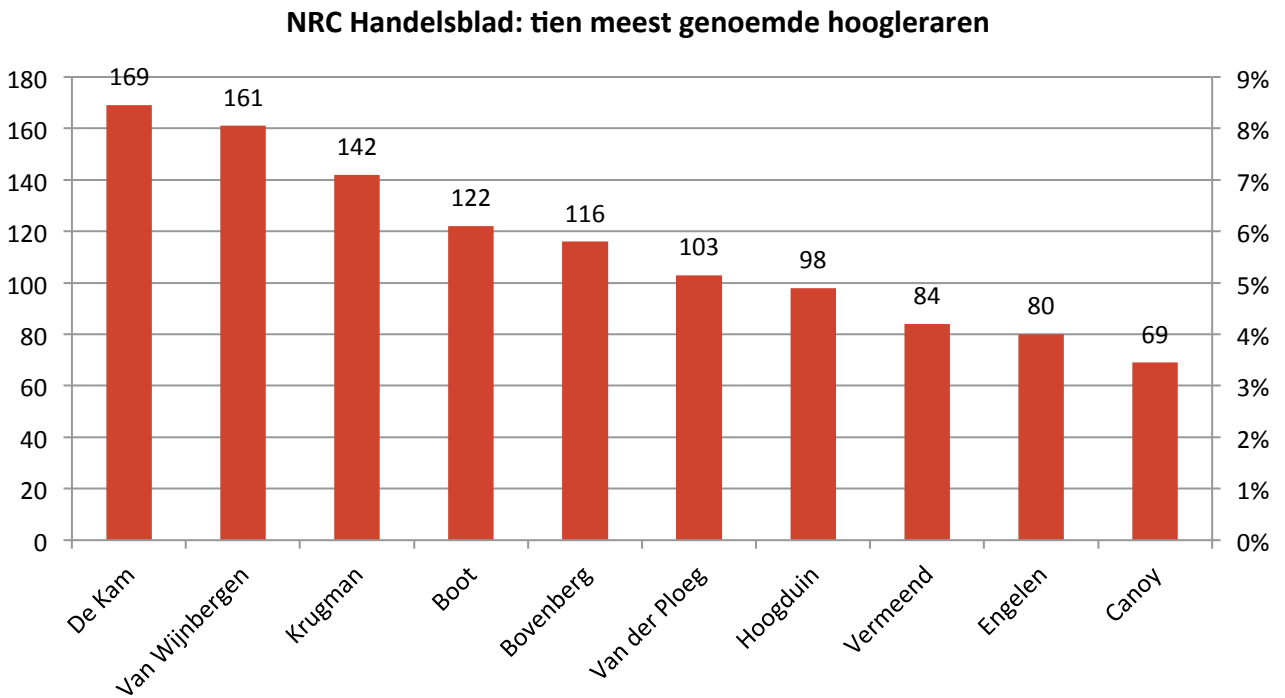
Metro: tien meest genoemde hoogleraren

Figuur 8: meest genoemde hoogleraren, Metro

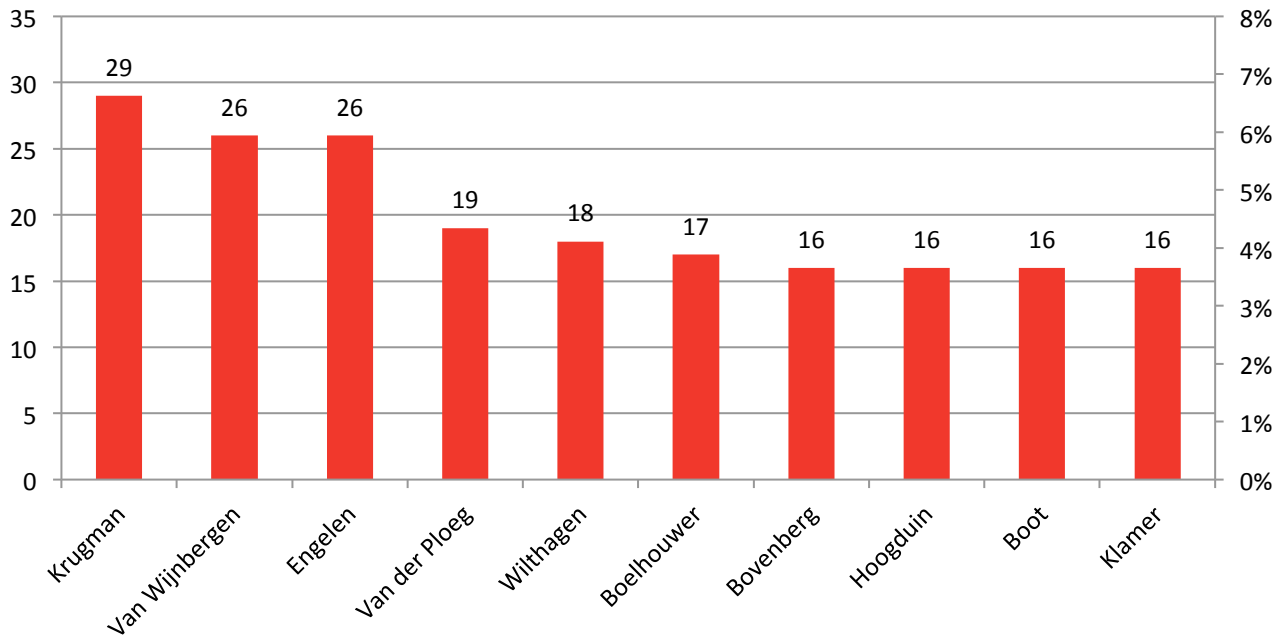

Figuur 9: meest genoemde hoogleraren, Nederlands Dagblad

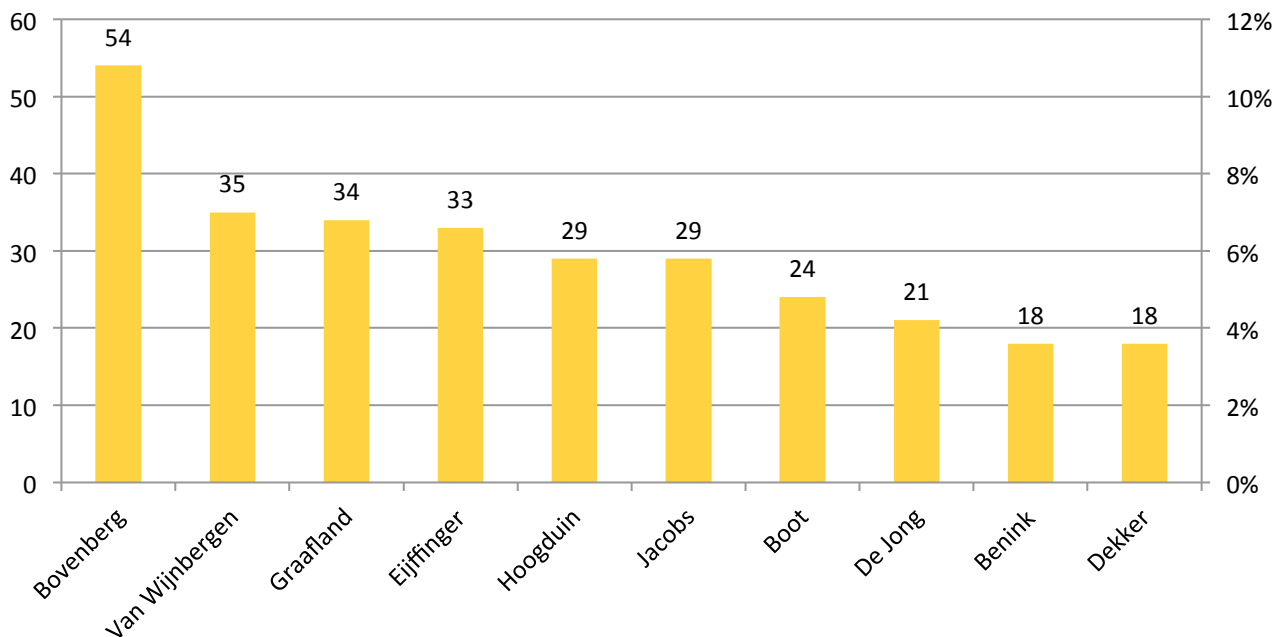
Figuur 10: meest genoemde hoogleraren, NRC Handelsblad

Nrc.next: tien meest genoemde hoogleraren

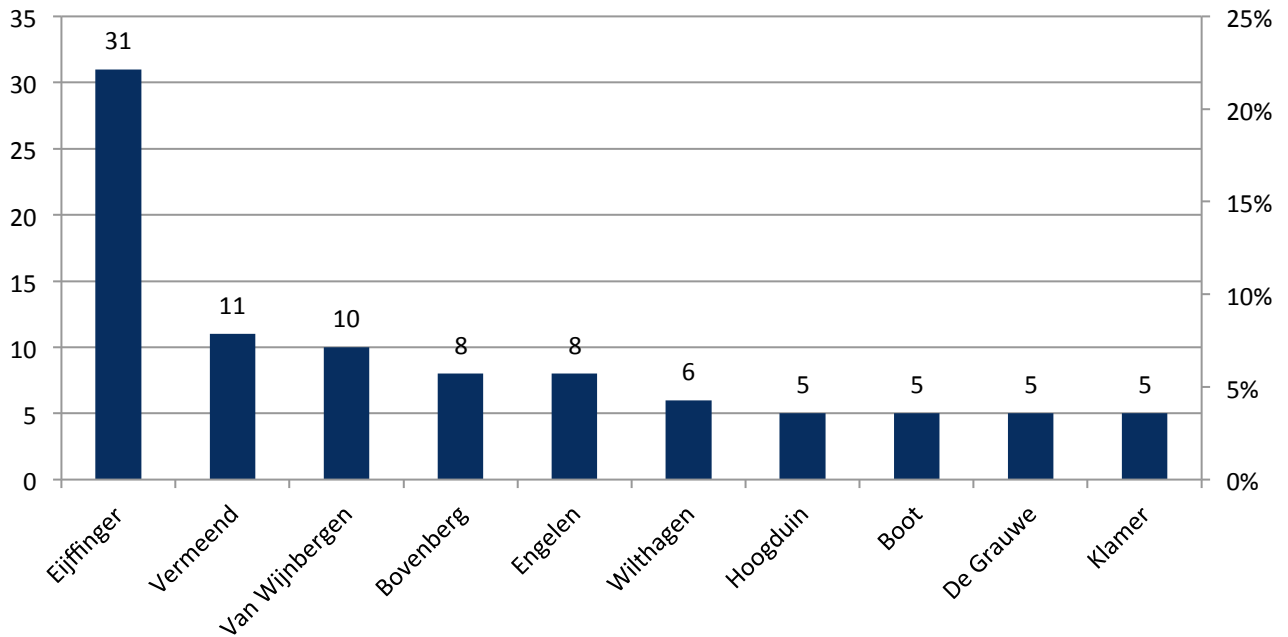
Figuur 11: meest genoemde hoogleraren, Nrc.next

Reformatorisch Dagblad: tien meest genoemde hoogleraren

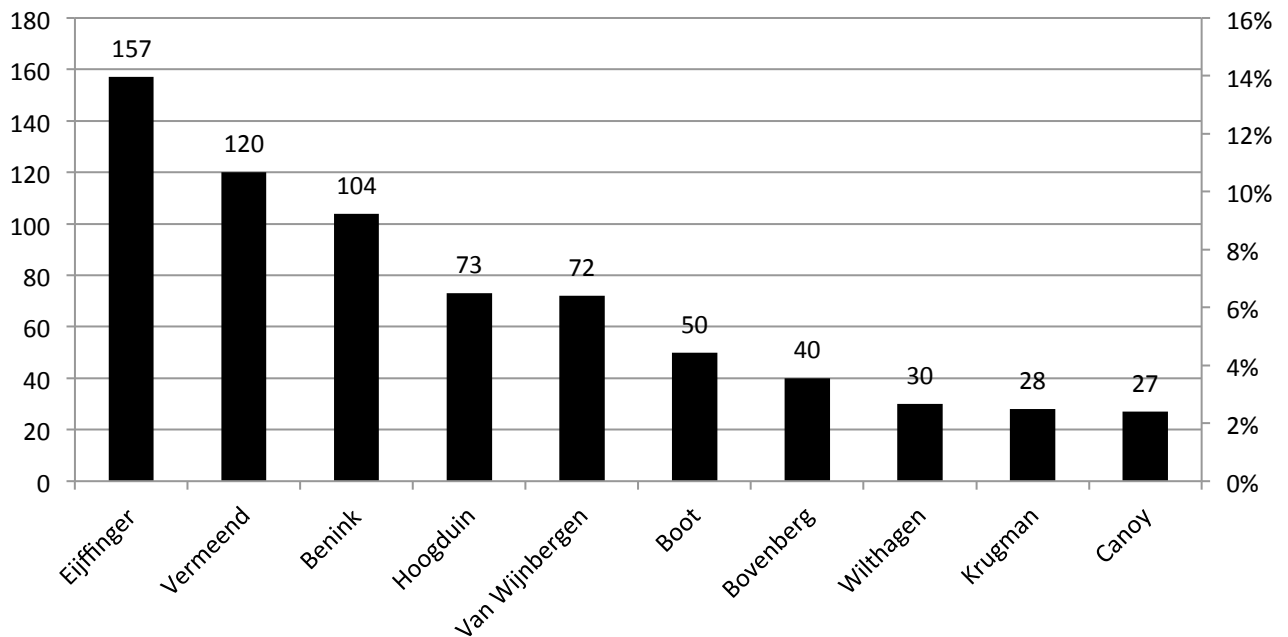
Figuur 12: meest genoemde hoogleraren, Reformatorisch Dagblad

Sp!ts: tien meest genoemde hoogleraren

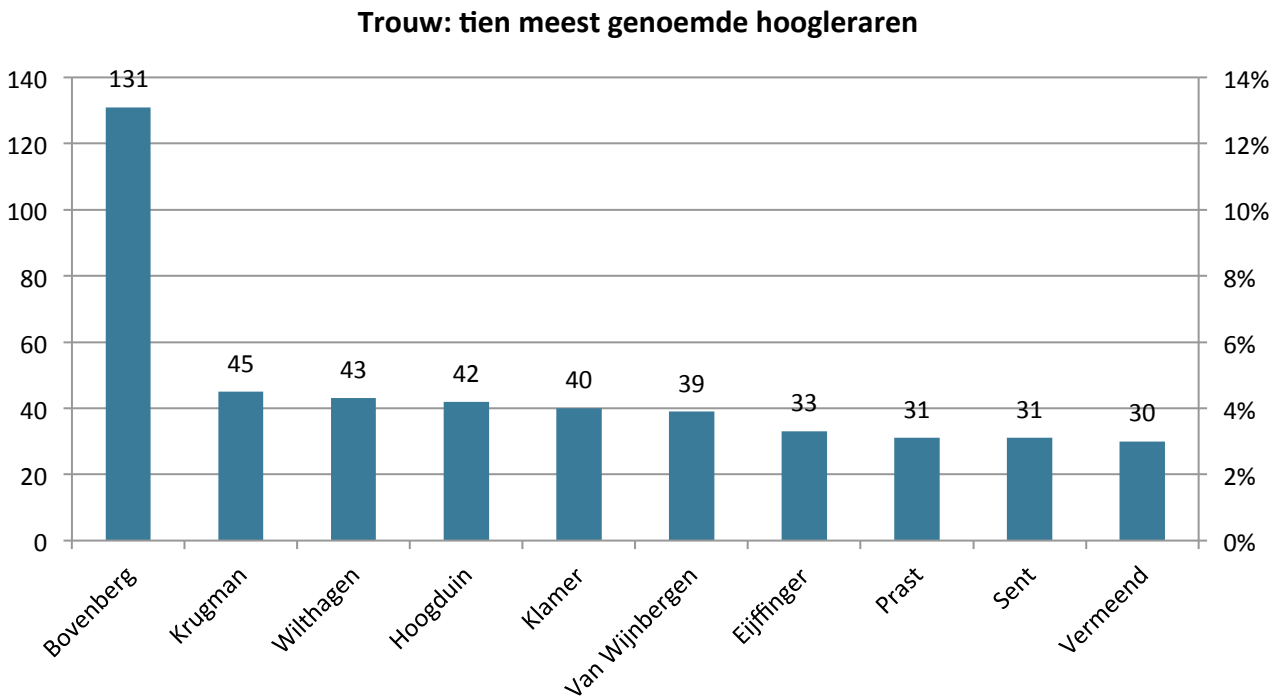

Figuur 13: meest genoemde hoogleraren, Sp!ts

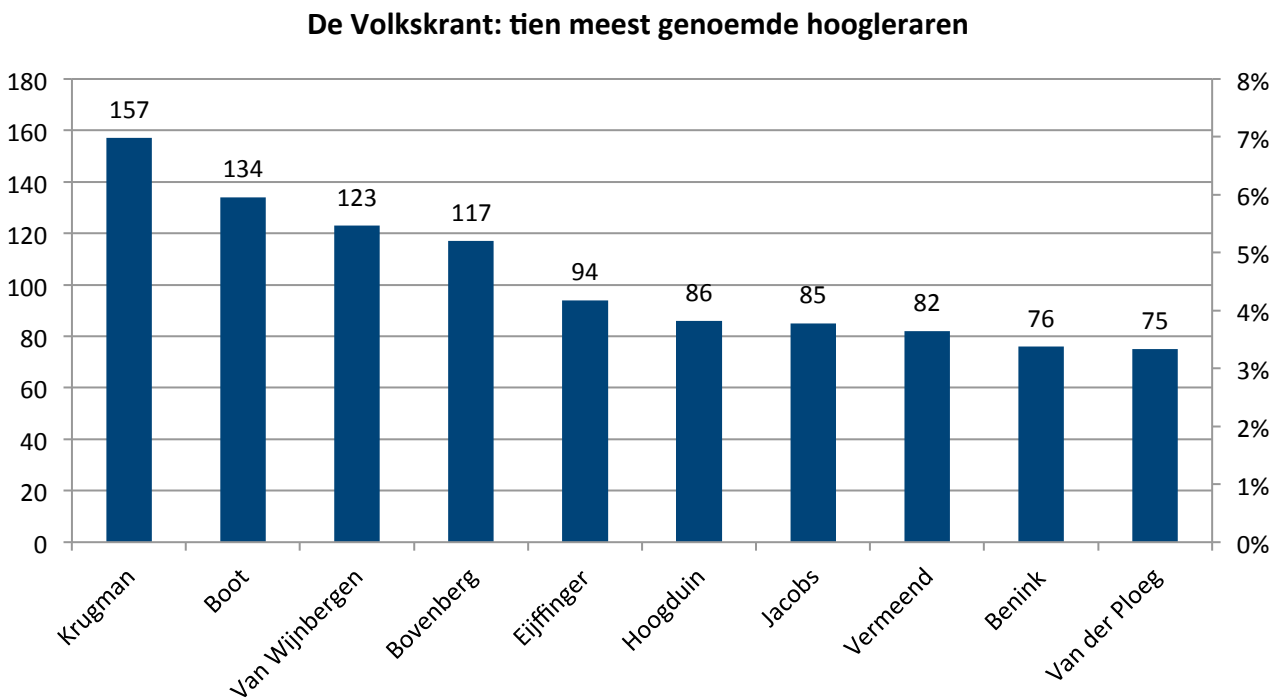
De Telegraaf: tien meest genoemde hoogleraren

Figuur 14: meest genoemde hoogleraren, De Telegraaf

Figuur 15: meest genoemde hoogleraren, Trouw

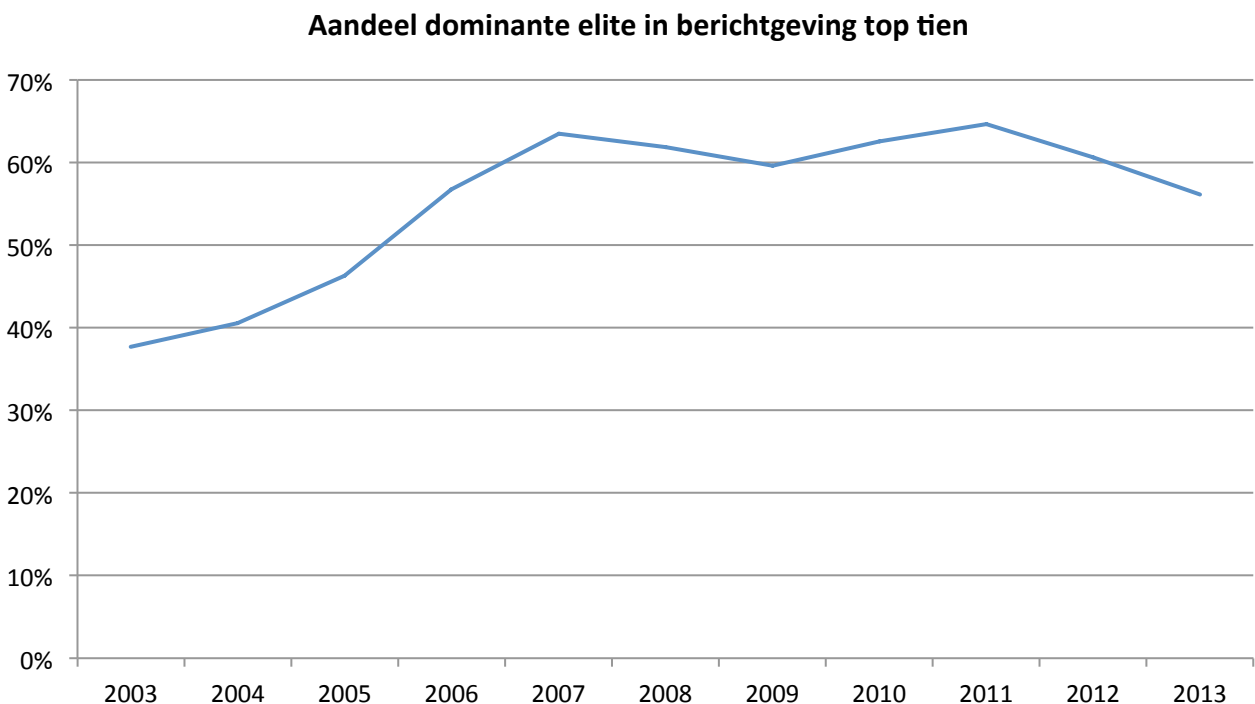

Figuur 16: meest genoemde hoogleraren, de Volkskrant

Matteüseffect en onafhankelijke expertise

Binnen het beschreven wetenschappelijke onderzoek werd al betoogd dat het bieden van ruimte aan vertolkers van een ander of tegendraads geluid maatschappelijk van groot belang is. Het draagt bij aan de pluriforme berichtgeving en mogelijke doorbreking van de *status quo*. Het matteüseffect waar we over spreken kenmerkt zich door actieve sturing van en invloed op wie deze ruimte wordt geboden. Een zichzelf in stand houdende en versterkende situatie: een elite van spelers binnen het publieke debat is dusdanig zichtbaar dat zij almaar meer aandacht krijgen en macht toebedeeld.

De in voorgaande hoofdstukken beschreven dominante elite is al een eerste in praktijk waargenomen kenmerk van een matteüseffect. De vijf hoogleraren zijn binnen het publieke economische debat, dat voor een groot deel door academici wordt gevoerd, van invloed op meer dan een kwart van de artikelen. De chronologie binnen de elite als journalistieke bron biedt meer duidelijkheid over de ontwikkeling in tijd. Hierbij is gekeken naar de artikelen waarin de nu tien belangrijkste hoogleraren werden genoemd. Om de ontwikkeling over langere tijd in kaart te brengen is voor dit onderdeel tevens gekeken naar de jaren in aanloop naar de onderzoeksperiode 2008-2013.

Figuur 17: relatieve aandeel dominante elite 2003-2013

In 2003, het eerste jaar van de onderzoeksperiode, wordt de dominante elite van hoogleraren in 38 procent van de artikelen besproken. De overige vijf in 62 procent van de content. In de daaropvolgende jaren is sprake van de zichzelf versterkende situatie. De vijf personen die al in een aanzienlijk deel van de artikelen worden besproken, krijgen in toenemende mate aandacht. Na het hoogtepunt in 2011 (65 procent) neemt het relatieve deel af. Vanaf het begin van 2012 is sprake van een mogelijke start van de doorbraak van de *status quo* (bijlage 4). Gedurende de eerste jaren van de onderzoeksperiode is voldaan aan de belangrijkste voorwaarden voor een matteüseffect. Vervolgonderzoek moet uitwijzen of de ingezette trendbreuk doorzet en de publieke aanwezigheid van de elite ook relatief afneemt.

Een van de belangrijkste redenen om binnen een journalistiek product te kiezen voor een hoogleraar als expert is het betrouwbare karakter. De academicus wordt gezien als onafhankelijke partij en zou zodoende ontwikkelingen zo objectief mogelijk kunnen duiden. De Groene Amsterdammer schreef eerder al dat drie op de vijf hoogleraren banden heeft met financiële instellingen en daarmee de onafhankelijke positie in het geding laat komen (Haegens & Bijman, 2013). Binnen het autobiografisch onderzoek is gekeken naar de relaties tussen persoon en organisaties of instituten. Van de tien prominente hoogleraren hebben er maar liefst negen een of meerdere van dit type relaties.

Inhoudelijke analyse

Objectiviteit en het publiceren van feitelijkheden gelden al lange tijd als idealen binnen het journalistieke schrijven. Centraal staat het idee van een onpartijdige, afstandelijke journalist die observeert, informatie verzamelt en in neutrale bewoording deelt met een publiek (Wahl-Jorgensen, 2013). In statements van nieuwsorganisaties wordt gesproken over het publiceren van de feiten en vermijden van 'emotioneel geladen bewoording.'

Wat we precies verstaan onder dit alles blijkt niet concreet en veelal ideologisch bepaald (Stenvall, 2008). De utopie van neutrale berichtgeving wordt in de literatuur ook wel als het strategische ritueel van objectiviteit omschreven. Journalisten hanteren bewust enkele gebruiken om de schijn van partijdigheid te vermijden. Zij stijgen boven de partijen uit en schrijven als beschouwende actor. Het quoten van direct betrokken partijen in verslaggeving geldt in praktijk als een van de belangrijkste gebruiken. De 'stem' van de verslaggever fungeert slechts als achtergrondgeluid, een externe expert als een der hoofdpersonen (Stenvall, 2008; Wahl-Jorgensen, 2013).

Het op de voorgrond gepositioneerd extern geluid overschaduwde dan wel de mening van de journalist zelf, de keuze voor een bron kan worden bestempeld als vorm van subjectiviteit. De opname van een quote reflecteert dat wat de journalist de moeite waard vindt van het benoemen. Hoewel niet toe te schrijven aan de auteur, kleurt het de inhoud wel degelijk (Jullian, 2011). Opvoeren van quotes of het beschrijven van andermans visie strookt in veel situaties inhoudelijk niet met de nagestreefde neutrale toon. Lang niet altijd is duidelijk welke informatie beschouwend is en welke informatie verkregen als externe informatie (Jullian, 2011). Inhoudelijk is deze door de tentoonspreiding van mening en emotie bovendien evaluatief of normatief van aard (White, 2012).

Binnen het onderzoek naar subjectiviteit en emotie levert het *Appraisal Model* een grondige inhoudelijke analyse op van attitude. In het model vat men de theorie dat emotionele reacties ontstaan door het vergelijken van een situatie met de eigen overtuigingen en toekomstige doelen (Stenvall, 2008). Het model biedt een mogelijkheid de gebruikte taal en constructie van attitude in kaart te brengen. Een attitude die kan bestaan uit een negatieve of positieve evaluatie en past binnen een van de drie typen:

- ‘*affect*’: ofwel de constructie van een primair emotionele reactie.
- ‘*judgement*’: normatieve beoordeling naar zienswijze (bijvoorbeeld: eerlijk – oneerlijk, normaal-abnormaal)
- ‘*appreciation*’: evaluatieve toekenning van waarde aan objecten of stand van zaken.

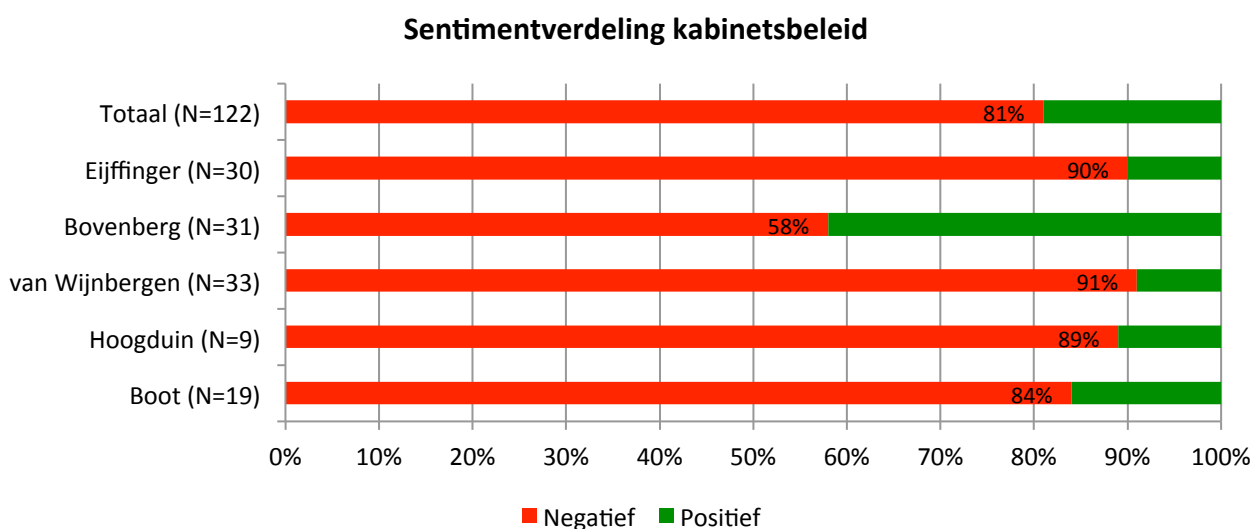
Daarnaast wordt binnen de theorie onderscheid gemaakt tussen de expliciet versus impliciet gemaakte attitude. Taaleenheden als mooi, corrupt, gewenst of slecht hebben voor veel situaties een vaste waarde. De impliciete attitude bestaat uit eenheden die van zichzelf, zonder de betrekking van context, niet een specifiek negatieve of positieve lading dragen. De attitude is in veel grotere mate onderhevig aan normen, waarden en interpretatie van de lezer (Thomson, White & Kitley, 2008).

Nu duidelijk is dat er de afgelopen jaren met name vijf personen de ruimte hebben gekregen de visie te delen, zal een inhoudsanalyse meer inzicht bieden in de mogelijke invloed op agendasetting of opinie. Uit de 3672 artikelen waarin een of meerdere namen van de vijf hoogleraren werden genoemd is een onderzoekscorpus samengesteld. De grootte werd vastgesteld op basis van in de statistiek gehanteerde vuistregel voor steekproefgrootte (Howitt & Cramer, 2007). Op basis van een foutmarge van 5 procent, en betrouwbaarheidsinterval van 95 procent is een steekproef van minimaal 348 artikelen toereikend.

Gerandomiseerd werd een selectie gemaakt van 350 artikelen (bijlage 5). Binnen dit corpus is een analyse uitgevoerd op de gedane uitspraken. Specifiek werd gekeken naar uitspraken over het binnenlandse (financieel-economisch) kabinetsbeleid die een specifieke attitude - ofwel negatief of positief sentiment - bevatten (bijlage 6). Nadrukkelijk wordt vermeld dat neutrale berichtgeving, zonder oordeel, buiten beschouwing is gelaten. Voor een eerste beeld van de journalistieke balans in toon zijn slechts oordelen die mogelijk sturend zijn, negatief of positief, inbegrepen.

Na de eerste codering op sentiment werd de betrouwbaarheid van het codeerwerk getest. Om te zien of de eerste codering niet op toevalligheden berust of dat in de codering vooroordelen zijn geslopen, werd een tweede codeur betrokken bij het onderzoekswerk. Zonder verdere kennis van het onderzoek werd de codeur gevraagd de uitspraken te classificeren op toon, negatief of positief. Deze intercodeurstest (zie eveneens bijlage 6) garandeert geen validiteit van het onderzoek, wel is het percentage van overeenkomst tussen eerste en tweede codering een belangrijk onderdeel dat de betrouwbaarheid ten goede komt. Bij de vergelijking van de eerste en tweede codering geldt een percentage van overeenkomst vanaf een waarde van 85 als aanvaardbaar (Howitt & Cramer, 2007). De vergelijking van werk tussen eerste en tweede codeur in dit onderzoek resulteerde in een percentage van overeenkomst van 93 procent.

In totaal werd in 35 procent (N=122) van de artikelen een positieve of negatieve beoordeling gegeven bij monde van een van de hoogleraren. Zij schuwen hierin de uitgesproken mening niet: 81 procent van deze gedane uitspraken is negatief van aard. Op Lans Bovenberg na waren de media-economen de afgelopen jaren uiterst kritisch of negatief gestemd (bijlage 7).

Figuur 18: sentimentverdeling dominante elite

Casus: inhoudelijke kijk op de dominante elite

De aandacht voor de honderden economen is zeer selectief van aard, dat is na de verschillende analyses duidelijk. Theoretisch worden de media-economen vanwege het schijnbaar wetenschappelijk en onafhankelijke karakter gevraagd om een duiding van het nieuws.

De praktijk leert dat zij zich hier niet toe beperken. De dominante elite van vijf hoogleraren is binnen de Nederlandse dagbladen voor een groot deel verantwoordelijk voor de beoordeling van het kabinetsbeleid. Natuurlijk zijn het de journalisten zelf die hen hiertoe op basis van vragen aansporen. De vraag is of zij zich realiseren vanuit welke netwerken van organisaties en instituties zij opereren, en met de overduidelijk negatieve beoordeling asymmetrisch berichtgeven en mogelijk de publieke opinie beïnvloeden.

In de volgende analyse van de door vijf hoogleraren gedane uitspraken kijken we naar aangevoerde argumentatie en karakter. Het doel is niet de volledige visie van de personen onder de loep te nemen of kritiek te leveren op mogelijk economisch foutieve uitspraken, maar de berichtgeving te bezien vanuit het oogpunt van de journalistiek. Met de duidingsfunctie van de expert in het achterhoofd is het te verwachten dat gedane uitspraken met name evaluatief van aard zullen zijn. Gevoerd of aangekondigd beleid zal wellicht niet de uitkomsten genereren waar de media-econoom op hoopt, maatregelen kunnen in het kader van het resultaat dat het kabinet nastreeft wel degelijk evaluatief de juiste zijn. De normatieve uitspraak – is deze ingeslagen weg de juiste voor een land – is in principe onderhevig aan een oordeel voor politiek en kiezer. In de volgende citaten uit dagbladen zullen enkele specifieke normatieve uitspraken in relatie tot beleid worden geaccentueerd.

Sylvester Eijffinger (Tilburg University)

Aantal naamsvermeldingen 2008-2013: 850

Verdeling negatieve-positieve commentaren: 90%-10%

Onder andere in relatie tot: CDA, Raad van Economische adviseurs (Nederlands Parlement), Monetaire Kring (Ministerie van Financiën, 'banken' en 'pensioenfondsen'), Europese Beweging in Nederland, Europese Commissie, Panel van Economische en Monetaire experts (Europees Parlement), Kangaroo Group (Europese Parlement), Europese Centrale Bank (ECB), Internationaal Monetair Fonds (IMF), CEPR (Austrian National Bank, Banco de Portugal, Bank of Finland, Deutsche Bundesbank, National Bank of

Belgium, National Bank of Hungary, de Nederlandsche Bank, Europese Centrale Bank), Deutsche Bank, Ernst & Young, Rabobank.

Met een gemiddeld aantal van twee naamsvermeldingen per dag krijgt Sylvester Eijffinger terecht de titel van meest populaire media-econoom toebedeeld. Ook bij werkgever Tilburg University bleef dat niet onopgemerkt, hij won er de 'Mediatop'. In een interview met dagblad Trouw liet hij weten dat het hem enorm ontroerde. Volgens Eijffinger gaat het *zijn* van media-econoom om de Triple A's van autoriteit, autonomie en authenticiteit. "Gezag binnen je vakgebied is heel belangrijk. Net als dat je onafhankelijk moet zijn, daar mag geen twijfel over bestaan. En het moet echt zijn. Als je iets zegt op televisie of in de krant, moet de journalist zien dat je meent wat je zegt; dat je hart en ziel hebt voor het vak waar je mee bezig bent" (Menkhorst, 2013).

In zijn vele interviews en ingezonden opinie-artikelen ontbeert het de monetair-econoom Eijffinger niet aan enige mening over het binnenlands beleid. Met name het beteugelen van de inflatie is hierin een belangrijk paradepaard en argument achter de kritiek.

'De regering zou er verstandig aan doen de geplande accijnsverhogingen en milieubelasting een jaar uit te stellen. Dat helpt direct de verhoogde inflatie tegen te gaan, en zorgt zo voor behoud van koopkracht.' (Voorspellingen CPB over economie veel te optimistisch, Trouw, 14-2-2008)

'Nederland krijgt volgend jaar te maken met het slechtste van twee werelden. De economische groei loopt snel terug en de inflatie loopt snel op. Tegelijkertijd gooit de overheid olie op het vuur door een aantal lasten te verzwaren. Dat wakkert stagflatie aan, stagnatie en inflatie, en dat is een gevaar voor de economie' [...] *'Het kabinet doet met de accijnsverhoging, het verhogen van de btw en het invoeren van een ecotaks nog een extra duit in het zakje. Dat is niet verstandig.'* (Kabinet drijft de inflatie onnodig verder op, NRC Handelsblad, 26-3-2008)

Naast de mogelijke gevolgen van het gevoerde beleid voor de inflatie zijn het gebrek aan structurele hervormingen, op bijvoorbeeld de arbeidsmarkt en woningmarkt, en ongewenst bezuinigingsbeleid de voornaamste bronnen voor negatieve reacties.

'Op zich is dit een aanvaardbaar resultaat, maar ik had wel wat meer ambitie willen zien.' [...] *'Ik had op zijn minst iets willen terugzien van de voorstellen van de commissie-Bakker over flexibilisering van de arbeidsmarkt.'* (God zegene de greep en uitstel van executie ineen, de Volkskrant, 26-3-2009)

[...] hij vreest dat ze gefixeerd zullen zijn op bezuinigen. 'Ze zullen zich afvragen waar ze die 20% vandaan moeten schrapen. Van structurele hervormingen zie ik te weinig terug.' (Economen missen keuzes van kabinet voor overheidsfinanciën, Het Financieele Dagblad, 14-9-2009)

'De supermarkt met maatregelen is open, nu komt het aan op politici die durf tonen. Ga je voor structurele hervormingen of lastenverzwaringen. Dossiers als woningmarkt, zorg en ontslagrecht liggen al veel te lang stil.' (Onsamenhangende plannen, rekening eenzijdig bij burger, de Telegraaf, 2-4-2010)

Met het verstrijken van de crisis verandert ook de toon. Eijffinger, 'ik ga hier geen politieke uitspraken doen', verwijt de binnenlandse bestuurders een gebrek aan visie. Met name de (ongewenste) bezuinigingen en het uitblijven van structurele hervormingen zijn een doorn in het oog en zeer regelmatig voorkomende thema's.

'De val van het kabinet is geen ramp, maar een zegen voor de economie in Nederland.' [...] *Beide economen hekelen het gebrek aan visie dat het inmiddels gevallen kabinet tentoonspreidt bij de zoektocht naar 35 miljard euro aan bezuinigingen. [...]* *'Zo knel je de innovatie af.'* (Economen: Visie bij bezuinigingen ontbreekt, Trouw, 4-3-2010)

Eijffinger noemt het coalitieakkoord „halfhalf” en wijst daarmee ook naar de hervormingen op de woningmarkt. 'Aan de scheefgroei op de huurmarkt wordt wel iets gedaan, de hypotheekrenteaftrek blijft in tact.' (66 jaar Lagere groei Kritiek economen: Nederland nog niet klaar voor toekomst, Nederlands Dagblad, 1-10-2010)

'Dat de groei in Nederland nu structureel achterblijft, komt door de woningmarkt. Die ligt compleet op zijn gat, wat heel slecht is voor de private consumptie.' [...] *'Ik ga hier geen politieke uitspraken doen, maar het is duidelijk dat het systeem van hypotheekrenteaftrek aangepast*

moet worden. Mijn verwachting is dat dit ook wel zal gaan gebeuren.' (Recessie zal hooguit een jaar duren, Het Parool, 16-12-2011)

'Als het kabinet al een strategie heeft met betrekking tot de eurocrisis, slaagt het er uitstekend in die verborgen te houden.' (Europa moet flinke stap vooruit zetten; Taboe op euro-exit is niet houdbaar, Het Financieele Dagblad, 16-6-2012)

'De lasten verzwaren is slecht voor de economie. Dat zie je nu al. Het kabinet moet juist slim hervormen. Nu wordt er bezuinigd op de duur van de WW, maar wordt niets gedaan om mensen sneller aan een baan te helpen. Regel dat beter. Ook de pensioenen en de huizenmarkt moeten worden aangepakt. Dan kan de economie straks sneller groeien als de crisis voorbij is.' (Nóg wordt er niet genoeg gesneden, Algemeen Dagblad, 12-12-2012)

'Door onverminderd vast te houden aan de tekortnorm van 3 procent wordt de recessie alleen maar verder verergerd.' (Economen laken 3 procentsnorm, Reformatorisch Dagblad, 29-4-2013)

Hij bepleit onder meer de hypotheekrenteaftrek ook voor bestaande gevallen uit te faseren. 'En een visie op de houdbaarheid van het pensioenstelsel.' (Hervormen, hervormen, hervormen, luidt het advies aan het kabinet, Het Financieele Dagblad, 13-8-2013)

Lans Bovenberg (Tilburg University)

Aantal naamsvermeldingen 2008-2013: 829

Verdeling negatieve-positieve commentaren: 58%-42%

Onder andere in relatie tot: CDA, Sociaal-Economische Raad (SER), Raad voor Volksgezondheid & Zorg.

Net als collega Eijffinger is econoom Lans Bovenberg prominent lid van het CDA, de politieke partij die tot april 2012 onderdeel was van de kabinetten Balkenende-IV en Rutte-I. Hoewel hij meermaals heeft aangegeven niet als CDA-econoom te boek te willen staan, voelt hij zich voor een groot deel verbonden met de ideologie. Over de economie en het christelijk geloof schreef hij een boek (Van Baars, 2009). In tegenstelling tot de andere media-economen in dit onderzoek laat Bovenberg zich positiever uit.

Bovenberg heeft begrip voor de voorzichtige koers die het kabinet vaart. 'Het politieke midden staat electoraal niet sterk.' De ingrijpende hervormingen in de sociale zekerheid onder de eerste kabinetten-Balkenende moeten nog indalen, denkt hij. (Alle geloof in marktwerking is verdwenen, de Volkskrant, 19-2-2008)

'Ik heb wel waardering voor de creativiteit van Wouter Bos. Het is echt een jongleur.' [...] 'Nu het economisch wat minder gaat weet hij de koopkracht te verbeteren zonder te moeten bezuinigen. Dat is wel een prestatie.' (Econoom Lans Bovenberg kritisch over begrotingskunsten minister, Nederlands Dagblad, 17-9-2008)

Maar Lans Bovenberg, de Tilburgse econoom van CDA-huize, vindt het voorstel van Donner precies in de roos. 'Het is een pavlovreactie, maar dat hoeft niet verkeerd te zijn.' Dat de koopkracht niet stijgt, is volgens hem niet erg. (Loonmatiging werkt niet bij elke crisis, de Volkskrant, 25-2-2009)

[..] de marktwerking in de zorg. Minister Klink (Volksgezondheid, CDA) heeft aangekondigd om deze marktwerking verder te ontwikkelen. 'Dat getuigt van moed en ambitie.' (Wij tasten in het duister, NRC Handelsblad, 4-6-2009)

'Ik ben er positief over. Het akkoord heeft dezelfde uitgangspunten als ons hervormingsplan: oude en nieuwe gevallen worden op dezelfde manier veranderd, er wordt geen inkomenspolitiek bedreven en de hervorming wordt geleidelijk doorgevoerd.' [...] 'Dit is een beter plan dan het Lenteakkoord.' ('Dit is beter dan het Lenteakkoord', de Volkskrant, 25-5-2012)

Toch is er ook voor Bovenberg voldoende aan te merken op de plannen of het gevoerde beleid. Het laat 'serieuze en structurele problemen op zijn beloop', 'komt traag op gang in het nemen van adequate maatregelen' en laat na knopen door te hakken. Zijn eigen partij laat hij hierin niet ongemoeid. Het CDA dat, 'traditioneel medeverantwoordelijk is voor stabiliteit in Nederland', zorgt met onenigheid binnen de partij voor economische onrust.

'Hij had wat meer kunnen ingrijpen bij de uitgaven. Het kabinet probeert nu kool en geit te sparen: niet snoeien nu de uitgaven voor bijvoorbeeld kinderopvang en AWBZ exploderen, en

tegelijk de koopkracht op peil houden. Het weerspiegelt een beetje het algemene probleem van dit kabinet: het durft niet te kiezen. Dat dit kabinet een investeringskabinet wil zijn is prima, maar durf dan ook het prijskaartje voor duurdere kinderopvang en onderwijs bij de burgers neer te leggen.' (Econoom Lans Bovenberg kritisch over begrotingskunsten minister, Nederlands Dagblad, 17-9-2008).

'Het gevaar is dat ook op de kwaliteit van de samenleving wordt bezuinigd. De kaasschaaf, belastingen verhogen of ambtenaren laten afvloeien: deze onderwerpen zullen de discussies domineren.' (Het kabinet kan de kaasschaaf in de la laten; De economische crisis moet worden aangegrepen om een einde te maken aan het staatsgepamper, NRC Handelsblad, 14-9-2009)

Het doen van partij-politieke uitspraken wordt niet geschuwd:

'Het maakt de noodzaak te hervormen alleen maar groter. Op grond van wat er nu naar buiten komt over de kabinetsformatie ben ik bang dat de keuze gaat vallen op bezuinigen en te weinig op hervormen.' [...] *'Ik heb grote zorg dat op geen van de drie stevige hervormingen worden doorgevoerd. Bijvoorbeeld voor de woningmarkt had ik liever gezien dat linkse partijen als D66 en GroenLinks in de formatie betrokken waren', zegt Bovenberg. Hij noemt het een 'ongewenste ontwikkeling' als CDA en VVD de arbeidsmarkt en de hervorming van de WW ongemoeid laten om de PVV ter wille te zijn. ('Lagere werkloosheid moet reden zijn voor nieuw kabinet om juist harder in te grijpen, Het Financieele Dagblad, 18-9-2010)*

'Het komt meer in de buurt van het program van de PVV en dat is een zorgelijke ontwikkeling' [...]
'Met de plannen van nu zal rechts Nederland blij zijn, maar duurzaam is het niet. Het zou veel beter zijn geweest als links en rechts in het nieuwe kabinet waren vertegenwoordigd.' (66 jaar Lagere groei Kritiek economen: Nederland nog niet klaar voor toekomst, Nederlands Dagblad, 1-10-2010)

Eén grote gemiste kans. Korter kan het oordeel van Lans Bovenberg over het regeerakkoord niet worden samengevat. 'Het is vooral saneringsbeleid, geen hervormingsbeleid. Het is voor een hoogleraar uit Tilburg natuurlijk gemakkelijk praten, die heeft niet te maken met de kiezers. Maar het is zorgwekkend hoe weinig visie de middenpartijen laten zien over waar het met

Nederland naar toe moet. Wilders trekt alle aandacht, en hij heeft ook een heldere boodschap. De middenpartijen zetten daar heel weinig ideeën tegenover. Dat baart me het meeste zorgen, ook in het CDA.' ('Beleid Rutte is grote gemiste kans', de Volkskrant, 8-11-2010)

Ook hier geldt dat met name een (sociale) visie op langere termijn wordt gemist en de wijze van bezuinigen niet hartelijk worden ontvangen.

'Staatssecretaris Weekers heeft zijn fiscale agenda gepresenteerd en helaas loopt deze met een grote boog om de problemen op de arbeids- en woningmarkt heen.' (Weekers loopt met grote boog heen om problemen op arbeids- en woningmarkt, Het Financieele Dagblad, 30-4-2011)

'Wat ik het kabinet absoluut afraad, is kortetermijnbezuinigingen en belastingverhogingen, zoals een hogere btw. Het zit er dik in dat dit toch gaat gebeuren, maar De Jager en Rutte moeten zich niet blindstaren op het begrotingstekort en de staatsschuld.' (Bezuinigingstips voor Rutte en De Jager, Nederlands Dagblad, 6-1-2012)

'Er zit duidelijk een structureel probleem in de overheidsfinanciën.' [...] 'Ruw gezegd lijkt 15 miljard bezuinigen me nu te veel.' (Ruw gezegd lijkt 15 mld bezuinigen me te veel, de Volkskrant, 2-3-2012)

Volgens Bovenberg waren de maatregelen uit het Catshuisoverleg die naar buiten zijn gekomen, onvoldoende. 'Ik vond ze nogal zwaar aan bezuinigingen, terwijl aan de woningmarkt weinig gebeurde.' (Politiek moet snel handelen' Triple A-status van Nederland staat op het spel, Het Parool, 23-4-2012)

'Het kabinet verzuimt de problemen van de Nederlandse economie te benoemen' [...] 'De diagnose van het kabinet is onvoldoende helder. In plaats daarvan komt er een kabbelend verhaal en ik heb niet het idee dat de burger op basis hiervan denkt dat het lek boven is en vertrouwen krijgt. Je moet problemen benoemen en oplossingen aandragen.' [...] 'Het kabinet maakt over dit probleem wel wat geluidjes, maar pakt het niet echt aan.' (Het kabinet maakt geluidjes, maar pakt niet echt aan, Trouw, 18-9-2013)

Sweder van Wijnbergen (Universiteit van Amsterdam)

Aantal naamsvermeldingen 2008-2013: 725

Verdeling negatieve-positieve commentaren: 91%-9%

Onder andere in relatie tot: PvdA, Hof Hoornemans Bankiers, HEAS, InfoMedics, Waterland Private Equity Investments, Oogziekenhuis Zonnestraal.

Een journalist die zoekt naar een scherpe uitspraak belt Sweder van Wijnbergen. De PvdA-er en voormalig secretaris-generaal van het ministerie van Economische Zaken windt er in veel gevallen weinig doekjes omheen. Met ferme taal maakt hij duidelijk hoe hij over het beleid van onze bewindspersonen denkt. Inhoudelijk wijkt het echter niet substantieel af van dat wat we al eerder hoorden.

'Als het waar is - dat hij dus al die tijd niet precies wist wat hij kocht toen hij vorige week 4 miljard euro uitgaf - wat doet hij dan op die plek? Laat deze man in dat geval, als dat waar is, dan heel ver bij geld vandaan blijven. Net als Nout Wellink (de president van De Nederlandsche Bank, red.) en die malloot van een premier Balkenende.' (Bos heeft enorme blunder gemaakt, Algemeen Dagblad, 4-10-2008)

De belastingmaatregel moet het helemaal ontgelden. 'Nutteloos', zegt hoogleraar Sweder van Wijnbergen. 'Je helpt alleen bedrijven die nog winst maken, maar daar zitten de problemen niet.' (Kabinet kondigt voor zes miljard euro aan steunmaatregelen aan voor bedrijven in nood, de Volkskrant, 22-11-2008)

'Het gaat om een lastenverzwaring die niet doorgaat, niet om een stimulans. Het kabinet tast zijn geloofwaardigheid aan door evidente onzin te verkondigen. Het is als met de kleren van de keizer, dit liquiditeitsplan heeft niets om het lijf. Investeringen worden er in de huidige neergang ook niet mee uitgelokt.' [...] 'De kern is dat als men tot maatregelen besluit dat er visie achter moet liggen, maar nu mag het niets kosten. Ik kan niet volgen waarom het kabinet hierover de fanfare laat uitrukken. Als het kabinet iets wil doen, kan dat op de woningmarkt. Daar dreigt de bouw op een ineenstorting af te stevenen. In plaats van corporaties leeg te plunderen, kan de regering hen vragen jaarlijks 100.000 woningen te bouwen. Het zijn de enige partijen die op dit

moment snel kunnen investeren.’ (Economen betwijfelen effect van crisispakket, Het Financieele Dagblad, 26-11-2008)

Volgens Van Wijnbergen is dat getal 'volstrekt op drijfzand' gebaseerd, namelijk op de in zijn ogen foute aanname van het Centraal Planbureau dat de Nederlandse economie permanent op een lager groeipad is terechtgekomen. Hij spreekt over 'hysterie'. (Economen missen keuzes van kabinet voor overheidsfinanciën, Het Financieele Dagblad, 14-9-2009)

‘Het komt alleen met bezuinigingen van 35 miljard. Dat wordt dus hersenloos lasten verzwaren, voor iedereen.’ (Kabinet te traag!, De Telegraaf, 15-9-2009)

‘De miljoenennota is een absoluut dieptepunt. Rampzalig. Het failliet van dit kabinet. De regering is te laf om beslissingen te nemen.’ [...] ‘Het kabinet schreeuwt hel en verdoemenis, maar doet helemaal niks. Het brengt grote onzekerheid in de markt die we op dit moment niet kunnen gebruiken.’ (De miljoenennota is het failliet van deze regering, De Telegraaf, 16-9-2009)

‘Ik denk dat het goed is dat het kabinet is gevallen. Dit kabinet was op weg naar nog meer ruzie. De verhoging van de AOW-leeftijd naar 67 jaar is verrassenderwijs gelukt, maar daarna is alles fout gegaan. Moeilijke beslissingen over bezuinigingen waren vooruitgeschoven naar werkgroepen - een onzalig idee van minister Bos van Financiën. Uiteindelijk was dit kabinet toch gevallen.’ (Val kabinet goed voor herstel economie, Nederlands Dagblad, 26-2-2010)

De analyses zijn niet alleen scherp geformuleerd, ze bevatten verschillende adviezen die ze in Den Haag ter harte kunnen, of ongetwijfeld zouden moeten, nemen.

‘Marktwerking is niet bedoeld om te bezuinigen. Daarvoor moet je andere knoppen gebruiken’ [...] Wij als economen proberen dat de politiek al jaren duidelijk te maken. (Rechter legt spagaat van de politiek bloot, de Volkskrant, 15-9-2010)

‘Dit is bijna een recept voor een slecht beleid. Er zit geen filosofie achter, iedereen heeft er zijn eigen hobby ingestopt. Politieke partijen gaan hieruit grabbelen en daar komt dan een onsamenhangend programma uit.’ [...] ‘Je moet eerst een paar grote dingen doen, zoals

studiefinanciering afschaffen, aow-leeftijd verhogen en de hypotheekrenteaftrek uitfaseren. Dan moet je de grote problemen aanpakken, bijvoorbeeld op de arbeidsmarkt, en kijken wat het kost. Zonodig moet je nog meer bezuinigen.' (Onsamenhangende plannen, rekening eenzijdig bij burger, De Telegraaf, 2-4-2010)

'Het kabinet doet het eigenlijk op alle punten verkeerd. Bijvoorbeeld door oorlog te voeren tegen woningcorporaties, banken te laten aanmodderen en zzp'ers harder aan te pakken' [...] Ook Van Wijnbergen wil hervormingen op de woningmarkt, in de vorm van een deal met woningcorporaties: 'De 2 mrd aan lastenverzwaringen voor hen van tafel, in ruil voor opschoning van de sector en nieuwe investeringen in woningen.' *Verder pleit hij voor gericht arbeidsmarktbeleid waarbij het voor bedrijven aantrekkelijk wordt ouderen aan te nemen. [...]* *'Er is geen eenduidige visie.'* (Hervormen, hervormen, hervormen, luidt het advies aan het kabinet, Het Financieele Dagblad, 13-8-2013)

'Politici draaien ons een loer. Ze doen niets. Ze vertellen de belastingbetaler niet dat hij daardoor straks veel meer moet betalen.' (Politici moeten de gifbeker maar eens leegdrinken, Het Financieele Dagblad, 7-6-2011)

Hervormen, en nog eens hervormen. Dat is het devies van de media-econoom.

'Met veel fanfare worden bedreigingen aangekondigd, maar de invulling om die gevaren het hoofd te bieden, blijft afwezig' [...] 'Het is een kwetsbaar geheel en zonder structurele hervormingen niet crisisbestendig. Als het tegenzit, red je het niet meer met de kaasschaaf. Ik ben het er overigens mee eens dat er bezuinigd wordt.' [...] *Voor de rest laat het kabinet kansen om te hervormen liggen, bijvoorbeeld de hypotheekrenteaftrek. Juist een crisis biedt in Van Wijnbergens ogen ruimte om op beloften terug te komen. 'Dat is niet alleen de PVV aan te rekenen. Ook buiten de PVV zijn in de Kamer meerderheden te bereiken.'* (Economen laken gebrek aan visie in kabinetsplannen, Het Financieele Dagblad, 19-11-2011)

'Dit akkoord is belangrijk. Er gebeurt wel wat, ja, op sommige punten. De versoepeling van het ontslagrecht is een flinke stap vooruit.' (Schone maar lege handen: daar heeft niemand iets aan, de Volkskrant, 27-4-2012)

Van Wijnbergen wijst oud-PvdA-minister Wouter Bos als hoofdschuldige aan voor de begrotingsproblemen. 'Bos heeft als minister van financiën voor de grootste verslechtering van de overheidsfinanciën ooit gezorgd. Een overschot van 1 procent sloeg om in een tekort van 6 procent. Dat was nog slechter dan wat er in Griekenland, Italië en Spanje is gebeurd. En zelfs al die extra uitgaven onder minister Bos hebben de grootste recessie ooit niet weten te voorkomen. Het idee dat het goed is voor de economie als je maar lekker uitgeeft, klopt dus niet.' (Wat doet Nederland toch verkeerd?, Trouw, 14-12-2012)

'De hervormingen van de woningmarkt door het kabinet gaan niet ver genoeg. De huidige plannen zullen niet leiden tot een stabilisatie van de koop- en huurmarkt.' [...] 'Een belangrijk bezwaar is dat de starters nog steeds onevenredig worden getroffen, terwijl die groep juist zo belangrijk is om de woningmarkt weer op gang te krijgen.' [...] 'een rommelig tussenstation.' (Experts bepleiten verdere ingrepen woningmarkt, Het Financieele Dagblad, 25-4-2013)

Lex Hoogduin (Universiteit van Amsterdam)

Aantal naamsvermeldingen 2008-2013: 654

Verdeling negatieve-positieve commentaren: 89%-11%

Onder andere in relatie tot: De Nederlandsche Bank, Robeco, Rabobank, Accenture

De in de steekproef behandelde artikelen waarin Hoogduin zich uitlaat over het kabinetsbeleid zijn gering. Hoewel Hoogduin een veelgevraagd media-econoom is, betreft een aanzienlijk deel van de artikelen de mogelijke opvolging van Nout Wellink als DNB-president. Pas na het mislopen van de functie en zijn opstappen zien we de inhoudelijke commentaren op binnenlands kabinetsbeleid frequenter passeren. Hoogduin wijkt ietwat af van het reeds gepasseerde geluid. Hij laat zich niet uit over zijn politieke voorkeur, en gelooft naar eigen zeggen minder in de wetmatigheden van modellen.

In Nederland had het kabinet er volgens Hoogduin van Robeco goed aan gedaan het voorstel van topambtenaar Buijink van Economische Zaken om de pensioenleeftijd te verhogen te omhelzen in plaats van af te wijzen. (Net nu economie afremt, slaat hervormingsmoeheid toe, NRC Handelsblad, 21-1-2008)

'Het nieuwe kabinet mag bezuinigingen niet voor zich uit schuiven. Er moet de komende jaren flink gesaneerd worden, omdat Nederland anders het risico loopt opnieuw in een crisis te belanden.' [...] Volgens DNB zullen de bezuinigingen de komende jaren een rem zetten op de groei. *'Maar als er niets gebeurt, zullen de gevolgen veel ernstiger zijn'*, zegt Hoogduin. (Strenger DNB: bezuinigingen nu niet uitstellen, Nederlands Dagblad, 12-6-2010)

'We hebben het debat niet aangedurfd' licht hij toe. 'Er is in Nederland niet gekozen.' (Ook wij dragen bij aan scherpere van eurocrisis, Het Financieele Dagblad, 10-12-2011)

Het niet kiezen vinden we volgens Hoogduin vooral terug in het pensioenstelsel dat vraagt om hervormingen.

'Ons pensioenstelsel is niet transparant. De gevolgen van het pensioenakkoord zijn voor burgers totaal niet te voorspellen, zelfs niet voor mensen die ervoor doorgeleerd hebben.' (Waarom heffen we alle pensioenfondsen niet op?, NRC Handelsblad, 28-4-2012)

'Vasthouden aan ons huidige pensioenstelsel dient geen enkel belang meer.' (Fundamentele keuzes nodig over pensioenen, in plaats van technische discussie, Het Financieele Dagblad, 28-10-2013)

Arnoud Boot (Universiteit van Amsterdam)

Aantal naamsvermeldingen 2008-2013: 614

Verdeling negatieve-positieve commentaren: 84%-16%

Onder andere in relatie tot: Amsterdam Center for Corporate Finance (De Nederlandsche Bank, Deloitte, Ministerie van Economische Zaken, Ministerie van Financiën, NIBC, NIBE, Optiver, PwC, van Doorne), Bank of France, NICG, CEPR, Europese Centrale Bank (ECB), Autoriteit Financiële Markten (AFM), de Nederlandsche Bank.

Arnoud Boot, hoogleraar Corporate Finance en Financial Markets, schuift in een adviserende rol regelmatig aan bij (financiële) beleidsmakers. Het leverde hem zelfs een plekje op in de ranglijst met

meest invloedrijke Nederlanders. Zijn eigen politieke kleur wordt in zijn uitspraken niet concreet gemaakt. Ook hier zien we een discrepantie tussen de praktijk en de visie van de media-econoom. Het streven om vast te houden aan strenge normen en het onvoldoende participeren op de toekomst wordt eveneens geschaard onder de veelgenoemde 'visieloosheid'. Het benoemen van de verschillende politieke partijen blijft niet achterwege.

'De SP en de vakbonden willen voluit de stimuleringsmachine aanzetten - alsof tekorten er helemaal niet toe doen. GroenLinks wil Nederland volzetten met windmolens, hoewel met de Nederlandse procedures daar pas na de recessie aan kan worden begonnen. De VVD wil alleen zwaar bezuinigen, maar kijkt de andere kant op als gevraagd wordt hoe en waar.' [...] *'De VVD is de historische lessen van de depressie in de jaren dertig vergeten.'* [...] *'Nu eisen dat het financieringstekort niet boven de 2 procent mag uitkomen, getuigt van een fataal gebrek aan historisch inzicht.'* [...] *'Tegelijkertijd is het rauwe keynesianisme van de jaren zeventig zoals de SP nu voorstaat, ook geen remedie.'* [...] *'De Nederlandse overheid moet maatregelen nemen die de overheidsfinanciën op lange termijn versterken, zonder dat de economie op korte termijn een optater krijgt. Te denken valt aan het verhogen van de AOW-leeftijd, minder pensioenopbouw per jaar toestaan voor aanvullende pensioenen, het verder fiscaliseren van de AOW-premies ('Bosbelasting') en het geleidelijk afbreken van de aanrechtsubsidie. En dan is er het probleem van de hypotheekrenteaftrek, een van de grootste verstoringen in het Nederlandse belastingsysteem. Een deel van de onzekerheid die nu boven de woningmarkt hangt, komt voort uit de politieke onenigheid over de toekomst van de fiscale behandeling van het eigen huis.'* (Recessie Moet de overheid bezuinigen of de economie stimuleren?, NRC Handelsblad, 24-2-2009)

Die uitgelekte Miljoenennota, daar wordt Arnoud Boot niet bepaald vrolijk van. Maar niet vanwege de hoogte van het begrotingstekort. [...] vooral teleurgesteld door de in zijn ogen 'armzalige wijze' van regeren. Natuurlijk, de crisis is ernstig en er moet geloofwaardig beleid komen om het begrotingstekort terug te dringen, maar juist nú moet het kabinet een visie uitdragen, vindt Boot. 'Dit kabinet biedt geen enkel perspectief. Puur armoedig.' [...] 'geef tegelijkertijd aan hoe we onze eigen maatschappij op een sociale manier kunnen inrichten, zodat de zwakkeren beschermd worden. Het rare geroep van nu over louter bezuinigingen suggereert dat we asociaal gaan worden.' Boot ergert zich zo, omdat er geen reden tot zoveel pessimisme

is. 'Wij zijn een rijk land en we kunnen juist sterker uit deze crisis komen. Dit is een totaal andere invalshoek dan die van het kabinet, dat reageert op angstbeelden.' (Kabinet biedt geen enkel perspectief. Puur armoedig, De Volkskrant, 14-9-2009)

'Voor politici is economie gelijk aan boekhouden' [...] 'Het tekort dat is ontstaan vanwege terugvallende belastinginkomsten, wordt met de kaasschaaf teruggehaald. Maar economie heeft een dynamiek, en het is cruciaal dat daar leven in wordt geblazen.' [...] 'Zo knel je de innovatie af.' (Economen: Visie bij bezuinigingen ontbreekt, Trouw, 4-3-2010)

'Het regeerakkoord zet in op visieloze sanering van de overheidsfinanciën in plaats van structurele hervormingen. Door met de PVV in zee te gaan, zetten CDA en VVD de waardevolle reputatie van Nederland als verdraagzaam en betrouwbaar land op het spel.' [...] 'Vanwege het ontbreken van structurele hervormingen verbetert het regeerakkoord de lange-termijnhoudbaarheid van de openbare financiën met slechts de helft van wat de verkiezingsprogramma's van CDA en VVD beloven. Het akkoord ademt een armetierige boekhoudersmentaliteit: fantasieloze bezuinigingen zoals efficiëntiekortingen, ineffectieve reorganisaties in de publieke sector zoals het samenvoegen van ministeries, lastenverzwaringen verpakt als bezuinigingen.' (Voor economie lost dit akkoord vrijwel niets op, NRC Handelsblad, 1-10-2010)

'Dit is een valkuil waar het kabinet in dreigt te lopen. Het kabinet anticipeert in de Miljoenennota onvoldoende op het zware weer dat Europa mogelijk te wachten staat.' (Alleen bezuinigen is niet de oplossing voor de eurocrisis, NRC Handelsblad, 20-9-2011)

'Maar eerst: had het mislukte Catshuisakkoord hier een antwoord op? Enigszins, is de positieve karakterisering. Maar eigenlijk was het niet genoeg gericht op hervormingen en dus herstel van vertrouwen' [...] 'De voorgestelde hervormingen op de woningmarkt waren zeer halfslachtig.' [...] 'Zekerheid over spelregels is cruciaal voor het herstel van de Nederlandse economie. CDA en VVD zullen water bij de wijn moeten doen om de linkse partijen PvdA, D66 en mogelijk GroenLinks bereid te vinden een interim-akkoord te ondersteunen.' (Nu verantwoordelijkheid nemen, Het Financieele Dagblad, 23-4-2012)

'De VVD heeft met bijvoorbeeld de hypotheekrenteaftrek het maken van schulden gestimuleerd.'
En dat is naar zijn idee uiteindelijk de diepste bron van de crisis. (Laten we niet al te veel
achterom kijken, Het Financieele Dagblad, 12-2-2013)

'Rutte II is een historisch kabinet. Moed kan het niet worden ontzegd' (Korten, eerlijk delen niet
genoeg, NRC Handelsblad, 19-11-2012)

Intussen zou Nederland geholpen zijn met een visie op de toekomst, meent Boot. 'Het kabinet
moet komen met iets dat lijkt op een groeiagenda. Hoe gaat Nederland de komende tien jaar zijn
geld verdienen? Waar zijn we goed in en waarom kunnen we dat niet beter kapitaliseren? Of
Rutte het nou doet of minister van Sociale Zaken Asscher, iemand moet een toekomstgericht
verhaal kunnen vertellen.' (Het gaat toch echt weer iets slechter, NRC Handelsblad, 1-5-2013)

'Maar de hervorming is ingezet en de richting is goed, constateert Arnoud Boot [...]' Hij
waarschuwde vorige week wel voor de valkuil, dat onder goede economische omstandigheden
de hervormingen misschien weer worden stopgezet. Dat moet worden voorkomen, zegt Boot.
'Maar er gebeurt nu eindelijk iets. Laten we dat toejuichen. De geest is uit de fles.' (Hoe Blok de
huizenmarkt opschudt, NRC Handelsblad, 19-11-2013)

Onderzoeksconclusie

Nu we de eerste vijf jaren van economische crisis achter ons hebben gelaten is een kritische blik op de journalistieke berichtgeving over dit onderwerp op zijn plaats. Dagbladen bieden de lezer, meer dan ooit, duiding van de actualiteit. Complexiteit van de materie vraagt veelal om specialistische kennis, geboden door de zogenaamde media-econoom. Academics die, aangemoedigd door de werkgever, de publieke arena betreden. Zij geven antwoord op journalistieke vragen, schetsen de ontwikkelingen en wijzen ons op de toekomst. Met name de schijnbare objectiviteit van de hoogleraar maakt ze voor journalisten een bron van expertise die de betrouwbaarheid van het journalistieke product doet toenemen. Expertise wordt zelden bediscussieerd: onderzoek wijst uit dat de redacteur voorkeur heeft voor gerespecteerde namen in het veld of personen die al eerder voor treffend commentaar hebben gezorgd. Niet zelden worden reacties verzameld die treffend zijn voor de al vaststaande strekking van het verhaal. Sterk geïnstitutionaliseerde namen en geluid dat we al kennen krijgen opnieuw de aandacht, geluid dat de *status quo* kan doorbreken blijft mogelijk onterecht onderbelicht. Het zogenaamde matteüseffect.

Middels dit onderzoek werd nagegaan in hoeverre er in Nederland sprake is van een economisch dominante elite of *invisible college* en welke invloed dit heeft op de dagbladjournalistiek. Voor 264 hoogleraren, actief binnen het veld van de economie, is nagegaan hoe vaak zij in de periode 2008-2013 zijn aangehaald in de Nederlandse landelijke dagbladen. De experts zijn gezamenlijk bijna dertienduizend (N=12.828) keer bij naam genoemd. Binnen het medialandschap is sprake van een absoluut dominante elite van vijf personen. Van de ruim 250 academics beslaat de elite bestaande uit Sylvester Eijffinger, Lans Bovenberg, Sweder van Wijnbergen, Lex Hoogduin en Arnoud Boot maar liefst 28 procent van de artikelen. Een zeer beperkte selectie van twaalf hoogleraren is al verantwoordelijk voor de helft van het totale volume. De discrepantie tussen dat wat het publiek als expertise zal beschouwen en de academische wereld is groot, zo niet stuitend. Geen van hoogleraren in de academische top vinden we terug onder de twintig meest besproken media-economen. Opmerkelijk is dat negen van de tien de meest populaire media-economen een of meerdere relaties heeft met commerciële instellingen of politieke partij. Arnoud Boot liet eerder weten dat dit 'natuurlijk invloed heeft op het publieke debat.'

Ieder van de elf dagbladen kreeg een diversiteitsscore toebedeeld. Hierbij is gekeken naar de verdeling van aandacht voor de geraadpleegde experts. Het merendeel van de dagbladen vertoont een vergelijkbare mate van diversiteit. De Volkskrant slaagt hierin het beste. Metro, De Telegraaf en Sp!ts vertonen de grootste afwijkingen. Voor bijna ieder dagblad geldt dat zij een of meerdere personen

relatief meer de ruimte geven voor het verkondigen van een visie. Zij raadplegen daarnaast allen (een deel van) de elite. Ten tijde van de economische crisis is binnen de journalistieke berichtgeving overduidelijk sprake geweest van een matteüseffect. Zowel wat betreft de beschreven verdeling van aandacht als de ontwikkeling in tijd: de afgelopen jaren kreeg de elite ook ten opzichte van andere populaire media-economen in toenemende mate de ruimte commentaar te leveren. Vanaf begin 2012 zijn er signalen van een doorbreking van deze trend.

Voor de vijf economen die een dominante elite vormen werd specifiek gekeken naar hoe zij de afgelopen jaren spraken over het gevoerde kabinetsbeleid. Binnen de corpus werd in 36 procent van de artikelen een uitgesproken negatieve of positieve attitude waargenomen. De media-economen schuwen de uitgesproken mening niet: 81 procent van de gedane uitspraken is negatief van aard. In de analyse werd niet gekeken naar juistheid van de uitspraken, maar naar type uitspraken en eventueel gevoerde argumentatie. Binnen de journalistiek is niet alleen zeer selectieve aandacht voor de media-econoom, ook het inhoudelijke geluid is uit hetzelfde laken een pak. De negatieve teneur richt zich op het gebrek aan visie, onjuiste inzet van mogelijkheden, uitblijven van de noodzakelijke structurele hervormingen en het kapot bezuinigen van ons land. De duidingsfunctie van de media-econoom is verre van strikt evaluatief. In plaats van te kijken naar de genomen maatregelen brengt de econoom zijn normatieve attitude onder woorden. Niet de kritiek op een beleidsmaatregel staat centraal, maar de normatieve beoordeling van de uitkomst.

Opvallend is dat binnen de dominante elite drie personen een uitgesproken politieke voorkeur hebben. Zowel Sylvester Eijffinger als Lans Bovenberg zijn verbonden aan het CDA, Sweder van Wijnbergen (in ieder geval in het verleden) aan de PvdA. Hoewel zij allen ongetwijfeld een onafhankelijke kijk op de economie nastreven, kan niet genegeerd worden dat dit een grote invloed heeft op het journalistieke en publieke debat. Het werkelijke tegengeluid ontbreekt. Het gepresenteerde onderzoek kijkt naar de dominantie van media-economen in zeer brede zin. Omdat het een eerste onderzoek in zijn soort betreft, is hierbij gekozen voor brede selectiecriteria. De database aan hoogleraren bevat personen die werkzaam zijn in het eveneens brede werkveld van de economie. Vervolgonderzoek moet uitwijzen hoe de journalistieke verdeling van aandacht is voor afzonderlijke onderzoeksgebieden als micro- en macro-economie en andere niches als *corporate finance* of de duurzame economie. Kort werd al aangestipt dat de relatieve aandacht voor de dominante elite ten opzichte van andere populaire media-economen afneemt. Of de doorbreking van deze situatie, ingezet aan het begin van 2012, zich ook op langere termijn doorzet, moet toekomstig onderzoek duidelijk maken.

Journalistieke en maatschappelijke discussie

Het paradoxale effect van toenemende kennisdeling is het dalende vertrouwen in expertise. De opgestane, soms zelfbenoemde, deskundige geniet weinig vertrouwen en doet ons vragen naar een grotere diversiteit van geluid. De democratisering van expertise heeft zo ook zijn effecten op de journalistiek. In een poging de betrouwbaarheid van een geschreven artikel toe te laten nemen, grijpt de journalist terug naar de moeder aller kennis: wetenschap. Hoogleraren, aangemoedigd vanuit het commercieel denken, fungeren maar al te graag als universitair uithangbord. Ze verlaten het 'lab' en betreden de publieke arena.

Met het uitbreken van de financieel-economische crisis in 2008 werd de economisch hoogleraar veelvuldig ruimte geboden ontwikkelingen te duiden of een eigen visie te verkondigen. Nodig, want de gevraagde snelheid van werken en een gebrek aan specialistische kennis bij de journalist zelf zijn geen ideale combinatie. Belangrijker nog is de zweem van onafhankelijkheid rondom de academische aanwezigheid. Het moet de betrouwbaarheid van het journalistieke product verhogen. Hoe, en of de journalist überhaupt expertise op waarde schat blijft echter onduidelijk. Zij vissen in een grote vijver van economen die hen graag te woord staan, maar zijn zeer selectief in keuze. Met name geluiden die passen binnen het al vaststaande frame of verhaal van de journalist maken kans op publicatie. Geregeld wordt daarbij teruggegrepen op eerdere succesformules. Om het mogelijke effect van de selectie op de berichtgeving rondom de economische crisis, maatschappelijke agendasetting of sturing van de publieke opinie lijken weinigen zich werkelijk druk te maken.

Een zeer select gezelschap werd de afgelopen vijf jaar door de journalistiek ten tonele gevoerd. Van de ruim 650 economisch hoogleraren in ons land was een dominante elite van vijf media-economen - Sylvester Eijffinger, Lans Bovenberg, Sweder van Wijnbergen, Lex Hoogduin en Arnoud Boot - goed voor een kwart van het totaal aantal naamsvermeldingen. Met slechts zeven personen extra werd al de helft van alle artikelen waarin een hoogleraar aan het woord kwam voor rekening genomen. Opvallend is dat geen van de wetenschappers die al jarenlang worden aangemerkt als de *academische top* zich onder deze media-economen mogen scharen. Gezondheidseconoom Wim Groot (Universiteit Maastricht) is binnen de top diegene die met 172 vermeldingen op plaats 22 relatief goed is geklasseerd. Het verschil met de absolute nummer 1, Sylvester Eijffinger, is groot. Deze werd maar liefst vijf keer vaker bij naam genoemd. In de economische verslaggeving is sprake van een groot zogenaamd matteüseffect. Zij die al potentieel invloedrijk zijn, vormen een dominante elite en krijgen nog meer

macht toebedeeld. Geluid dat in ons medialandschap al ruimschoots is vertegenwoordigd wordt sterker gemaakt, zij die een ander of nieuw geluid vertolken blijken minder interessant. Een zichzelf in stand houdende en versterkende situatie. In plaats van een media-cultuur waarin de ruimte wordt geboden aan het zeer nodige tegengas kiezen journalisten voor het oude vertrouwde. Zij die de journalist al eerder hebben voorzien van een goede *soundbite* of ferme uitspraak worden opnieuw benaderd. Gemak dient ook hier de mens.

Vanuit de journalistiek en wetenschap zelf wordt hier en daar kritiek geuit op de machtige positie die media-economen innemen. Vanuit de onderzoekskamer manen wetenschappers de collega's zich te onthouden van voorspellingen. Geen economisch model is immers eenduidig in uitkomst en onvoorspelbare nabranders vanuit de markt zijn niet vatbaar in het theoretisch modelleren. De media-economen worden beschuldigd van een hang naar macht en roem. Zij weten de politieke visie nauwelijks te onderscheiden van de economische en nemen maar al te graag plaats op de Haagse zetel. De kritiek blijkt niet onterecht. Binnen het onderzoek werd specifiek gekeken naar de inhoudelijke duiding van het kabinetsbeleid door de vijf belangrijkste media-economen. Zij schuwden de uitgesproken mening niet: ruim tachtig procent van de onderzochte uitspraken was uitgesproken negatief. Veel van de reacties waren uit hetzelfde laken een pak: een gebrek aan visie, onjuiste inzet van mogelijkheden, uitblijven van de noodzakelijke structurele hervormingen en het land dat moedwillig kapot wordt bezuinigd. Uitspraken waarmee eerder de (on)gewenste koers van ons land wordt uitgezet dan dat deze puur de economische grondslag van het gevoerde beleid beoordeelt. De econoom, 'ik ga hier geen politieke uitspraken doen,' spreekt van een gebrek aan visie. Weten zij nog wel het onderscheid te maken tussen een gebrek aan en niet het eigen ideaal?

De machtige positie en potentiële invloed op de publieke opinie is dusdanig concreet dat Arnoud Boot eind vorig jaar naar de zesendertigste positie steeg in de 'Top 200 van invloedrijkste Nederlanders 2013' van de Volkskrant. Met het oog op voorgaande constatering komt ook het onafhankelijke karakter van de hoogleraar in een ander daglicht te staan. De vijf media-economen blijken allen meerdere relaties te hebben met commerciële of gouvernementele instellingen. De twee belangrijkste media-economen, Eijffinger en Bovenberg, zijn bovendien prominent lid van dezelfde politieke partij, het CDA. Diezelfde Arnoud Boot liet eerder weten dat dit alles 'natuurlijk invloed heeft op het publieke debat.'

Zonder de berichtgeving over de financieel-economische crisis te kort te willen doen - natuurlijk is het publiek ook geregeld op journalistiek in optima forma getrakteerd - heeft de discussie binnen de dominante elite zich afgespeeld op de vierkante millimeter. Via dagbladen is de bestaande visie

versterkt en nauwelijks onderworpen aan evenwaardig tegenwicht. Zowel de uitgesproken keynesiaan, die ingrijpt en de economie actief naar eigen hand zet, alsmede de econoom die het kabinetsbeleid bestempelt als het juiste, hebben onvoldoende de ruimte gekregen deel te nemen aan het debat.

Het was John Maynard Keynes die ooit zei dat de econoom gelijktijdig wiskundige, historicus, filosoof en staatsman moest zijn. De media-economen van vandaag de dag brengen dat in praktijk. Economische modellen geven niet het antwoord op hoe het pensioenstelsel moet worden herzien. Het rendementsdenken en oordelen dat zijn hoogtijdagen viert binnen de politiek biedt daartoe ook niet de ruimte. Verkiezingsprogramma's en beleidsplannen worden langs de meetlat der doorrekening gelegd en doet de politicus grijpen naar het door de econoom verafschuwde bezuinigen met kaasschaaf. Bij een gebrek aan verhaal en antwoorden die verder kijken dan vandaag steekt de media-econoom maar al te graag de helpende en met name sturende hand toe. De econoom is inmiddels veel meer dan slechts econoom. Rekenwonder en visionair, de media-econoom laat ook de normatief ethische beoordeling van een maatregel niet achterwege. Is het beoordelen van een maatregel op maatschappelijke juistheid niet toevertrouwd aan volksvertegenwoordiger en kiezer? De absolute scheiding van beleidsmakers en cijferkundige vervaagt, zij trekken almaar meer naar elkaar toe. Wanneer de duider van het nieuws een zichtbaar politieke kleuring met zich meedraagt, vraagt dit om een heel andere journalistieke benadering. Een economocratische.

Literatuur

- Albæk, E., Christiansen, P., & Togeby, L. (2003). Experts in the mass media: researchers as sources in Danish daily newspapers, 1961-2001. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 80(4), 937-948.
- Albæk, E. (2011). The interaction between experts and journalists in news journalism. *Journalism*, 12(3), 335-348.
- Allgaier, J. (2011a). Who is having a voice? Journalists' selection of sources in a creationism controversy in the UK press. *Cultural Studies Of Science Education*, 6(2), 445-467.
- Allgaier, J. (2011b). The difficulty of differentiating expertise and the functions of expert sources and the necessity of studying science education in the media. *Cultural Studies Of Science Education*, 6(2), 479-484.
- Bader, V. (2013). Sciences, politics, and associative democracy: democratizing science and expertizing democracy. *Innovation: The European Journal Of Social Science Research*, 1-22.
- Boyce, T. (2006). Journalism and expertise. *Journalism Studies*, 7(6), 889-906.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2013). *Verschillende methoden om clusters van bedrijven te meten*.
- Collins, H., & Evans, R. (2002). The third wave of science studies: studies of expertise and experience. *Social Studies Of Science*, 32(2), 235-296.
- Conrad, P. (1999). Uses of expertise: sources, quotes, and voice in the reporting of genetics in the news. *Public Understanding Of Science*, 8(4), 285-302.
- Dimitrova, D., & Strömbäck, J. (2009). Look who's talking. *Journalism Practice*, 3(1), 75-91.
- Donsbach, W. (2004). Psychology of news decisions factors behind journalists' professional behavior. *Journalism*, 5(2), 131-157.
- European Commission,. (2010). *Science and technology*.
- Felix, P. (2013). Laat echte economen opstaan en de vloer aanvegen met al dat keynesiaans geklets. *Het Financieele Dagblad*, p. 28.

- Fransman, R. (2013). Economen kunnen het niet alleen. *De Volkskrant*. Retrieved from <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2844/Archief/archief/article/detail/3509474/2013/09/14/Economen-kunnen-het-niet-alleen.dhtml>
- Frederik, J. (2013). Een glibberige blunderjacht. *De Volkskrant*. Retrieved from <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2844/Archief/archief/article/detail/3450693/2013/06/01/Een-glibberige-blunderjacht.dhtml>
- Gino, F., & Schweitzer, M. (2008). Blinded by anger or feeling the love: How emotions influence advice taking. *Journal Of Applied Psychology*, 93(5), 1165-1173.
- Grundmann, R. (2009). The role of expertise in governance processes. *Forest Policy And Economics*, 11(5-6), 398-403.
- Haegens, K., & Bijman, R. (2013). Al die petten, dat is oppassen geblazen. *De Groene Amsterdammer*, (45), 22-27.
- Howitt, D., & Cramer, D. (2007). *Statistiek in de sociale wetenschappen* (derde editie). Amsterdam: Pearson Education.
- Jullian, P. (2011). Appraising through someone else's words: the evaluative power of quotations in news reports. *Discourse & Society*, 22(6), 766-780.
- Menkhorst, R. (2013). Mijn geheim? Ik heb gezag binnen mijn vakgebied. *Trouw*, p. 6.
- Miller, D., & Mills, T. (2009). The terror experts and the mainstream media: the expert nexus and its dominance in the news media. *Critical Studies On Terrorism*, 2(3), 414-437.
- Phlippen, S. (2013). Media-economen zijn waardevol in het debat. *De Volkskrant*. Retrieved from <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/10764/ESB-Economenblog/article/detail/3455332/2013/06/08/Media-economen-zijn-waardevol-in-het-debat.dhtml>
- Reich, Z. (2006). The process model of news initiative: Sources lead first, reporters thereafter. *Journalism Studies*, 7(4), 497-514.

- Schrah, G., Dalal, R., & Sniezek, J. (2006). No decision-maker is an Island: integrating expert advice with information acquisition. *Journal Of Behavioral Decision Making*, 19(1), 43-60.
- Stenvall, M. (2008). On emotions and the journalistic ideals of factuality and objectivity—Tools for analysis. *Journal Of Pragmatics*, 40(9), 1569-1586.
- Thomson, E., White, P., & Kitley, P. (2008). Objectivity and hard news reporting across cultures. *Journalism Studies*, 9(2), 212-228.
- Van Baars, L. (2009). De economie van het christelijk geloof. *Trouw*. Retrieved from <http://www.trouw.nl/tr/nl/4324/Nieuws/article/detail/1154427/2009/09/23/De-economie-van-het-christelijk-geloof.dhtml>
- Van Dalen, A., & Van Aelst, P. (2014). The media as political agenda-setters: journalists' perceptions of media power in eight West European countries. *West European Politics*, 37(1), 42-64.
- Verhoeven, P. (2010). Sound-bite science: on the brevity of science and scientific experts in Western European television news. *Science Communication*, 32(3), 330-355.
- Verhulst, J., & Walgrave, S. (2005). Gezien worden of gezien zijn. Over oude en nieuwe sociale bewegingen in de Vlaamse pers. *Mens En Maatschappij*, 80(4), 305-27.
- Wahl-Jorgensen, K. (2013). Subjectivity and story-telling in journalism. *Journalism Studies*, 14(3), 305-320.
- Yuan, Y., Carboni, I., & Ehrlich, K. (2010). The impact of awareness and accessibility on expertise retrieval: A multilevel network perspective. *Journal Of The American Society For Information Science And Technology*, 61(4), 700-714.
- Zuccala, A. (2006). Modeling the invisible college. *Journal Of The American Society For Information Science And Technology*, 57(2), 152-168.

Bijlagen

Bijlage 1: resultaten enquête

Econoom	Waargenomen in media (vraag 1)	Eigen contacten (vraag 2)
Eijffinger	48	18
Van Wijnbergen	42	17
Boot	39	19
Hoogduin	27	21
Jacobs	22	21
Bouman	22	7
Bovenberg	12	9
Engelen	10	3
Benink	9	3
Stellinga	7	
Baarsma	5	3
Buiter	3	3
Bartelsman	3	3
Boonstra	3	2
Koelewijn	3	2
De Jong	2	8
Vermeend	2	1
Canoy	2	1
Van der Ploeg	2	
Krugman	2	
Wilthagen	1	2
Van Ark	1	1
Wellink	1	1
Vosselman	1	1
De Kam	1	1
Kalshoven	1	1
Dekker	1	1
Schippers	1	1
Van der Klaauw	1	1
Gautier	1	1
Prast	1	1
De Grauwe	1	
Beetsma	1	

De Geus	1	
Boelhouwer	1	
Verbon	1	
De Vries	1	
Wientjes	1	
Tol	1	
McAleer	1	
Brouwer	1	
Bulte	1	
Rutten	1	
Teulings		3
Kounis		2
De Groot		2
De Boer		2
Van Geest		2
Klene		1
Stegeman		1
Swank		1
Koedijk		1
Tillema		1
Van der Meer-Kooistra		1
Wijffels		1
Daalder		1
Van Mulligen		1
Van Hoek		1
Conijn		1
Duijn		1
Halberstad		1
Schenk		1
Bezemer		1

Van Mierlo	1
van Witteloostuijn	1
Sent	1
Romp	1
Pieters	1
Mujagic	1

Bijlage 2: hoogleraren genoemd in ESB 'economentop 40'

Hoogleraar	Hoogleraar	Universiteit
Groot	Ja	UM
Beetsma	Ja	UvA
Volberda	Ja	EUR
Van Witteloostuijn	Ja	UvT
Kaptein	Ja	EUR
Tol	Ja	VU
Verhoef	Ja	VU
Scholtens	Ja	RUG
Rietveld	Ja	VU
Brouwer	Ja	EUR
Franses	Ja	EUR
Menkveld	Ja	VU
De Cremer	Ja	EUR
De Haan	Ja	RUG
Verhoef	Ja	RUG
Rutten	Ja	EUR
Huirne	Ja	WUR
Gerlagh	Ja	VU
Leeflang	Ja	RUG
Beck	Ja	UvT
Einmahl	Ja	UvT
Renneboog	Ja	UvT
Thurik	Ja	EUR
Van Exel	Ja	EUR
Hamermesh	Ja	UM

Magnus	Ja	UvT
Wakker	Ja	EUR, UM
Pieters	Ja	UvT
Van Soest	Ja	UvT
Borm	Ja	UvT
Bleichrodt	Ja	EUR
Hommes	Ja	UvA
Van Trijp	Ja	WUR
Dellaert	Ja	EUR
Nijstad	Ja	RUG
Van Veelen	Ja	UvA
Bulte	Ja	WUR, UvT
Degryse	Ja	UvT
Van den Bosch	Ja	EUR
Molleman	Ja	RUG
Schram	Ja	UvA
Van Baal	Ja	EUR
Van der Vegt	Ja	RUG
Van Knippenberg	Ja	EUR
Iopez-de-Silanes	Ja	UvA
Baltussen	Ja	RUN
Bronnenberg	Ja	UvT
De Klerk	Ja	UvT
Dohmen	Ja	UM
Frewer	Ja	WUR
Maseland	Ja	RUG
McAleer	Ja	EUR
Paap	Ja	EUR
Stremersch	Ja	EUR

Teunter	Ja	RUG
Van Dijk	Ja	EUR
Cornelissen	Ja	VU
Anderson	Ja	UvA
De Koster	Ja	EUR
De Ruyter	Ja	UM
Diks	Ja	UvA
Eichler	Ja	UM
Gaalman	Ja	RUG
Geweke	Ja	EUR
Goos	Ja	Eur
Hagedoorn	Ja	UM
Herings	Ja	UM
Hobijn	Ja	VU
Janssen	Ja	RUG
Koopman	Ja	VU
Kort	Ja	UvT
Moorman	Ja	UM
Noussair	Ja	UvT
Nusse	Ja	RUG
Oude Lansink	Ja	WUR
Peters	Ja	UM
Plug	Ja	UvA
Rield	Ja	UM
Smits	Ja	RUN
Swank	Ja	EUR
Ule	Ja	UvA
Van den Berg	Ja	VU
Van Dijke	Ja	EUR

Van Donk	Ja	RUG
Van Doorslaer	Ja	EUR
Van Oosterhout	Ja	EUR

Bijlage 3: database aan economen gesorteerd op aantal naamsvermeldingen in landelijke dagbladen (2008-2013)

Econoom	AD	FD	Metro	ND	NRC H.	Nrc .next	RD	Splts	De Telegraaf	Trouw	VK	Totaal
Eijffinger	71	230	45	103	49	4	33	31	157	33	94	850
Bovenberg	49	171	8	119	116	16	54	8	40	131	117	829
Van Wijnbergen	72	145	5	37	161	26	35	10	72	39	123	725
Hoogduin	19	248	3	35	98	16	29	5	73	42	86	654
Boot	32	157	3	54	122	16	24	5	50	17	134	614
Krugman	15	116	1	20	142	29	15	2	28	45	157	570
Vermeend	54	88	6	20	84	15	6	11	120	30	82	516
Koelewijn	24	340	1	43	27	4	5		19	11	10	484
Benink	55	58	1	30	44	8	18	3	104	21	76	418
Jacobs	15	90	4	27	66	12	29	3	9	20	85	360
Van der Ploeg	10	41	6	10	103	19	4	3	24	27	75	322
Prast	13	147	4	18	40	5	4		10	31	38	310
Wilthagen	24	46	6	23	33	18	10	6	30	43	63	302
De Kam	6	41	2	11	169	5	7		7	15	26	289
Engelen	8	23	1	6	80	26	15	8	11	18	66	262
Canoy	7	79	0	11	69	12	2	3	27	13	24	247
Baarsma	8	74	2	13	47	5	5	2	12	22	44	234
De Grauwe	20	47	0	18	49	11	7	5	25	14	31	227
Klamer	7	23	1	18	54	16	9	5	6	40	41	220
Kavelaars	12	121	0	7	10	4		3	8	8	12	185
Bouwens	2	96		8	29	1	2		4	4	27	173
Groot	8	104		13	9	2	4	2	15	1	14	172

Sent	5	6	32	12	20	5	6	1		31	48	166
Maassen van den Brink		121		2	12	1			1	6	15	158
Boelhouwer	17	18	8	5	26	17	5		15	11	34	156
Beetsma	13	43	1	11	28	3	5	2	5	8	15	134
Conijn	13	46	1	9	19	3	4		7	1	25	128
Verbon	9	14	3	13	12	2	9	1		23	41	127
Volberda	16	30		5	12	7	4	2	14	19	15	124
Schippers	4	18	4	4	10	6	4	5	8	25	28	116
Graafland		5		45	3	1	34		3	10	4	105
Gradus	2	24		20	14	2	9		1	11	19	102
Heerkens	7	4	3	8	27	6	2	1	4	15	19	96
Schenk	2	27	2	5	14	3	4	1	4	8	19	89
Van Witteloostuijn	38	2		6	29	1	5			2	2	85
De Vries	6	21	1	6	11	1	1		12	9	15	83
Dekker	1	13	2	9	6	3	18			7	22	81
Van Ewijk	2	34		5	12	2	3	3	6	3	10	80
Sterken	8	10	1	5	10	3		1	12	6	24	80
Brakman	4	9		10	17	2	4		2	7	16	71
Winter		48			10	3	1	1			7	70
Swank	4	22	1	2	9	1	5		8	9	8	69
De Jong	3	3	1	12	8		21		1	10	9	68
Bartelsman	3	30	5	5	2		4	4	2		3	58
Koedijk	2	11		4	14	3	2	1	4	5	12	58
Kaptein	2	14	2	3	8	6	12	2		7	2	58

Halberstadt	3	15		1	7		2		7	1	21	57
Tol		5		1	18	4	3		3	7	5	46
Verhoef	6	6	3	1	7	4	1	1	5	1	5	40
Plantenga	2	3	1	7	2	1		1	3	6	13	39
Scholtens	2	2		10	9				3	8	3	37
De Kluiver	3	24		1	2				1		7	38
Rietveld	4	1	1	5	10	5	2	2		3	2	35
Brouwer	2	9		3	9		3	1		6	1	34
Caminada	1	10		4	4		4		4		7	34
Van Ark		25		1	3						4	33
Van Dijk	2	7		6	2		5	1	1	3	6	33
Gautier		6		2	8	2	2			2	8	30
Jonker		3		3	10	2				9	3	30
Franses	2	8	2	2	2			1	5	2	5	29
Van der Klaauw		2		5	5		1		1	2	13	29
Schinkel	1	5			6		2		4	6	5	29
Den Butter	2	6		3	2	1	1		1	4	9	29
Menkveld		17		1					6	2	2	28
Garretsen		9	1	2	8				1	2	3	26
Van Bergeijk		1		5	11	2	2			1	4	26
Robeyns				2	12	3	1	1		4	3	26
De Cremer	1	9	1	4		1	2			3	4	25
Folmer				1	6	1	1			5	10	24

Bezemer		1			2	7		5			8	23
Keyzer	1				3	2	2			1	13	22
De Haan		6			3	3		1	3	1	4	21
Dur	1	4	6		2	3			1	3	1	21
Verhoef	1	3	2		4			2	1	2	6	21
Van Damme	1	4			5	3	2		1	1	3	20
Borghans	1	1			2	4	2	2	1	3	4	20
Rutten		7			1	6		2		1	3	20
Stam	1	10					1		1	7		20
Huirne		5			2	1	1	3	3	3		18
Verbruggen					4	3	1	2	1	3	2	16
Gerlagh		6				1		2		3	4	16
Boekema		4			2	4			1	3	2	16
Ebbers	1	6				2		1	2		4	16
Kooreman	1				2	4	1			4	3	15
Leeflang		9	1		1			2			2	15
Unger		6			1	2	1	1	1		2	14
Van Wissen		3	1		1	1		1	1	2	4	14
Koole	2	2				1		1	1	2	4	13
Antonides		3			2		1	1		2	3	12
Beck		6			1	1				3	1	12
Einmahl	1		1		1	2	1	1	2	1	2	12
Huizinga	1	3			1	1			2	2	2	12

Van Marrewijk	1		2	6	1	1				1	12
Renneboog	1	3		3	1		1		1	1	11
Thurik	1	2		1	1	1	2		1	2	11
Cardinaels		2		2	1	1		1	1	3	11
Van Exel		2	1	1	2		3		2		11
Van der Geld		3		2	1			1	2	1	10
Timmer	1	3						3	1	1	9
De Zeeuw				2	1		1		1	2	9
Hamermesh	1	2		1	1	2		1	1		9
Sluyterman		1			4	1				3	9
Muysken	2		1		2		2		1	1	9
Magnus				1	1		2	1		3	8
Van Paridon	2	1			2		1		1	1	8
Wakker	3				2	1				1	7
Pieters	1			3	1					2	7
Van Soest		2		1				1		3	7
Veenman	1			1	1		1		3		7
Borm	1		1				1	1	1	1	6
Bleichrodt					3	3					6
Hommes		1		1	2	1				1	6
Verspagen				1				3	1	1	6
Rath			1		2	1		1	1		6
Van Trijp	1				1			1	1	1	5

Poiesz	5							5
Oosterbeek	1		1				3	5
Romp			1	1	1		1	4
Van Beers			2				2	4
Vosselman	2	1					1	4
Dellaert	1		2				1	4
Nijstad			1	1		1	1	4
Van Oort	2		1				1	4
Riedl	1		1	1	1			4
Suijs	4							4
Van Veelen							3	3
Amman	1					1	1	3
Bulte			2		1			3
Wijnberg			1	1		1		3
Withagen	1	1					1	3
Degryse	1		1			1		3
Hellegers	2				1			3
Meijdam	2		1					3
Van den Bosch	1		1	1				3
Van der Gaag						1	2	3
Van der Vlist	1				2			3
Wagner	3							3
Steenkamp	2		1					3

Frenken	1		1		1	3
De Man	2			1		3
Van Solinge	2	1				3
Vermaat			1	1	1	3
Hoën					2	1 3
Abbring	1	1			1	3
Van Ommeren	1		1			2
Alessie		1			1	2
Boschma			2			2
Couwenberg	1				1	2
Klaassen	1				1	2
Lambooy	1			1		2
Molleman			1		1	2
Schram			1		1	2
Smets	1	1				2
Van Baal					2	2
Van der Vegt			1	1		2
Van Knippenberg			1		1	2
Vromen	1	1				2
Omta	1				1	2
Quaadvlieg	1		1			2
Elbers			2			2
Sol	1		1			2

Van Huizen	2					2
Bahlmann	1				1	2
lopez-de-Silanes	1					1
Van Ierland			1			1
Baltussen		1				1
Bronnenberg				1		1
De Klerk	1					1
De Neubourg	1					1
Dohmen					1	1
Frewer			1			1
Maseland		1				1
McAleer					1	1
Paap	1					1
Pennings			1			1
Potters	1					1
Stremersch				1		1
Teunter				1		1
Van der Laan	1					1
Van der Meer-Kooistra					1	1
Van Dijk			1			1
Van Winden	1					1
Visser	1					1
Heijdra			1			1

Lindeboom			1	1
Van der Paardt			1	1
Van der Hel- van Dijk	1			1
Laeven			1	1
Van Geenhuizen	1			1
Dul		1		1
Jager	1			1
Verstegen				1
Van Groenendaal	1			1
Cornelissen				0
Anderson				0
Candelon				0
De Koster				0
De Ruyter				0
Diks				0
Eichler				0
Gaalman				0
Geweke				0
Goos				0
Hagedoorn				0
Haralambides				0
Herings				0
Hobijn				0

Huitema	0
Janssen	0
Klick	0
Koopman	0
Kort	0
Künneke	0
Madhok	0
Moorman	0
Noussair	0
Nusse	0
Oude Lansink	0
Peters	0
Plug	0
Ramani	0
Rield	0
Shaked	0
Siegers	0
Smits	0
Swank	0
Talman	0
Tavasszy	0
Ter Wees	0
Tuinstra	0

Ule	0
Van den Berg	0
Van den Heuvel	0
Van der Heijden	0
Van Dijke	0
Van Donk	0
Van Doorslaer	0
Van Oosterhout	0
Viaene	0
Vorst	0
Weitzel	0
Wessler	0
Smulders	0
Groenewegen	0
Vermeulen	0
Balder	0
Giuliodori	0
Van Sonderen	0
Palm	0
Beugelsdijk	0
Kuhlmann	0
Van der Elst	0
Scholten	0

Van Hoesel	0
Azomahou	0
Sanders	0
Vervaele	0
Sloof	0
Sonnemans	0
Krug	0
Engel	0
Dietzenbacher	0
Hassink	0
Kleibergen	0
Kaymak	0

Bijlage 4: verdeling aandacht dominante elite versus nummer zes tot en met tien in rangschikking (2003-2013)

	2003	2004	2005	2006	2007	
Naamsvermeldingen dominante elite (een t/m vijf)	104	112	124	155	259	
Naamsvermeldingen nummer zes t/m tien	172	164	144	118	149	
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Naamsvermeldingen dominante elite (een t/m vijf)	531	577	626	759	604	575
Naamsvermeldingen nummer zes t/m tien	327	391	374	415	392	449

Bijlage 5: corpus inhoudsanalyse

Titel artikel	Dagblad	Datum van publicatie
Inflatie is nauwelijks te beteugelen; Toeconoom: Beperk loonstijging	Trouw	04-01-08
Landbouwbeleid Beleggingskansen Robeco vreest voor verdubbeling inflatie	Nederlands Dagblad	05-01-08
Economen kraken optimisme kabinet; Goedkope dollar Export naar VS kwijnt weg, olie- en edelmetaal duur: De tekenen zijn ongunstig	de Volkskrant	15-01-08
Net nu economie afremt, slaat hervormingsmoeheid toe	NRC Handelsblad	21-01-08
Amerikaanse recessie is eigenlijk een zegen	Trouw	22-01-08
VS kopen met renteverlaging tijd	de Volkskrant	23-01-08
Amerikaanse centrale bank blaast Greenspan put nieuw leven in	Het Financieele Dagblad	24-01-08
Ben Bernanke heeft met zijn renteverlaging vooral de financiële sector een reddingboei toegeworpen	Het Financieele Dagblad	26-01-08
Kredietcrisis verdeelt experts	Het Financieele Dagblad	31-01-08
Stabiele prijzen Schadelijk ECB houdt been stijf in rentediscussie	Nederlands Dagblad	08-02-08
Voorspellingen CPB over economie veel te optimistisch	Trouw	14-02-08
Hoogleraar: rente zeker niet omlaag	Het Financieele Dagblad	16-02-08
Invloed van centrale banken op inflatie is tanende	Het Financieele Dagblad	16-02-08
Nederlandse economie groeit gewoon door Oppassen voor inflatie	Nederlands Dagblad	16-02-08
Sylvester Eijffinger	Het Financieele Dagblad	16-02-08
Alle geloof in marktwerking is verdwenen	de Volkskrant	19-02-08
Gezinsbeleid moet in hart van het kabinetsbeleid	Trouw	28-02-08
De klant is zelf ook schuldig	AD/Algemeen Dagblad	05-03-08
De stelling van Lex Hoogduin: Over 4 of 5 jaar hebben we een nieuwe financiële crisis	NRC Handelsblad	08-03-08

Ga nooit meer budgetteren in de zorg; Marktwerving zorg Is het nieuwe zorgstelsel toch geen verbetering?	NRC Handelsblad	10-03-08
Crisis vraagt om topeverleg	Het Financieele Dagblad	14-03-08
Een grote bank mag niet kapot; Bankencrisis Als het faillissement van een bank het financiële systeem in gevaar brengt komt er hulp	de Volkskrant	18-03-08
Kabinet drijft de inflatie onnodig verder op; Hoogleraar monetaire economie Eijffinger waarschuwt voor combinatie van stagnatie en inflatie	NRC Handelsblad	26-03-08
AOW-bonus motiveert vooral psychologisch; Interview Lans Bovenberg	de Volkskrant	08-04-08
Borg pensioen tegen inflatie	Het Financieele Dagblad	26-04-08
De boer op met ons model	Het Financieele Dagblad	13-05-08
Kredietcrisis kan leerschool zijn; Stel nationale banken in Europa onder toezicht van één instelling	NRC Handelsblad	28-05-08
Extra buffers als antwoord op kredietcrisis	NRC Handelsblad	10-06-08
Het inflatiespook is weer terug in Europa	Trouw	03-07-08
ECB moet kiezen tussen twee kwaden	de Volkskrant	05-07-08
Begrotingsdiscipline Bos heeft de begroting op orde	Nederlands Dagblad	12-07-08
Econoom Bovenberg: Nederlanders open voor hervormingen Bakker	Het Financieele Dagblad	18-07-08
De ideale recessie in Denemarken; Blessing in disguise voor oververhitte economie	de Volkskrant	01-08-08
Topeconoom voorziet twee jaar met stagnerende economische groei	Het Parool	08-08-08
AOW-leeftijd moet snel naar minstens 68 jaar; Hogere levensverwachting noopt tot maatregelen	Trouw	22-08-08
AOW-plannen zijn toonbeeld van solidariteit en rentmeesterschap; Ouderenbeleid Langer werken en AOW	de Volkskrant	11-09-08
We moeten de oorlog winnen; Begroting 2009 Wat er in de Miljoenennota had moeten staan	NRC Handelsblad	13-09-08
Begroting is een dure grap	Het Financieele Dagblad	17-09-08
Econoom Lans Bovenberg kritisch over	Nederlands Dagblad	17-09-08

begrotingskunsten minister Bos Dit kabinet durft in begroting niet te kiezen

Gevolgen bankencrisis beperkt; Groei economie volgend jaar terug tot hooguit één procent	Het Parool	17-09-08
Weer forse klappen voor banken IMF: meer banken kunnen omvallen; Nederlandse Banken en verzekeraars opnieuw hard onderuit ondanks ingrepen centrale banken	Nederlands Dagblad	17-09-08
Herstel vertrouwen in banken gaat tijd kosten	Spits	18-09-08
Implosie van het kapitalisme	de Volkskrant	18-09-08
Angst bezweer je niet met angst; Hoogleraar en hoofdeconoom van Robeco over kuddegedrag van bankiers en beleggers	NRC Handelsblad	20-09-08
Noodplan voor banken zet systeem op zn kop; Kapitaalinjectie is nog maar begin	De Telegraaf	20-09-08
De roep om staatsmanschap	Het Financieele Dagblad	23-09-08
Toezicht op banken is hier goed	de Volkskrant	27-09-08
Belastingbetaler draait op voor alle risicos	Het Financieele Dagblad	30-09-08
Bij slagaderlijke bloeding moet je eerst patiënt in leven houden	de Volkskrant	30-09-08
Gaan ook hier banken als dominostenen vallen?	de Volkskrant	30-09-08
Wat betekent de malaise voor ons?; Financiële crisis	Trouw	01-10-08
Bos heeft enorme blunder gemaakt	AD/Algemeen Dagblad	04-10-08
Het domino-effect	de Volkskrant	07-10-08
Recessie minder diep dan vroeger; AEX staat niet extreem laag maar is vrij normaal, meent hoofdeconoom Robeco Groep	Trouw	07-10-08
Nationalisatie alle grote banken enige oplossing	de Volkskrant	09-10-08
Het is een beroerd systeem, maar beter hebben we niet	Het Financieele Dagblad	11-10-08
Paniek wordt alleen maar groter; Kredietcrisis Geen enkele maatregel lijkt een einde te kunnen maken aan opeenvolgende koersdalingen	de Volkskrant	11-10-08

Nederlandse economen fel tegen ideeën Sarkozy	De Telegraaf	18-10-08
ING had van het zwartste scenario moeten uitgaan; Tilburgse hoogleraar Eijffinger wil dat bestuurders de pijn voelen	Trouw	20-10-08
ING krijgt injectie van 10 miljard; Helpt noodfonds gebruikt om kerngezonde bank weerbaar te maken	Trouw	20-10-08
Alom roep om staatshulp; Belangenorganisaties willen ook overheidssteun	De Telegraaf	01-11-08
Nederland is voorbeeld voor VS; Hoogleraar Bovenberg: Risicos nodig om pensioenen op peil te houden	Trouw	04-11-08
ECB ziet inflatierisicos snel dalen, maar is er nog niet gerust op	Het Financieele Dagblad	07-11-08
Wrevel over terughoudendheid banken	Het Financieele Dagblad	08-11-08
Overheid worstelt nog met nieuwe rol	NRC Handelsblad	13-11-08
Zeker twee tot drie moeilijke jaren	de Volkskrant	15-11-08
De crisis is wel over, nu de recessie nog; Kredietcrisis Omvorming van het Internationaal Monetair Fonds is gelukkige uitkomst van G20	NRC Handelsblad	20-11-08
Angst voor massaontslagen; Kabinet kondigt voor zes miljard euro aan steunmaatregelen aan voor bedrijven in nood	de Volkskrant	22-11-08
CRISIS Arnold Heertje ziet geld pompen in economie als paniekmaatregel - Kabinet verspilt miljarden euros	AD/Algemeen Dagblad	22-11-08
Eurozone loopt slechts heel gering risico op deflatie	Het Financieele Dagblad	22-11-08
Economen betwijfelen effect van crisispakket	Het Financieele Dagblad	26-11-08
Opkomende landen krijgen door crisis sneller een nieuwe rol - Macht in de wereld meer gespreid	AD/Algemeen Dagblad	26-11-08
De koopkracht gaat hoe dan ook stijgen	Nederlands Dagblad	27-11-08
Het kaf van het koren scheiden: economen spreken elkaar tegen	Metro (NL)	27-11-08
Onderling wantrouwen te groot om te lenen	Het Parool	03-12-08
Nieuwe geldinjectie is netelige operatie	de Volkskrant	04-12-08
Minister van Zeer Overbodige Zaken; Maria van der	Het	12-12-08

Hoeven valt op Economische Zaken op met gestuntel	Parool	
Trichet maant Europese leiders om begrotingsregels te handhaven	Het Financieele Dagblad	16-12-08
Fed verschiet snel zijn munitie, ECB behoudt vuurkracht	Het Financieele Dagblad	18-12-08
ECB gaat depotrente verlagen tot 1,5%	Het Financieele Dagblad	19-12-08
Kerstboom kopen langs de weg in Hongarije is duur Poolse Ikea veel duurder dan de Nederlandse Euro had Baltische landen beschermd tegen crisis Verlangen naar de euro; Centraal- en Oost-Europa lijden in stilte onder dubbelcrisis	Nederlands Dagblad	22-12-08
Gebruik monetaire financiering uiterst omstreden	Het Financieele Dagblad	23-12-08
De geldpers is ons laatste redmiddel	de Volkskrant	27-12-08
Twijfel of aanjager economie wel werkt	AD/Algemeen Dagblad	06-01-09
Het kabinet rommelt maar wat aan; Crisismaatregelen Politieke en maatschappelijke organisaties proberen het economisch tij te keren	de Volkskrant	15-01-09
Middel van dit kabinet is erger dan de kwaal	de Volkskrant	20-01-09
Bos ruimt rommel op die was blijven liggen; ING Kapitaalinjectie in eerste ronde niet voldoende; Financiën kiest terecht niet voor nationalisatie	NRC Handelsblad	27-01-09
Het eigen product liever eerst; Beschermende maatregelen kunnen op lange termijn desastreuze gevolgen hebben	de Volkskrant	03-02-09
Het is slecht om nu de AOW-leeftijd te verhogen; Pensioenleeftijd Hoogleraar: Fondsen hebben meer hersteltijd nodig	Trouw	05-02-09
Regeerakkoord niet stressbestendig; Recessie in Nederland Economen willen dat Nederland zijn begrotingsregels loslaat	de Volkskrant	14-02-09
Waarschuwen Sombor, maar niemand weet het zeker	Nederlands Dagblad	18-02-09
Hier een reddingsplan voor de economie; Recessie	NRC Handelsblad	24-02-09

Moet de overheid bezuinigen of de economie stimuleren?

Antwoord: het moet allebei

Loonmatiging werkt niet bij elke crisis	de Volkskrant	25-02-09
Kan de staat die banken wel aan?; Garant staan overheid brengt risicos mee	NRC.NEXT	06-03-09
Inhoudelijk, gedreven, geen type krachtpatser	Het Financieele Dagblad	09-03-09
Jubelstemming Gloort er hoop aan de economische horizon?; Optimistische en pessimistische economen interpreteren CPB-cijfers verschillend	Nederlands Dagblad	18-03-09
Pensioenen in de tang van crisis en vergrijzing; Het Nederlandse pensioenstelsel wankelt, politiek en sociale partners moeten een antwoord vinden	NRC Handelsblad	21-03-09
Politiek was niet eerlijk over risico pensioen	NRC Handelsblad	21-03-09
De vrijblijvendheid moet uit de crisisaanpak	Trouw	24-03-09
Aow moet naar 67 jaar; hoogleraren: stimuleringspakket economie is te mager Kabinet heeft beste stimuleringskansen laten liggen	De Telegraaf	26-03-09
FNV speelt hoog spel over AOW-leeftijd	Nederlands Dagblad	26-03-09
God zegene de greep en uitstel van executie ineen	de Volkskrant	26-03-09
Kabinet legt al 9 miljard toe op AOW; Bedrag in vier jaar verdubbeld	NRC Handelsblad	27-03-09
Angst regeert Loonmatiging Angst voor deflatie is enorm opgeklopt	Nederlands Dagblad	01-04-09
CDA wil banken niet loslaten	Het Financieele Dagblad	01-04-09
G20 beïnvloedt ook onze economie	AD/Algemeen Dagblad	04-04-09
Minder pensioen is wel zo solidair	Trouw	07-04-09
Aandeelhouder is niet de boosdoener	de Volkskrant	09-04-09
Versterk intern toezicht bank	Het Financieele Dagblad	11-04-09
Laat het geen heksenjacht op bankier zijn	Het Financieele Dagblad	16-04-09
Robecotopman: Depressie blijft uit	Reformatorisch Dagblad	29-04-09
Krampachtig Prijsexplosie dreigt bij herstel economie	Nederlands Dagblad	01-05-09

Slechts enkele positieve details; Economen verwachten eind dit jaar herstel in VS en pas volgend jaar in Europa	de Volkskrant	07-05-09
ECB minder agressief dan Fed	de Volkskrant	08-05-09
Vertrouwen Toneelstukje Voorstanders Stresstest is in Europa weinig zinvol De bedragen per bank; Veel cynisme over goede uitkomst bankentest in Verenigde Staten	Nederlands Dagblad	09-05-09
Staat de geldkraan nu open of niet?	de Volkskrant	18-05-09
Zijn de kleine banken van Bos de oplossing?	de Volkskrant	26-05-09
Wij tasten in het duister, Klink; Bij gebrek aan data is succes van marktwerking in zorg niet meetbaar	NRC Handelsblad	04-06-09
Dreig niet met verlaging van pensioen; Pensioenen Langetermijnrente van 5 procent is te verwachten; toezichthouders onnodig in paniek	NRC Handelsblad	08-06-09
Te weinig lef Samenwerken Gezondheid Banken aan banden; Gezamenlijk Europees toezicht financiële sector	Nederlands Dagblad	20-06-09
Boekhouders spelen paniekvoetbal; Kritiek op mogelijke versoepeling boekhoudregels voor banken	de Volkskrant	23-06-09
Oudere moet zelf klappen opvangen	de Volkskrant	30-06-09
Net op tijd Beloond Juiste signaal Bernanke, want Obama wil rust	Nederlands Dagblad	01-08-09
Geef de ECB meer handen en voeten	Het Financieele Dagblad	05-09-09
Kijk uit voor nieuwe perverse prikkels; interview Arnoud Boot	de Volkskrant	08-09-09
Economen missen keuzes van kabinet voor overheidsfinanciën	Het Financieele Dagblad	14-09-09
Het kabinet kan de kaasschaaf in de la laten; De economische crisis moet worden aangegrepen om een einde te maken aan het staatsgepamper	NRC Handelsblad	14-09-09
Kabinet te traag!; Kopstukken: Geen échte maatregelen tegen crisis	De Telegraaf	15-09-09
Vorig jaar te laconiek, nu te paniekerig; Miljoenennota Kabinet voorspelt rampspoed; als dat al klopt, zijn de	NRC Handelsblad	15-09-09

maatregelen onvoldoende

De miljoenennota is het failliet van deze regering	De Telegraaf	16-09-09
Structurele hervormingen moeten groei gaan aanjagen	Het Financieele Dagblad	19-09-09
Centrale banken zoeken nieuwe wegen	Het Financieele Dagblad	23-09-09
Economen tasten in het duister; Economisch herstel De crisis krijgt misschien nog een nabrander, maar geen enkel model kan dat voorspellen	de Volkskrant	26-09-09
Het geld wordt altijd verdiend bij de laatste hype; Gesprek met hoogleraar Arnoud Boot die een boek schreef over de crisis en de macht van aandeelhouders	NRC Handelsblad	26-09-09
Bovenbergs harde liefde werkt niet in de zorg	Trouw	29-09-09
Toezicht had wel wat beter gekund	AD/Algemeen Dagblad	13-10-09
Hoe rijk zijn de provincies eigenlijk ?	Trouw	11-11-09
Begrotingsbeleid EU onder vuur	Het Financieele Dagblad	13-11-09
Toezicht moet moderner; Eijffinger: DNB loopt achter feiten aan	De Telegraaf	14-11-09
Toezicht op banken kan beter	Het Financieele Dagblad	21-11-09
Staatsschuld remt herstel economie af; DNB pleit voor snelle aflossing	NRC Handelsblad	23-11-09
Uitdagingen Afbouwen staatssteun is koorddans	Nederlands Dagblad	24-11-09
Op basis hiervan zeg je: hij hangt	de Volkskrant	26-11-09
Vijftien Europese banken zijn te groot	de Volkskrant	03-12-09
Brussel benadeelt onze banken	Het Financieele Dagblad	12-12-09
Stimulering Coalitie: in 2010 nog niet bezuinigen	Nederlands Dagblad	16-12-09
Voorlopig nog niet verlost van 2009 CPB-cijfers komen niet uit; CPB-directeur Teulings houdt bij nieuwste groeiraming een forse slag om de arm	Nederlands Dagblad	16-12-09
Gedragscodes voor verzekeringsbedrijf Sylvester Eijffinger, lid van de commissie-Maas: verzekeraars en pensioenfondsen moeten voorbeeld van banken volgen	Het Parool	22-12-09
Problemen zijn alleen maar groter geworden;	de Volkskrant	31-12-09

interview Van Wijnbergen en De Kort

Fiscalisten ten aanval tegen heilige huisjes in belastingstelsel	Het Financieele Dagblad	18-01-10
Controle hoeft niet anders, maar wel beter	Trouw	19-01-10
Geen goed woord voor Nout Wellink; onderzoek kredietcrisis Waarom mensen stomme dingen doen, ligt buiten mijn expertise	de Volkskrant	19-01-10
Brede steun voor flexibele AOW-leeftijd	NRC Handelsblad	21-01-10
Snel daadkracht nodig; Val kabinet volgens economen gunstig voor economie, maar	De Telegraaf	22-02-10
Val dwingt politiek visie te bepalen	de Volkskrant	24-02-10
Val kabinet goed voor herstel economie	Nederlands Dagblad	26-02-10
Economen: Visie bij bezuinigingen ontbreekt	Trouw	04-03-10
Niet alleen euro in problemen	Het Financieele Dagblad	05-03-10
Overdrijf tekortreductie niet	Het Financieele Dagblad	18-03-10
Verschillen eurolanden nemen toe	Nederlands Dagblad	20-03-10
Nivelleren Christelijk-sociaal Renteaftrek verdeelt CDA-economen; Eijffinger: ingrijpen in hypotheekrenteaftrek is onvermijdelijk	Nederlands Dagblad	30-03-10
De bezuinigingen van CDA zijn boterzacht	de Volkskrant	01-04-10
Onsamenhangende plannen, rekening eenzijdig bij burger	De Telegraaf	02-04-10
In de grabbelton van bezuinigingen ontbreekt ieder plan; De SP, GroenLinks, D66 en de VVD slagen	NRC Handelsblad	03-04-10
Maak Europeaan mobieler	De Telegraaf	23-04-10
Bezuinigen? Het hoeft allemaal niet ineens	de Volkskrant	27-04-10
Nieuwe kredietcrisis als we de Grieken niet helpen	AD/Algemeen Dagblad	30-04-10
Nederland draagt in drie jaar bijna vijf miljard euro bij - Mega-lening moet Griekenland redden	AD/Algemeen Dagblad	03-05-10
Zeven magere jaren op komst voor de Grieken; Griekse crisis Zo iets als kapot bezuinigen bestaat niet, zegt econoom	de Volkskrant	04-05-10

Het is nu geen moment voor een vuile campagne; Politiek Economisch herstel vereist een regeerbare coalitie die knopen kan doorhakken	NRC Handelsblad	21-05-10
DNB vreest nieuwe recessie door schulden crisis	AD/Algemeen Dagblad	29-05-10
Vrees voor de dubbele dip	NRC Handelsblad	29-05-10
De jaren van ongekeerde groei van de economie zijn voorlopig echt voorbij	Het Financieele Dagblad	05-06-10
Geen vechtkabinet en hervormingen cruciaal; economen: spring over eigen schaduw	De Telegraaf	11-06-10
Strenger DNB: bezuinigingen nu niet uitstellen; Bezuiniging zal de groei van de economie afremmen, maar niks doen is ernstiger	Nederlands Dagblad	12-06-10
Burgers moeten weten waar de klappen vallen; Peiling Vier hoogleraren economie	de Volkskrant	02-09-10
Economen blijven 18 miljard bezuinigen nodig vinden, ondanks herstel economie	de Volkskrant	06-09-10
Te vroeg voor stoppen steun	Het Financieele Dagblad	10-09-10
Rechter legt spagaat van de politiek bloot; Interview Sweder van Wijnbergen	de Volkskrant	15-09-10
Centrale bank moet U-bocht maken	Het Financieele Dagblad	16-09-10
Lagere werkloosheid moet reden zijn voor nieuw kabinet om juist harder in te grijpen	Het Financieele Dagblad	18-09-10
Ook rechts heeft zijn speeltjes	AD/Algemeen Dagblad	30-09-10
66 jaar Lagere groei Kritiek economen: Nederland nog niet klaar voor toekomst	Nederlands Dagblad	01-10-10
Voor economie lost dit akkoord vrijwel niets op	NRC Handelsblad	01-10-10
Protectionisme is terug van weggeweest	de Volkskrant	23-10-10
Nederlandse topmannen vrezen geen double dip	De Telegraaf	02-11-10
Beleid Rutte is grote gemiste kans; interview econoom Ians bovenberg (CDA)	de Volkskrant	08-11-10
Inflatiespook bestaat wel	Het Financieele Dagblad	09-11-10
Dollar wankelt op zijn troon	Het Financieele Dagblad	12-11-10
De toekomst van de eurozone is onzekerder dan ooit	de Volkskrant	20-11-10

Net als in jaren zeventig lokt Fed stagflatie uit	Het Financieele Dagblad	23-11-10
Hypotheekgarantie onder vuur	Het Financieele Dagblad	24-11-10
Met 750 miljard red je Europa niet	de Volkskrant	25-11-10
Crisis kostte 40 miljard euro	NRC Handelsblad	04-12-10
Tweedeling Europa op til; Welvarende kopgroep onder leiding van Duitsland en Nederland groeit weg van zuidelijke landen	Het Parool	16-12-10
Obama blaast nieuwe zeepbel op met schulden	Het Parool	18-12-10
Eurozone nog lang niet veilig gesteld	Het Financieele Dagblad	20-12-10
De directeur heeft nul besef van financiële markten Het enige wat DNB drie jaar deed, was twijfelen De Nederlandsche Bank had geen draaiboek voor de crisis Wellink is intelligent, integer en conservatief	Het Parool	29-01-11
Anders leren kijken naar pensioen	Nederlands Dagblad	03-02-11
Inflatie van alle tijden	Het Financieele Dagblad	15-02-11
Links niet slechter voor de staatskas dan rechts	Nederlands Dagblad	22-02-11
Terugkeer protectionisme slecht nieuws voor economische groei en inflatie; Centrale bankiers moeten alle zeilen bijzetten om scherp aan de wind te varen	Het Financieele Dagblad	12-03-11
Bankeconomen praten elkaar vaak na	de Volkskrant	21-03-11
Westen gedompeld in schuld; Vertrouwen beleggers niet verder schaden	De Telegraaf	23-04-11
Kabinet is tegen benoemen Hoogduin tot president DNB	de Volkskrant	29-04-11
Weekers loopt met grote boog heen om problemen op arbeids- en woningmarkt; Vlaktaks zal leiden tot gezondere financiering van hypotheek en bedrijven	Het Financieele Dagblad	30-04-11
Iedereen zoekt de minst slechte koers; analyse ook aflossing is een soort bankroet voor Griekenland	de Volkskrant	15-05-11
Politici moeten de gifbeker maar eens leegdrinken; Toeconomen zien herstructurering Griekse schuld als onvermijdelijk, maar DNB-chef Wellink huivert	Het Financieele Dagblad	07-06-11

Wellink en hoogleraren denken anders over Griekse schulden	Trouw	07-06-11
Een failliet land is erg vervelend, maar wij gaan er niet over	NRC Handelsblad	18-06-11
Dit pensioenakkoord is een historische stap	NRC Handelsblad	23-06-11
En nu ook weg met die hypotheekrenteaftrek	NRC Handelsblad	01-07-11
Economen missen visie bij bankentaks; Lage verhuisboete is greep in de kas	De Telegraaf	02-07-11
Incompetentie laat eurocrisis opleven	Nederlands Dagblad	01-08-11
Het economisch herstel zal zeker tien jaar duren; interview hoogleraar financiële markten Arnoud Boot	de Volkskrant	06-08-11
Voorspelling	de Volkskrant	22-08-11
Keynes is bijna literair, zoveel lagen en facetten; Bekende namen uit de wereld van de economie over inspirerende boekenDe Boekenkast van Sylvester Eijffinger	NRC Handelsblad	24-08-11
Politiek falen oorzaak inzakkende economie	De Telegraaf	03-09-11
ECB moet inflatiedoelstelling beetje loslaten	Het Financieele Dagblad	15-09-11
ECB-bazooka is ooit ook uitgeschoten; Europese Centrale Bank kan heel ver gaan met opkoop van staatsobligaties, maar er zijn grenzen	Het Financieele Dagblad	15-09-11
Economen laken gebrek aan visie in kabinetsplannen; Begroting is niet crisisbestendig	Het Financieele Dagblad	19-09-11
De korte lijntjes van de pragmatische Jan Kees de Jager	Nederlands Dagblad	19-09-11
Alleen bezuinigen is niet de oplossing voor de eurocrisis; Laat premier Rutte niet de fout maken van Hendrikus Colijn	NRC Handelsblad	20-09-11
Laat mij toch lekker mijn eigen pensioenfonds kiezen!	NRC Handelsblad	24-09-11
Revolutie in de eurozone: de ECB wordt afhankelijker van de politiek	NRC Handelsblad	26-09-11
Signaal aan Keynes-aanhangers	Het Financieele Dagblad	11-10-11
Overheid kan goedkoop stimuleren; Lage rente het ideale moment voor keynesiaans beleid? Hoogleraar Van	Het Financieele Dagblad	13-10-11

Wijnbergen vindt van niet

Eurocrisis vraagt om politiek antwoord	de Volkskrant	22-10-11
Politiek onvermogen heeft kosten eurocrisis verdubbeld	Nederlands Dagblad	22-10-11
De PvdA moet dit afwijzen; peiling pvda-economen over euro-akkoord	de Volkskrant	01-11-11
Wat voegt een externe deskundige toe?	Trouw	01-11-11
Relativeringen bij de economische crisis	Nederlands Dagblad	08-11-11
Moeten economen in deze crisis doemdenken?; de kwestie peter de waard	de Volkskrant	16-11-11
Economen roepen Rutte op tot actie; Eurocrisis	de Volkskrant	21-11-11
Economen roeren zich in Haags debat over euro	Het Financieele Dagblad	22-11-11
Eindelijk een agenda voor de lange termijn	NRC Handelsblad	08-12-11
Marktwerking in financiële sector faalt; Hoogleraar Arnoud Boot: rekening van financieel kuddegedrag is hoog	NRC Handelsblad	09-12-11
Ook wij dragen bij aan scherpste van eurocrisis	Het Financieele Dagblad	10-12-11
Duidelijkheid voor huizenbezitter	De Telegraaf	14-12-11
Recessie zal hooguit een jaar duren; Volgens Ernst & Young trekken de opkomende landen de westerse economie halverwege 2012 uit het slop	Het Parool	16-12-11
Bezuinigingstips voor Rutte en De Jager	Nederlands Dagblad	06-01-12
Onzekerheid pensioen is groter dan noodzakelijk	Het Financieele Dagblad	12-01-12
Bankroet dreigt voor Grieken; Kwijtschelding deel schulden beste oplossing	Het Parool	17-01-12
Huizenmarkt sleutel economie	Nederlands Dagblad	16-02-12
Economen willen aanpak van hypotheekrenteaftrek	De Telegraaf	21-02-12
Topeconomen pleiten voor hervorming huizenmarkt	Nederlands Dagblad	23-02-12
Top Financiën waarschuwde De Jager over aanpak crisis; Minister sloeg advies in de wind	Het Financieele Dagblad	24-02-12
Het kabinet zit al tijden als een konijn in de koplampen te kijken	Het Parool	01-03-12
Nederland hoeft niet gekke Henkie te zijn; Peiling Fors	de Volkskrant	01-03-12

Bezuinigingen, ja Of nee?

Economen zijn spoor bijster	Spits	02-03-12
Economen: Nu keuzes maken helpt het land	Metro (NL)	02-03-12
Nederlandse economie nu op de schop	Het Parool	02-03-12
Ruw gezegd lijkt 15 mld bezuinigingen me te veel; LANS BOVENBERG	de Volkskrant	02-03-12
De kaasschaaf zal ons deze keer niet helpen	NRC Handelsblad	22-03-12
Strijd om zeggenschap pensioen; Niemand tevreden met wetsvoorstel voor het professionaliseren van pensioenfondsbesturen	Het Financieele Dagblad	22-03-12
Waarin Rutte vooral niet moet snijden	NRC Handelsblad	31-03-12
Linkse economen pakken ook door	Het Financieele Dagblad	05-04-12
Grieks faillissement en exit uit eurozone reëler dan ooit	Metro (NL)	11-04-12
Nu verantwoordelijkheid nemen; Twee economen over de gestrande kabinetsplannen en hoe nu verder. Zekerheid over spelregels is cruciaal	Het Financieele Dagblad	23-04-12
Politiek moet snel handelen Triple A-status van Nederland staat op het spel	Het Parool	23-04-12
Econoom nuanceert belang rating	Reformatorisch Dagblad	24-04-12
Verlaging status niet per se ramp	Het Parool	24-04-12
Een tekort van 3 procent is zelfs nog te veel	NRC Handelsblad	26-04-12
Economen: dit is niet genoeg	Het Parool	27-04-12
Positief onthaal voor bezuinigingsakkoord; Imago Nederland op valreep gered	De Telegraaf	27-04-12
Schone maar lege handen: daar heeft niemand iets aan; Reacties op akkoord	de Volkskrant	27-04-12
Geen economisch succes	de Volkskrant	28-04-12
Waarom heffen we alle pensioenfondsen niet op?	NRC Handelsblad	28-04-12
Eijffinger: Vraag is alleen, wanneer gaat Griekenland failliet	Trouw	15-05-12
Dit is beter dan het Lenteakkoord; Peiling Plan consumentenorganisaties voor woningmarkt	de Volkskrant	25-05-12

Deskundigen zijn somber, maar toch voor noodfonds	Het Financieele Dagblad	13-06-12
Europa moet flinke stap vooruit zetten; Taboe op euro-exit is niet houdbaar	Het Financieele Dagblad	16-06-12
Begroting te pessimistisch	Het Financieele Dagblad	19-06-12
Einde recessie geen reden om te juichen; Deskundigen wijzen op noodzaak duurzaam herstel	De Telegraaf	27-06-12
Komend kabinet gaat renteaftrek hypotheken vrijwel zeker beperken	Het Financieele Dagblad	03-07-12
CPB is te rechts, nee te links	NRC Handelsblad	18-07-12
Hoe langer we voortmodderen, hoe meer risico; interview Lex Hoogduin, hoogleraar monetaire economie	de Volkskrant	21-07-12
De Euro wankelt. Wiens schuld is dat?	NRC.NEXT	01-08-12
Nederland moet nog groot offer brengen voor euro ; Economen roepen politici op om vervelende boodschap aan hun kiezers te vertellen	Het Financieele Dagblad	02-08-12
Stel andere prioriteiten bij beleid pensioenen	Het Financieele Dagblad	03-08-12
Wat vinden de insiders?	NRC Handelsblad	18-08-12
Bezuinigen: 2 tot 28 miljard is voldoende	NRC Handelsblad	24-08-12
Criticasters pensioen aan boord trekken ; hoogleraren: vier aanpassingen	De Telegraaf	10-09-12
De weg is vrij naar fiscale en politieke unie	NRC Handelsblad	13-09-12
Centrale bankiers heersen waar politiek heeft gefaald	Het Financieele Dagblad	15-09-12
Optimisme over economie is terug	de Volkskrant	15-09-12
Gemengde reacties op Miljoenennota 2013	Reformatorisch Dagblad	19-09-12
Bezuinigen én hervormen gaan moeilijk samen	Trouw	20-09-12
Er blijft minder over voor jongeren	Het Parool	29-09-12
Ga op zoek naar nieuwe, creatieve combinaties van pensioen, wonen en zorg; Betaalbare ouderenzorg hangt nauw samen met betere benutting van de eigen woning voor de oude dag	Het Financieele Dagblad	29-09-12
Fiscalisten branden wetsvoorstel over beperking hypotheekrente af	Het Financieele Dagblad	12-10-12

Nivelleringsplan ruw en slordig uitgedacht; Feitelijk een straf op inspanning	De Telegraaf	06-11-12
Jammer dat er zo weinig aandacht is voor de groei	NRC Handelsblad	07-11-12
Pensioenstelsel kan helpen op arbeids- en woningmarkt en in gezondheidszorg	Het Financieele Dagblad	12-11-12
Dit is de geëigende aanpak; Interviews Economen Bovenberg en Beetsma over het nieuwe regeerakkoord	NRC Handelsblad	13-11-12
Nivelleren kost werkgelegenheid; Economen wijzen erop dat gelijke inkomens leiden tot lagere economische groei en minder banen	Het Financieele Dagblad	14-11-12
Korten, eerlijk delen niet genoeg; Bij terugval van de economie moet het kabinet ook een uitweg bieden	NRC Handelsblad	19-11-12
Verstand van de crisis, maar geen waarzegger	Trouw	23-11-12
Economen: Dit is een plakbandoplossing	AD/Algemeen Dagblad	28-11-12
Nóg wordt er niet genoeg gesneden	AD/Algemeen Dagblad	11-12-12
Wat doet Nederland toch verkeerd?	Trouw	14-12-12
Kwestie van vertrouwen; topeconomen geven hun visie	De Telegraaf	22-12-12
Er zijn lichtpuntjes, maar situatie rond euro is heel fragiel; Financiële markten zijn redelijk rustig, maar de eurocrisis is niet voorbij, zeggen economen	Het Financieele Dagblad	31-12-12
Economen voorspellen mager 2013	Nederlands Dagblad	31-12-12
De geest van Keynes zweeft 2013 in; Column	NRC Handelsblad	02-01-13
Niet bang zijn voor bezuinigen	NRC.NEXT	11-01-13
Toezichthouders waren naïef; Externe toezicht corporaties was archipel van losse instellingen	Het Financieele Dagblad	16-01-13
Laat echte economen opstaan en de vloer aanvegen met al dat keynesiaans geklets; Niveau van zogenaamde economendiscussie over het bestrijden van de huidige crisis is ergerlijk	Het Financieele Dagblad	26-01-13
Economen kritisch over nationalisatie	NRC Handelsblad	02-02-13
Oplossing van Dijsselbloem is naïef	Trouw	06-02-13

Hoogleraar, kunt u dit even duiden?	NRC.NEXT	11-02-13
Laten we niet al te veel achterom kijken	Het Financieele Dagblad	12-02-13
Slechts een zesde van de economen gelooft in Woonakkoord	Het Financieele Dagblad	25-02-13
Boekhoudkundige truc Dijsselbloem onder loep	De Telegraaf	26-02-13
Bezuinig niet extra, blijf bij akkoord	Het Financieele Dagblad	01-03-13
Wij waarschuwden Marcel van Dam al in 2009 voor risicos	Het Financieele Dagblad	28-03-13
Econoom: Denk mee met kabinet	AD/Algemeen Dagblad	28-03-13
Het kan zomaar beter gaan met de economie	Nederlands Dagblad	17-04-13
Vrees voor escalatie van bankencrisis in Europa	Het Financieele Dagblad	18-04-13
Experts bepleiten verdere ingrepen woningmarkt	Het Financieele Dagblad	25-04-13
Met een andere rekenmethode worden pensioenen stabiel	Het Financieele Dagblad	26-04-13
Economen laken 3 procentnorm	Reformatorisch Dagblad	29-04-13
Economen willen massaal af van strenge begrotingsnorm	Het Financieele Dagblad	29-04-13
Economen: 3 procent loslaten	de Volkskrant	29-04-13
Het gaat toch echt weer iets slechter	NRC Handelsblad	01-05-13
Economen kraken beleid van kabinet	Het Financieele Dagblad	27-05-13
Economen zien weinig in loonstijging als stimulans voor economische groei	Het Financieele Dagblad	27-05-13
Hogere lonen geven de economie geen oppepper	de Volkskrant	27-05-13
Verlaging pensioenpremie valt slecht	de Volkskrant	11-06-13
Ik was geen lid van het corps, dat deed je niet	Het Financieele Dagblad	22-06-13
Laat de hypotheekmarkt lekker uitzielen	de Volkskrant	22-06-13
Hoogduin adviseert over bundeling schuld	Het Financieele Dagblad	03-07-13
Herstel eindelijk binnen handbereik; Ook Nederland kruipt uit economisch dal	De Telegraaf	10-08-13
Hervormen, hervormen, hervormen, luidt het advies aan het kabinet	Het Financieele Dagblad	13-08-13
Kabinet-Rutte II moet nu snijden én de economie	NRC Handelsblad	15-08-13

aanjagen; Hoop van premier Rutte op lustige consument
komt niet uit; in Europa blijft Nederland als kampioen
koopkrachtverlies economisch achter

Geloof die Nobelprijswinnaar niet, kabinet heeft heel ander probleem	NRC Handelsblad	16-08-13
Dit is de staat aan een bankinfuus	NRC Handelsblad	30-08-13
Bezuinigen? Ja! Nee!; Toeconomen Lex Hoogduin en Bas Jacobs kruisen op scherp van snede degens in Telegraaf-debat	De Telegraaf	07-09-13
Rekenmeesters optimistisch; CPB verrast met 0,5% groei economie	De Telegraaf	16-09-13
Kabinet maakt geluidjes, maar pakt niet echt aan	Trouw	18-09-13
Verbazing over het gevoel van Klaas Knot	NRC Handelsblad	08-10-13
Inzet van pensioenmiljarden is vooral goed voor de werkgevers	Het Financieele Dagblad	09-10-13
Ongelijkheid in Nederland stabiel (of toch niet?) Christenen over nivellering	Nederlands Dagblad	12-10-13
Akkoord pakt net iets beter uit voor economie	Het Financieele Dagblad	14-10-13
Haags akkoord marginaal	De Telegraaf	14-10-13
Fundamentele keuzes nodig over pensioenen, in plaats van technische discussie; Vasthouden aan ons huidige pensioenstelsel dient geen enkel belang meer	Het Financieele Dagblad	28-10-13
Loonmatiging te sterk; Economie lijdt schade door rem op salarisstijging	Het Financieele Dagblad	09-11-13
Hoe Blok de huizenmarkt opschudt	NRC Handelsblad	19-11-13
Loonsverhoging is slecht voor de economie	de Volkskrant	23-11-13
Overdaad aan ijdele hoogleraren economie in het bankendebat doet geen recht aan de wetenschap; Problematiek rond kapitaalversterking verdient genuanceerd en oplossingsgericht debat	Het Financieele Dagblad	10-12-13
Mijn geheim? Ik heb gezag binnen mijn vakgebied ; Sylvester Eijffinger Alles van waarde	Trouw	21-12-13

Bijlage 6: data inhoudsanalyse

Econoom	Datum	Artikel	Dagblad	1e Codering	2e Codering	Citaat
Boot	24-02-09	Hier een reddingsplan voor de economie; Recessie Moet de overheid bezuinigen of de economie stimuleren? Antwoord: het moet allebei	NRC H.	-1	-1	De SP en de vakbonden willen voluit de stimuleringsmachine aanzetten - alsof tekorten er helemaal niet toe doen. GroenLinks wil Nederland volzetten met windmolens, hoewel met de Nederlandse procedures daar pas na de recessie aan kan worden begonnen. De VVD wil alleen zwaar bezuinigen, maar kijkt de andere kant op als gevraagd wordt hoe en waar. [..] De VVD is de historische lessen van de depressie in de jaren dertig vergeten. [..] Nu eisen dat het financieringstekort niet boven de 2 procent mag uitkomen, getuigt van een fataal gebrek aan historisch inzicht. [..] Tegelijkertijd is het rauwe keynesianisme van de jaren zeventig zoals de SP nu voorstaat, ook geen remedie. [..] De Nederlandse overheid moet maatregelen nemen die de overheidsfinanciën op lange termijn versterken, zonder dat de economie op korte termijn een optater krijgt. Te denken valt aan het verhogen van de AOW-leeftijd, minder pensioenopbouw per jaar toestaan voor aanvullende pensioenen, het verder fiscaliseren van de AOW-premies (‘Bosbelasting’) en het geleidelijk afbreken van de aanrechtsubsidie. En dan is er het probleem van de hypotheekrenteaftrek, een van de grootste verstoringen in het Nederlandse belastingstelsel. Een deel van de onzekerheid die nu boven de woningmarkt hangt, komt voort uit de politieke onenigheid over de toekomst van de fiscale behandeling van het eigen huis.
Boot	27-03-09	Kabinet legt al 9 miljard toe op AOW; Bedrag in vier jaar verdubbeld	NRC H.	-1	-1	"Is het nu een sociale uitkering om te voorkomen dat je verkommt, of is het een pensioen?" vraagt econoom Arnoud Boot. "Als het een sociale uitkering is, waarom krijgt iedereen die dan?" Het rondpompen van geld is inefficiënt, zegt hij, leidt tot hogere belastingen en gaat ten koste van de economische groei. „Als het een pensioen is, waarom dan die rigide leeftijdsgrens?
Boot	14-09-09	Kabinet biedt	DePers	-1	-1	D ie uitgelekte Miljoenennota, daar wordt

		geen enkel perspectief. Puur armoedig'				Arnoud Boot niet bepaald vrolijk van. Maar niet vanwege de hoogte van het begrotingstekort. [...] vooral teleurgesteld door de in zijn ogen 'armzalige wijze' van regeren. Natuurlijk, de crisis is ernstig en er moet geloofwaardig beleid komen om het begrotingstekort terug te dringen, maar juist nú moet het kabinet een visie uitdragen, vindt Boot. Dit kabinet biedt geen enkel perspectief. Puur armoedig. [...] geef tegelijkertijd aan hoe we onze eigen maatschappij op een sociale manier kunnen inrichten, zodat de zwakkeren beschermd worden. Het rare geroep van nu over louter bezuinigingen suggereert dat we asociaal gaan worden.' Boot ergert zich zo, omdat er geen reden tot zoveel pessimisme is. 'Wij zijn een rijk land en we kunnen juist sterker uit deze crisis komen. Dit is een totaal andere invalshoek dan die van het kabinet, dat reageert op angstbeelden.'
Boot	24-02-10	Val dwingt politiek visie te bepalen'	VK	-1	-1	Ik heb de afgelopen weken echt zitten hopen dat dit kabinet zou vallen. Dit is een zegen, want dit kabinet heeft niet de visie om de crisis te lijf te gaan. [...] Zonder de val zou er louter een bezuinigingsdiscussie zijn gevoerd. We moeten principiële keuzes maken.
Boot	04-03-10	Economen: Visie bij bezuinigingen ontbreekt	Trouw	-1	-1	Voor politici is economie gelijk aan boekhouden [...] Het tekort dat is ontstaan vanwege terugvallende belastinginkomsten, wordt met de kaasschaaf teruggehaald. Maar economie heeft een dynamiek, en het is cruciaal dat daar leven in wordt geblazen. Zo krijg je op lange termijn economische groei die helpt de publieke voorzieningen betaalbaar te houden. [...] Grote bedrijven kunnen het zich veroorloven een aparte afdeling voor subsidieaanvraag op te zetten, en kleine nieuwe bedrijven niet. Zo knel je de innovatie af.
Boot	01-10-10	Voor economie lost dit akkoord vrijwel niets op	NRC H.	-1	-1	Het regeerakkoord zet in op visieloze sanering van de overheidsfinanciën in plaats van structurele hervormingen. Door met de PVV in zee te gaan, zetten CDA en VVD de waardevolle reputatie van Nederland als verdraagzaam en betrouwbaar land op het spel. [...] Vanwege

						het ontbreken van structurele hervormingen verbetert het regeerakkoord de lange-termijnhoudbaarheid van de openbare financiën met slechts de helft van wat de verkiezingsprogramma's van CDA en VVD beloven. Het akkoord ademt een armetierige boekhoudersmentaliteit: fantasieeloze bezuinigingen zoals efficiëntiekortingen, ineffectieve reorganisaties in de publieke sector zoals het samenvoegen van ministeries, lastenverzwaringen verpakt als bezuinigingen
Boot	01-10-10	Voor economie lost dit akkoord vrijwel niets op	NRC H.	-1	-1	Het regeerakkoord zet in op visieloze sanering van de overheidsfinanciën in plaats van structurele hervormingen.
Boot	19-09-11	De korte lijntjes van de pragmatische Jan Kees de Jager	ND	-1	-1	Ook topeconoom Boot heeft kritiek op het internationaal optreden van De Jager. 'Er is alle reden om ongelooflijk bezorgd te zijn over de huidige situatie. Ook de banken staan er namelijk slecht voor', zei hij vorige week in het actualiteitenprogramma Nieuwsuur. Dat de minister zich uitliet over een eventueel faillissement van Griekenland noemt Boot echter 'een grote blunder'.
Boot	20-09-11	Alleen bezuinigen is niet de oplossing voor de eurocrisis; Laat premier Rutte niet de fout maken van Hendrikus Colijn	NRC H.	-1	-1	Het kabinet heeft twee weken geleden concrete voorstellen gelanceerd voor meer begrotingsdiscipline in het eurogebied, maar op twee essentiële punten is de Europese agenda van het kabinet onvoldoende uitgewerkt. [...] Verder dienen eurolanden beslissingsbevoegdheid aan het fonds te delegeren. [...] Het tweede punt waarop het kabinet nog een broodnodige visie ontbeert, is het bankwezen. [...] Dit is een valkuil waar het kabinet in dreigt te lopen. Het kabinet anticipeert in de Miljoenennota onvoldoende op het zware weer dat Europa mogelijk te wachten staat.
Boot	02-03-12	Nederlandse economie nu op de schop	Het Parool	-1	-1	Als we de economie willen hervormen, moeten we het doen nu iedereen het erover eens is dat het zo niet langer kan
Boot	22-03-12	Strijd om zeggenschap pensioen; Niemand tevreden met wetsvoorstel	FD	-1	-1	Arnoud Boot, hoogleraar Financiële Markten aan de Universiteit van Amsterdam, meent juist dat Kamp met zijn wetsvoorstel nog veel te veel zeggenschap bij sociale partners laat.

		voor het professionaliseren van pensioenfondsbesturen				
Boot	23-04-12	Nu verantwoordelijkheid nemen; Twee economen over de gestrande kabinetsplannen en hoe nu verder.	FD	-1	-1	Maar eerst: had het mislukte Catshuisakkoord hier een antwoord op? Enigszins, is de positieve karakterisering. Maar eigenlijk was het niet genoeg gericht op hervormingen en dus herstel van vertrouwen [...] De voorgestelde hervormingen op de woningmarkt waren zeer halfslachtig. [...] Zekerheid over spelregels is cruciaal voor het herstel van de Nederlandse economie. CDA en VVD zullen water bij de wijn moeten doen om de linkse partijen PvdA, D66 en mogelijk GroenLinks bereid te vinden een interim-akkoord te ondersteunen.
Boot	19-11-12	Korten, eerlijk delen niet genoeg; Bij terugval van de economie moet het kabinet ook een uitweg bieden	NRC H.	1	1	Rutte II is een historisch kabinet. Moed kan het niet worden ontzegd
Boot	19-11-12	Korten, eerlijk delen niet genoeg; Bij terugval van de economie moet het kabinet ook een uitweg bieden	NRC H.	-1	-1	Het kabinet komt er niet alleen met begrotingsdiscipline en 'eerlijk delen'. Het motto moet zijn: 'samen staan we sterk'.
Boot	06-02-13	Oplossing van Dijsselbloem is naïef	Trouw	-1	-1	Boot vindt de oplossing van Dijsselbloem 'naïef'. Hij constateert dat banken niet zo gemakkelijk te ontvlechten zijn. "Zeker niet in een stress-situatie zoals wanneer een concern dreigt om te vallen.
Boot	12-02-13	Laten we niet al te veel achterom kijken	FD	-1	-1	De VVD heeft met bijvoorbeeld de hypotheekrenteaftrek het maken van schulden gestimuleerd.' En dat is naar zijn idee uiteindelijk de diepste bron van de crisis.
Boot	01-05-13	Het gaat toch echt weer iets slechter	NRC H.	-1		Intussen zou Nederland geholpen zijn met een visie op de toekomst, meent Boot. „Het kabinet moet komen met iets dat lijkt op een groeiagenda. Hoe gaat Nederland de komende tien jaar zijn geld verdienen?

						Waar zijn we goed in en waarom kunnen we dat niet beter kapitaliseren? Of Rutte het nou doet of minister van Sociale Zaken Asscher, iemand moet een toekomstgericht verhaal kunnen vertellen."
Boot	16-09-13	Rekenmeesters optimistisch; CPB verrast met 0,5% groei economie	Telegraaf	1	1	Hoogleraar financiële markten Arnoud Boot (Universiteit van Amsterdam) noemt het naar voren halen van belastinginkomsten op het moment dat het herstel zich aandient geen gek idee. Het is in ieder geval beter dan nog meer bezuinigen.
Boot	19-11-13	Hoe Blok de huizenmarkt opschudt	NRC H.	1	1	Maar de hervorming is ingezet en de richting is goed, constateert Arnoud Boot, hoogleraar economie aan de Universiteit van Amsterdam. Hij waarschuwde vorige week wel voor de valkuil, dat onder goede economische omstandigheden de hervormingen misschien weer worden stopgezet. Dat moet worden voorkomen, zegt Boot. „Maar er gebeurt nu eindelijk iets. Laten we dat toejuichen. De geest is uit de fles."
Bovenberg	19-02-08	Alle geloof in marktwerking is verdwenen	VK	1	1	Bovenberg heeft begrip voor de voorzichtige koers die het kabinet vaart. 'Het politieke midden staat electoraal niet sterk.' De ingrijpende hervormingen in de sociale zekerheid onder de eerste kabinetten-Balkenende moeten nog indalen, denkt hij.
Bovenberg	28-02-08	Begrotingsdiscipline 'Bos heeft de begroting op orde'	ND	1	1	Wouter Bos heeft zijn begroting op orde
Bovenberg	18-07-08	Econoom Bovenberg: Nederlanders open voor hervormingen Bakker	FD	-1	-1	Dit kabinet is niet populair, omdat het een aantal serieuze problemen op zijn beloop laat
Bovenberg	11-09-08	AOW-plannen zijn toonbeeld van solidariteit en rentmeesterschap; Ouderenbeleid Langer werken en AOW	VK	1	1	De AOW-plannen van het kabinet beschermen de ouderen van nu én de jongeren van nu, en zijn daarmee een toonbeeld van solidariteit.
Bovenberg	17-09-08	Begroting is een dure grap	FD	-1	-1	Het kabinet loopt met dit begrotingsbeleid aanzienlijke risico's. De grote structurele

						problemen worden vooralsnog grotendeels op hun beloop gelaten. [...] Het kabinet kiest voor de verdediging door iedereen te vriend te willen houden. Het probeert het populisme en de versplintering van het politieke midden te bestrijden door de bevolking te beschermen tegen schokken in de wereldeconomie.
Bovenberg	17-09-08	Econoom Lans Bovenberg kritisch over begrotingskunst en minister Bos 'Dit kabinet durft in begroting niet te kiezen'	ND	1	1	Ik heb wel waardering voor de creativiteit van Wouter Bos. Het is echt een jongleur. [...] Nu het economisch wat minder gaat weet hij de koopkracht te verbeteren zonder te moeten bezuinigen. Dat is wel een prestatie.
Bovenberg	17-09-08	Econoom Lans Bovenberg kritisch over begrotingskunst en minister Bos 'Dit kabinet durft in begroting niet te kiezen'	ND	-1	-1	Hij had wat meer kunnen ingrijpen bij de uitgaven. Het kabinet probeert nu kool en geit te sparen: niet snoeien nu de uitgaven voor bijvoorbeeld kinderopvang en AWBZ exploderen, en tegelijk de koopkracht op peil houden. Het weerspiegelt een beetje het algemene probleem van dit kabinet: het durft niet te kiezen. Dat dit kabinet een investeringskabinet wil zijn is prima, maar durf dan ook het prijskaartje voor duurdere kinderopvang en onderwijs bij de burgers neer te leggen."
Bovenberg	20-01-09	Middel van dit kabinet is erger dan de kwaal	VK	1		Het kabinet heeft dit jaar de keuze: kiest het voor het bestrijden van kortetermijnpijn, of toont het moed door maatregelen te nemen die niet populair maar wel sociaal zijn? En zal de kiezer dit begrijpen? Balkenende en Bos hebben een uitstekende eerste helft gespeeld door de financiële sector overeind te houden.
Bovenberg	25-02-09	Loonmatiging werkt niet bij elke crisis	VK	1	1	Maar Lans Bovenberg, de Tilburgse econoom van CDA-huize, vindt het voorstel van Donner precies in de roos. 'Het is een pavlovreactie, maar dat hoeft niet verkeerd te zijn.' Dat de koopkracht niet stijgt, is volgens hem niet erg.
Bovenberg	04-06-09	Wij tasten in het duister, Klink; Bij gebrek aan data is succes van	NRC H.	1	1	[..] de marktwerking in de zorg. Minister Klink (Volksgezondheid, CDA) heeft aangekondigd om deze marktwerking verder te ontwikkelen. Dat getuigt van moed en ambitie. [..]

			marktwerking in zorg niet meetbaar			
Bovenberg	14-09-09	Economen missen keuzes van kabinet voor overheidsfinanci ën	FD	-1	-1	Hij vindt het daarom teleurstellend dat het kabinet niet duidelijk aangeeft wat voor soort overheid de regering voor ogen staat.
Bovenberg	30-03-10	Nivelleren Christelijk- sociaal Renteaftrek verdeelt CDA- economen;	ND	1	1	Lans Bovenberg, net als Eijffinger CDA-lid en econoom aan de Universiteit van Tilburg, kan de keuze van de programmacommissie juist wel begrijpen. „De economie is heel kwetsbaar. En de huizenmarkt staat er op dit moment ook niet al te florissant bij. In zo'n situatie moet je voorzichtig zijn en het prille economisch herstel niet in de knop smoren.
Bovenberg	02-09-10	Burgers moeten weten waar de klappen vallen';	VK	-1	-1	De reden dat de formatie in een impasse kan geraken, is volgens Bovenberg zorgelijker dan een eventueel mislukken ervan. 'Het CDA is een van de partijen die traditioneel altijd medeverantwoordelijk zijn geweest voor de stabiliteit in Nederland.' Dat de formatie nu onder druk staat door onenigheid binnen het CDA, is slecht voor het vertrouwen van binnenlandse en buitenlandse investeerders, stelt hij. 'Er moet snel een kabinet komen dat een heldere toekomstvisie durft te formuleren.
Bovenberg	06-09-10	Economen blijven 18 miljard bezuinigen nodig vinden, ondanks herstel	VK	-1	-1	Als je echt snel uit het dal wilt klimmen, zul je nu toch echt structurele veranderingen moeten doorvoeren.
Bovenberg	18-09-10	Lagere werkloosheid moet reden zijn voor nieuw kabinet om juist harder in te grijpen'	FD	-1	-1	Het maakt de noodzaak te hervormen alleen maar groter. Op grond van wat er nu naar buiten komt over de kabinetsformatie ben ik bang dat de keuze gaat vallen op bezuinigen en te weinig op hervormen. [...] Ik heb grote zorg dat op geen van de drie stevige hervormingen worden doorgevoerd. Bijvoorbeeld voor de woningmarkt had ik liever gezien dat linkse partijen als D66 en GroenLinks in de formatie betrokken waren', zegt Bovenberg. Hij noemt het een

						'ongewenste ontwikkeling' als CDA en VVD de arbeidsmarkt en de hervorming van de WW ongemoeid laten om de PVV ter wille te zijn
Bovenberg	01-10-10	66 jaar Lagere groei Kritiek economen: Nederland nog niet klaar voor toekomst	FD	-1	-1	Het komt meer in de buurt van het program van de PVV en dat is een zorgelijke ontwikkeling [...] Met de plannen van nu zal rechts Nederland blij zijn, maar duurzaam is het niet. Het zou veel beter zijn geweest als links en rechts in het nieuwe kabinet waren vertegenwoordigd.
Bovenberg	08-11-10	Beleid Rutte is grote gemiste kans'	VK	-1	-1	Eén grote gemiste kans. Kortere kan het oordeel van Lans Bovenberg over het regeerakkoord niet worden samengevat. Het is vooral saneringsbeleid, geen hervormingsbeleid. Het is voor een hoogleraar uit Tilburg natuurlijk gemakkelijk praten, die heeft niet te maken met de kiezers. Maar het is zorgwekkend hoe weinig visie de middenpartijen laten zien over waar het met Nederland naar toe moet. Wilders trekt alle aandacht, en hij heeft ook een heldere boodschap. De middenpartijen zetten daar heel weinig ideeën tegenover. Dat baart me het meeste zorgen, ook in het CDA.
Bovenberg	30-04-11	Weekers loopt met grote boog heen om problemen op arbeids- en woningmarkt	FD	-1	-1	Staatssecretaris Weekers heeft zijn fiscale agenda gepresenteerd en helaas loopt deze met een grote boog om de problemen op de arbeids- en woningmarkt heen.
Bovenberg	23-06-11	Dit pensioenakkoord is een historische stap	NRC H.	1	1	Het pensioenakkoord neemt drie historische stappen voorwaarts. [...] Het historische pensioenakkoord neemt drie belangrijke stappen voorwaarts. Het toont moed, door een moeilijke boodschap te brengen ten behoeve van de houdbaarheid van het pensioenstelsel op lange termijn. Nog veel werk moet worden uitgevoerd om het hoofdlijnenakkoord verder uit te werken en om te komen tot een pensioenstelsel dat de vergrijzing kan doorstaan, maar een goede basis is gelegd.
Bovenberg	06-01-12	Bezuinigingstips voor Rutte en De Jager	ND	-1		Wat ik het kabinet absoluut afraad, is kortetermijnbezuinigingen en belastingverhogingen, zoals een hogere btw. Het zit er dik in dat dit toch gaat gebeuren, maar De Jager en Rutte moeten zich niet blindstaren op het

						begrotingstekort en de staatsschuld.
Bovenberg	02-03-12	Ruw gezegd lijkt 15 mld bezuinigingen me te veel'	VK	-1	-1	Er zit duidelijk een structureel probleem in de overheidsfinanciën. [...] Ruw gezegd lijkt 15 miljard bezuinigen me nu te veel.
Bovenberg	23-04-12	Politiek moet snel handelen' Triple A-status van Nederland staat op het spel	Het Parool	-1	-1	Volgens Bovenberg waren de maatregelen uit het Catshuisoverleg die naar buiten zijn gekomen, onvoldoende. "Ik vond ze nogal zwaar aan bezuinigingen, terwijl aan de woningmarkt weinig gebeurde. Nu lopen we het risico dat de chaos nog groter wordt, maar het is ook een kans om iets beters te krijgen. Iets definitiefs, dat steun van links en rechts heeft en dat houdbaar is voor de komende jaren.
Bovenberg	28-04-12	Geen economisch succes	VK	-1	-1	Het begrotingsakkoord van donderdag houdt vast aan de 3-procenteis die Brussel stelt vanwege de 'buitensporigtekort-procedure'. Macro-economisch gezien is dat onverstandig. Lastenverzwaringen of uitgavenbeperkingen remmen de bestedingen en leiden op korte termijn tot minder groei, dalende koopkracht en minder werkgelegenheid.
Bovenberg	25-05-12	Dit is beter dan het Lenteakkoord'	VK	1	1	Ik ben er positief over. Het akkoord heeft dezelfde uitgangspunten als ons hervormingsplan: oude en nieuwe gevallen worden op dezelfde manier veranderd, er wordt geen inkomenspolitiek bedreven en de hervorming wordt geleidelijk doorgevoerd. [...] Dit is een beter plan dan het Lenteakkoord.
Bovenberg	27-06-12	Einde recessie geen reden om te juichen	Telegraaf	-1	-1	Volgens de Tilburgse hoogleraar Lans Bovenberg is er geen reden om te juichen. Je moet naar de onderliggende cijfers kijken. Die zijn niet om over naar huis te schrijven.
Bovenberg	07-11-12	Jammer dat er zo weinig aandacht is voor de groei	NRC H.	-1	1	Het regeerakkoord levert eigenlijk half werk af, maar ten opzichte van Rutte I is het zeker een verbetering. Dat was toen echt onvoldoende. Dit akkoord levert meer een gemengd beeld op.
Bovenberg	13-11-12	Dit is de geëigende aanpak'	NRC H.	1	1	Er wordt nu op een meer generieke manier genivelleerd, via de belastingen, en dat is toch de meest geëigende aanpak. [...] Voor de langere termijn zie ik geen extra voor- of nadeel. Er wordt nu minder genivelleerd, dat is op zich goed voor de economie en goed voor de werkgelegenheid.

Bovenberg	28-03-13	Econoom: Denk mee met kabinet	AD	-1	-1	Het beleid van dit kabinet is niet duidelijk en dat schept behoorlijk wat onzekerheid voor consumenten en ondernemers. Dat het kabinet zo afhankelijk is van derden, is schadelijk voor de economie.
Bovenberg	18-09-13	Kabinet maakt geluidjes, maar pakt niet echt aan	Trouw	-1	-1	Het kabinet verzuimt de problemen van de Nederlandse economie te benoemen [...] De diagnose van het kabinet is onvoldoende helder. In plaats daarvan komt er een kabbelend verhaal en ik heb niet het idee dat de burger op basis hiervan denkt dat het lek boven is en vertrouwen krijgt. Je moet problemen benoemen en oplossingen aandragen. [...] Het kabinet maakt over dit probleem wel wat geluidjes, maar pakt het niet echt aan.
Bovenberg	18-09-13	Kabinet maakt geluidjes, maar pakt niet echt aan	Trouw	1	1	Ik ben positief over de bezuiniging van zes miljard. Het kabinet heeft een slimme manier gevonden om te bezuinigen zonder de economie verder aan te tasten. Het idee om belastingopbrengsten naar voren te halen is goed. [...]
Bovenberg	14-10-13	Akkoord pakt net iets beter uit voor economie	FD	1	1	Hij vindt de aanpassingen in het begrotingsakkoord verstandig. [...] Ik hoop dat het kabinet deze lijn voortzet.
Eijffinger	14-02-08	Voorspellingen CPB over economie veel te optimistisch'	Trouw	-1	-1	"De regering zou er verstandig aan doen de geplande accijnsverhogingen en milieubelasting een jaar uit te stellen. Dat helpt direct de verhoogde inflatie tegen te gaan, en zorgt zo voor behoud van koopkracht."
Eijffinger	26-03-08	Kabinet drijft de inflatie onnodig verder op'	NRC H.	-1	-1	"Nederland krijgt volgend jaar te maken met het slechtste van twee werelden. De economische groei loopt snel terug en de inflatie loopt snel op. Tegelijkertijd gooit de overheid olie op het vuur door een aantal lasten te verzwaren. Dat wakkert stagflatie aan, stagnatie en inflatie, en dat is een gevaar voor de economie [...] Het kabinet doet met de accijnsverhoging, het verhogen van de btw en het invoeren van een ecotaks nog een extra duit in het zakje. Dat is niet verstandig
Eijffinger	13-09-08	Begroting 2009 Wat er in de Miljoenennota had moeten	NRC H.	-1	-1	"Natuurlijk zijn het schrappen van de voorgenomen btw-verhoging per 1 januari, de verlaging van de WW-premies en de lastenverlichting voor ondernemers goede

		staan				maatregelen om op korte termijn verslechtering van de economie tegen te gaan. Maar daarmee winnen we de oorlog niet.
Eijffinger	13-09-08	Begroting 2009 Wat er in de Miljoenennota had moeten staan	NRC H.	-1	-1	Nederland - de overheid en het bedrijfsleven - steekt slechts 1,5 procent van het bruto binnenlands product (bbp) van bijna 600 miljard euro in onderzoek en ontwikkeling, research & development. Veel te weinig.
Eijffinger	23-09-08	De roep om staatsmanschap	FD	-1	-1	Vooral PvdA-leider Wouter Bos, tevens minister van Financiën, moet veel beter en meer in dialoog gaan met het bedrijfsleven. Hij moet het bedrijfsleven en de samenleving een duidelijker perspectief bieden. De politicus Bos staat op een kruispunt en dient karakter en leiderschap te tonen. [...] De PvdA vermijdt nu alle keuzes, omdat zij beheerst wordt door angst voor de achterban. Een aanvullende complicatie is dat van de middenpartijen alleen het CDA en D66 ontvankelijk zijn voor redelijke argumenten en in staat zijn om met constructieve oplossingen te komen. PvdA en VVD zijn verlamd.
Eijffinger	30-09-08	Bij slagaderlijke bloeding moet je eerst patiënt in leven houden'	VK	1	1	Ik sta niet bekend als een groot fan van minister Bos, maar ik moet het hem nageven: dit heeft hij goed gedaan.
Eijffinger	15-11-08	Zeker twee tot drie moeilijke jaren'	VK	1	1	Volgens Sylvester Eijffinger hebben overheden hun verantwoordelijkheden genomen door banken met kapitaal te injecteren en leningen te garanderen.
Eijffinger	15-11-08	Zeker twee tot drie moeilijke jaren'	VK	-1	-1	Alleen is de fout gemaakt dat banken zich vrijwillig daarvoor konden aanmelden. Bovendien blijkt die overheidssteun niet voldoende te zijn. Eijffinger haalt in dit verband de goeroe van de vrije markt, Milton Friedman, aan: 'Je kunt een paard naar de beek leiden, maar je kunt het niet dwingen te drinken.' Met andere woorden: overheden kunnen banken geld geven, maar ze kunnen een bank niet dwingen dat aan bedrijven en consumenten uit te lenen. Dat

						was wel de bedoeling.
Eijffinger	18-02-09	Waarschuwen Somber, maar niemand weet het zeker	ND	-1	-1	„Die 2 procent wordt zondermeer overschreden", zegt hoogleraar Eijffinger. „Ik waarschuw tegen te zware bezuinigingen. Daarmee rem je de economie nog verder af. [...] Eijffinger pleit voor een hogere pensioenleeftijd, kortere werkloosheidsuitkeringen en nog meer snijden in de bureaucratie. Die maatregelen zorgen ervoor dat het kabinet nu niet zwaar moet bezuinigen, maar ook geen rekeningen doorschuift naar de toekomst. „Het kabinet moet nu echt gaan regeren.
Eijffinger	26-03-09	God zegene de greep en uitstel van executie ineen'	VK	-1	-1	Op zich is dit een aanvaardbaar resultaat, maar ik had wel wat meer ambitie willen zien.' [...] Ik had op zijn minst iets willen terugzien van de voorstellen van de commissie-Bakker over flexibilisering van de arbeidsmarkt. [...] Waar ik me echt zorgen om maak, is de impuls die aan de economie gegeven wordt: 5 miljard euro is echt te weinig. Het was veel beter geweest als het kabinet met gemeenten, provincies en woningcorporaties de handen ineen had geslagen om de woningbouw aan te pakken.
Eijffinger	26-03-09	Aow moet naar 67 jaar'; hoogleraren: stimuleringspak ket economie is te mager 'Kabinet heeft beste stimuleringskan s laten liggen'	Telegraaf	-1		Collega-hoogleraar Sylvester Eijffinger noemt het investeringsbedrag voor stimuleringsmaatregelen 'bescheiden'. Daarnaast zouden meer structurele maatregelen nodig zijn om de arbeidsmarkt te flexibiliseren, meent Eijffinger, zoals het versoepelen van het ontslagrecht.
Eijffinger	09-05-09	Veel cynisme over 'goede' uitkomst bankentest in Verenigde Staten	ND	-1	-1	„Het is een onzalige gedachte om in Europa ook openlijk een stress-test uit te voeren"
Eijffinger	26-05-09	Zijn de kleine banken van Bos de oplossing?	VK	-1	-1	Die banken zijn niet voor niets opgeslokt door grotere banken. Dat businessmodel werkt niet meer.
Eijffinger	14-09-09	Economen	FD	-1	-1	hij vreest dat ze gefixeerd zullen zijn op

		missen keuzes van kabinet voor overheidsfinanciën				bezuinigen. 'Ze zullen zich afvragen waar ze die 20% vandaan moeten schrapen. Van structurele hervormingen zie ik te weinig terug.'
Eijffinger	11-11-09	Hoe rijk zijn de provincies eigenlijk ?	Trouw	-1	-1	En dat is nou net een verkeerde aanwending van dat geld, vindt Eijffinger. „Het is nuts-inkomen. Dat moet je niet verpatsen met consumptieve uitgaven, maar gebruiken om structurele investeringen te doen, in wegen en onderzoek."
Eijffinger	16-12-09	Stimulering Coalitie: in 2010 nog niet bezuinigen	ND	-1	-1	Om het tekort terug te dringen wil het kabinet vanaf 2011 voor tientallen miljarden gaan bezuinigen. De economen Sylvester Eijffinger en Lans Bovenberg vinden volgend jaar te vroeg om te bezuinigen, omdat het herstel nog te afhankelijk is van de genomen stimuleringsmaatregelen. „De pessimisten die een dubbeldip hadden voorspeld, dus na een lichte opleving weer een crisis, krijgen geen gelijk", aldus Eijffinger. „Het herstel is definitief ingezet, zoveel is nu wel duidelijk."
Eijffinger	26-02-10	Val kabinet goed voor herstel economie'	ND	-1	-1	het vertrouwen was al weg. Als het kabinet verder was gegaan, dan was het waarschijnlijk gevallen op de komende bezuinigingen, want PvdA en CDA stonden daarin toch tegenover elkaar. [...] Een nieuw kabinet met CDA, VVD, D66 en GroenLinks lijkt mij het meest waarschijnlijk.[...] op financieel-economisch terrein is de visie van deze partijen veel eensgezinder.
Eijffinger	04-03-10	Economen: Visie bij bezuinigingen ontbreekt	Trouw	-1	-1	De val van het kabinet is geen ramp, maar een zegen voor de economie in Nederland. [...] Beide economen hekelen het gebrek aan visie dat het inmiddels gevallen kabinet tentoonspreidt bij de zoektocht naar 35 miljard euro aan bezuinigingen. [...] Zo knel je de innovatie af.
Eijffinger	02-04-10	Onsamenhangende plannen, rekening eenzijdig bij burger'	Telegraaf	-1	-1	"De supermarkt met maatregelen is open, nu komt het aan op politici die durf tonen. Ga je voor structurele hervormingen of lastenverzwaringen. Dossiers als woningmarkt, zorg en ontslagrecht liggen al

						veel te lang stil.
Eijffinger	27-04-10	Bezuinigen? Het hoeft allemaal niet ineens	VK	-1	-1	Het hoeft allemaal niet ineens. Het bedrag van 29 miljard euro is niet hard te maken.
Eijffinger	06-09-10	Economen blijven 18 miljard bezuinigen nodig vinden, ondanks herstel	VK	-1	-1	Ook zijn collega Sylvester Eijffinger denkt niet dat de VVD soepeler gaat denken als gevolg van de meevallers. 'Er zijn nog steeds economen die vrezen voor een dubbele dip. Men is nog buitengewoon voorzichtig.'
Eijffinger	01-10-10	66 jaar Lagere groei Kritiek economen: Nederland nog niet klaar voor toekomst	FD	-1	-1	Eijffinger noemt het coalitieakkoord „halfhalf" en wijst daarmee ook naar de hervormingen op de woningmarkt. Aan de scheefgroei op de huurmarkt wordt wel iets gedaan, de hypotheekrenteaftrek blijft in tact.
Eijffinger	22-10-11	Politiek onvermogen heeft kosten eurocrisis verdubbeld'	ND	-1	-1	Die groei valt door het onvermogen van politici om tot een oplossing te komen nu zo'n 2 procent lager uit.
Eijffinger	16-12-11	Recessie zal hooguit een jaar duren'	Het Parool	-1	-1	Dat de groei in Nederland nu structureel achterblijft, komt door de woningmarkt. Die ligt compleet op zijn gat, wat heel slecht is voor de private consumptie." [...] "Ik ga hier geen politieke uitspraken doen, maar het is duidelijk dat het systeem van hypotheekrenteaftrek aangepast moet worden. Mijn verwachting is dat dit ook wel zal gaan gebeuren."
Eijffinger	23-04-12	Politiek moet snel handelen' Triple A-status van Nederland staat op het spel	Het Parool	-1	-1	Middenin de schulden crisis en een recessie verliezen we een jaar waarin de woningmarkt, de arbeidsmarkt en de zorg niet worden aangepakt. Dat kunnen we niet hebben.
Eijffinger	27-04-12	Economen: dit is niet genoeg	Het Parool	1	1	"In 48 uur is er een prestatie geleverd. Het Catshuisakkoord kreeg van mij een 3 of een 4, maar dit is een 6 of een 7. De verhoogde pensioenleeftijd is veel beter en ook de voorstellen voor de arbeidsmarkt zijn een verbetering. Op de woningmarkt verandert niet veel ten opzichte van het Catshuis, daar hadden ze nog wat verder mogen gaan
Eijffinger	16-06-12	Europa moet	FD	-1	-1	Als het kabinet al een strategie

		flinke stap vooruit zetten; Taboe op euro-exit is niet houdbaar				heeft met betrekking tot de eurocrisis, slaagt het er uitstekend in die verborgen te houden.
Eijffinger	11-12-12	Nóg wordt er niet genoeg gesneden	AD	-1	1	De lasten verzwaren is slecht voor de economie. Dat zie je nu al. Het kabinet moet juist slim hervormen. Nu wordt er bezuinigd op de duur van de WW, maar wordt niets gedaan om mensen sneller aan een baan te helpen. Regel dat beter. Ook de pensioenen en de huizenmarkt moeten worden aangepakt. Dan kan de economie straks sneller groeien als de crisis voorbij is.
Eijffinger	29-04-13	Economen laken 3 procentsnorm	RD	-1	-1	Door onverminderd vast te houden aan de tekortnorm van 3 procent wordt de recessie alleen maar verder verergerd
Eijffinger	13-08-13	Hervormen, hervormen, hervormen, luidt het advies aan het kabinet	FD	-1	-1	Hij bepleit onder meer de hypotheekrenteaftrek ook voor bestaande gevallen uit te faseren. 'En een visie op de houdbaarheid van het pensioenstelsel.'
Hoogduin	21-01-08	Net nu economie afremt, slaat hervormingsmoetheid toe	NRC H.	-1	-1	In Nederland had het kabinet er volgens Hoogduin van Robeco goed aan gedaan het voorstel van topambtenaar Buijink van Economische Zaken om de pensioenleeftijd te verhogen te omhelzen in plaats van af te wijzen.
Hoogduin	12-06-10	Strenger DNB: bezuinigingen nu niet uitstellen	ND	-1	-1	Het nieuwe kabinet mag bezuinigingen niet voor zich uit schuiven. Er moet de komende jaren flink gesaneerd worden, omdat Nederland anders het risico loopt opnieuw in een crisis te belanden. [...] Volgens DNB zullen de bezuinigingen de komende jaren een rem zetten op de groei. „Maar als er niets gebeurt, zullen de gevolgen veel ernstiger zijn", zegt Hoogduin. [...]
Hoogduin	10-12-11	Ook wij dragen bij aan scherpste van eurocrisis	FD	-1	-1	We hebben het debat niet aangedurfd, licht hij toe. Er is in Nederland niet gekozen.
Hoogduin	28-04-12	Waarom heffen we alle pensioenfondsen niet op?'	NRC H.	1	1	„Dit is goed nieuws. Laat dat duidelijk zijn. Het laat zien dat in ieder geval vijf partijen in de Nederlandse politiek de Europese begrotingsregels erkennen en het maakt een begin aan de modernisering van Nederland. Het is een goede intentieverklaring, maar nu moeten ze wel

						doorzetten.
Hoogduin	28-04-12	Waarom heffen we alle pensioenfondsen niet op?	NRC H.	-1	-1	Ons pensioenstelsel is niet transparant. De gevolgen van het pensioenakkoord zijn voor burgers totaal niet te voorspellen, zelfs niet voor mensen die ervoor doorgeleerd hebben.
Hoogduin	14-11-12	Nivelleren kost werkgelegenheid	FD	-1	-1	Hoogduin is het meest uitgesproken. Ik zou zelf nooit voor het verkleinen van de inkomensverschillen hebben gekozen. Moet je in tijden als deze, met zulke grote problemen, waarin forse ingrepen nodig zijn en iedereen moet inleveren, ook nog nivelleren? Volgens de Amsterdamse hoogleraar heeft verkleining van de inkomensverschillen een erg hoge prijs. Nivelleren is niet gratis. De prikkels worden verkeerd gelegd, omdat hogerop komen en meer verdienen minder interessant wordt. Dat is slecht voor de werkgelegenheid, stelt hij.
Hoogduin	26-02-13	Boekhoudkundige truc' Dijsselbloem onder loep	Telegraaf	-1	-1	Volgens Hoogduin geeft de staat niet het goede voorbeeld richting de eigen financiële sector en buitenlandse overheden door zo te opereren.
Hoogduin	14-10-13	Haags akkoord marginaal	Telegraaf	-1	-1	Economen zijn dan ook in het geheel niet onder de indruk. Kruimelwerk, zo typeert oud-directeur Lex Hoogduin van de Nederlandsche Bank de afspraken.
Hoogduin	28-10-13	Fundamentele keuzes nodig over pensioenen, in plaats van technische discussie	FD	-1	-1	Vasthouden aan ons huidige pensioenstelsel dient geen enkel belang meer
van Wijnbergen	04-10-08	Bos heeft enorme blunder gemaakt'	AD	-1	-1	„Als het waar is - dat hij dus al die tijd niet precies wist wat hij kocht toen hij vorige week 4 miljard euro uitgaf - wat doet hij dan op die plek? Laat deze man in dat geval, als dat waar is, dan heel ver bij geld vandaan blijven. Net als Nout Wellink (de president van De Nederlandsche Bank, red.) en die malloot van een premier Balkenende."
van Wijnbergen	22-11-08	Kabinet kondigt voor zes miljard euro aan steunmaatregelen aan voor	VK	-1	-1	De belastingmaatregel moet het helemaal ontgelden. 'Nutteloos', zegt hoogleraar Sweder van Wijnbergen. 'Je helpt alleen bedrijven die nog winst maken, maar daar zitten de problemen

		bedrijven in nood				niet.' [...] Sweder van Wijnbergen vindt dat Wouter Bos de heffing voor woningcorporaties van tafel moet vegen. 'De corporaties moeten bouwen, want het bedrijfsleven doet dat echt niet meer. Maar door die heffing van 2,5 miljard die Bos heeft opgelegd, komt de bouw juist helemaal stil te liggen.'
van Wijnbergen	26-11-08	Economen betwifelen effect van crisispakket	FD	-1	-1	Dit plan van nul euro is evidente onzin' [...] Het gaat om een lastenverzwaring die niet doorgaat, niet om een stimulans. Het kabinet tast zijn geloofwaardigheid aan door evidente onzin te verkondigen. Het is als met de kleren van de keizer, dit liquiditeitsplan heeft niets om het lijf. Investerings worden er in de huidige neergang ook niet mee uitgelokt. [...] De kern is dat als men tot maatregelen besluit dat er visie achter moet liggen, maar nu mag het niets kosten. Ik kan niet volgen waarom het kabinet hierover de fanfare laat uitrukken. Als het kabinet iets wil doen, kan dat op de woningmarkt. Daar dreigt de bouw op een ineenstorting af te stevenen. In plaats van corporaties leeg te plunderen, kan de regering hen vragen jaarlijks 100.000 woningen te bouwen. Het zijn de enige partijen die op dit moment snel kunnen investeren.
van Wijnbergen	15-01-09	Het kabinet rommelt maar wat aan'	VK	-1	-1	Het kabinet rommelt maar wat aan. De plannen die ik tot nu in de kranten lees, behelzen veel kleine dingetjes die vooral niets mogen kosten. Zo wend je een crisis niet af. Investeren in grote infrastructurele projecten bieden geen soelaas, want het duurt minstens drie jaar voor de eerste spade de grond in gaat. Ik zie maar één oplossing: laat de woningcoöperaties huizen bouwen.
van Wijnbergen	27-01-09	Bos ruimt rommel op die was blijven liggen	NRC H.	1	1	Financiën heeft gelukkig niet meegehuild met de wolven in het bos - het ministerie heeft voor een veel beter gestructureerde oplossing gekozen dan nationalisatie.
van Wijnbergen	26-03-09	Aow moet naar 67 jaar'; hoogleraren: stimuleringspak ket economie is te mager 'Kabinet heeft beste	Telegraaf	-1	-1	Veel van de maatregelen zijn niet effectief en er blijven grote vraagtekens rondom de verhoging van de aow-leeftijd. Bovendien heeft Bos een enorme investeringskans laten liggen door geen afspraken te maken met de woningcorporaties.

		stimuleringskan s laten liggen'				
Van Wijnbergen	14-09-09	Economen missen keuzes van kabinet voor overheidsfinanci ën	FD	-1		De overheid moet nu zicht geven op hoe zij de financiën weer op de rails gaat krijgen zonder de recessie te verergeren.
van Wijnbergen	14-09-09	Economen missen keuzes van kabinet voor overheidsfinanci ën	FD	-1	-1	Volgens Van Wijnbergen is dat getal 'volstrekt op drijfzand' gebaseerd, namelijk op de in zijn ogen foute aanname van het Centraal Planbureau dat de Nederlandse economie permanent op een lager groeipad is terechtgekomen. Hij spreekt over 'hysterie'. [..]
van Wijnbergen	14-09-09	Economen missen keuzes van kabinet voor overheidsfinanci ën	FD	-1	-1	Daarom is een graduele verhoging van de AOW-leeftijd verstandig.' Dat soort ingrepen ontbreekt in de begrotingsstukken die morgen worden gepresenteerd. [...] Volgens Van Wijnbergen is dat getal 'volstrekt op drijfzand' gebaseerd, namelijk op de in zijn ogen foute aanname van het Centraal Planbureau dat de Nederlandse economie permanent op een lager groeipad is terechtgekomen. Hij spreekt over 'hysterie'.
van Wijnbergen	15-09-09	Vorig jaar te laconiek, nu te paniekerig; Miljoenennota Kabinet voorspelt rampspoed; als dat al klopt, zijn de maatregelen onvoldoende	NRC H.	-1	-1	Daar willen minister Bos en de zijnen - inflatie daargelaten - dus bijna driemaal overheen. Geheel in de stijl van dit kabinet wordt er geen enkele visie over ontwikkeld. Er wordt eenvoudigweg een tros ambtenaren de zee opgestuurd om met een sleepnet de bodem af te schrapen naar bezuinigingsmogelijkheden. Daarna zien ze wel weer. [...] Kortom, deze Miljoenennota is - net zoals het eerdere stimuleringsprogramma - een testimonium paupertatis. Het heeft in paniek geen idee wat te doen, en koopt tijd door te schuilen achter commissies en grote verhalen over 2015, wanneer het kabinet er waarschijnlijk niet meer zal zijn. [...] De enige troost is dat dit kabinet tot dusver alleen maar besluitvaardig is geweest in het uitstellen van besluiten, dus het zal wel een stoere agenda worden voor het volgende kabinet.
van	15-09-09	Kabinet te	Telegraaf	-1	-1	"Het komt alleen met bezuinigingen van 35

Wijnbergen		traag!; Kopstukken: Geen échte maatregelen tegen crisis				miljard. Dat wordt dus hersenloos lasten verzwaren, voor iedereen".
van Wijnbergen	16-09-09	De miljoenennota is het failliet van deze regering'	Telegraaf	-1	-1	"De miljoenennota is een absoluut dieptepunt. Rampzalig. Het failliet van dit kabinet. De regering is te laf om beslissingen te nemen" Kolder. Dat is klakkeloos overgenomen van het Centraal Planbureau en op drijfzand gebaseerd
van Wijnbergen	16-09-09	De miljoenennota is het failliet van deze regering'	Telegraaf	-1	-1	Sweder van Wijnbergen onderschrijft het gebrek aan leiderschap, maar is wat stelliger in zijn uitspraken. "Het kabinet schreeuwt hel en verdoemenis, maar doet helemaal niks. Het brengt grote onzekerheid in de markt die we op dit moment niet kunnen gebruiken."
van Wijnbergen	26-02-10	Val kabinet goed voor herstel economie'	ND	-1	-1	„Ik denk dat het goed is dat het kabinet is gevallen. Dit kabinet was op weg naar nog meer ruzie. De verhoging van de AOW-leeftijd naar 67 jaar is verrassenderwijs gelukt, maar daarna is alles fout gegaan. Moeilijke beslissingen over bezuinigingen waren vooruitgeschoven naar werkgroepen - een onzalig idee van minister Bos van Financiën. Uiteindelijk was dit kabinet toch gevallen.
van Wijnbergen	01-04-10	De bezuinigingen van CDA zijn boterzacht'	VK	-1	-1	Die 35 miljard van PvdA-minister Wouter Bos van Financiën was al gebaseerd op drijfzand. Niemand wist waar dat bedrag vandaan kwam. [...] Er zijn drie grote zaken waar geld te halen valt: bij de AOW, de hypotheekrenteaftrek en de studiefinanciering. Twee van de drie zijn nodig.
van Wijnbergen	02-04-10	Onsamenhangen de plannen, rekening eenzijdig bij burger'	Telegraaf	-1	-1	Dit is bijna een recept voor een slecht beleid. Er zit geen filosofie achter, iedereen heeft er zijn eigen hobby ingestopt. Politieke partijen gaan hieruit grabbelen en daar komt dan een onsamenhangend programma uit. [...] Je moet eerst een paar grote dingen doen, zoals studiefinanciering afschaffen, aow-leeftijd verhogen en de hypotheekrenteaftrek uitfaseren. Dan moet je de grote problemen aanpakken, bijvoorbeeld

						op de arbeidsmarkt, en kijken wat het kost. Zonodig moet je nog meer bezuinigen."
Van Wijnbergen	15-09-10	Rechter legt spagaat van de politiek bloot'	VK	-1	-1	Marktwerking is niet bedoeld om te bezuinigen. Daarvoor moet je andere knoppen gebruiken [...] Wij als economen proberen dat de politiek al jaren duidelijk te maken.
van Wijnbergen	07-06-11	Politici moeten de gifbeker maar eens leegdrinken; Topeconomen zien herstructurering Griekse schuld als onvermijdelijk, maar DNB-chef Wellink huivert	FD	-1	-1	Politici draaien ons een loer. Ze doen niets. Ze vertellen de belastingbetaler niet dat hij daardoor straks veel meer moet betalen.'
van Wijnbergen	19-09-11	Economen laken gebrek aan visie in kabinetsplannen	FD	-1	-1	Met veel fanfare worden bedreigingen aangekondigd, maar de invulling om die gevaren het hoofd te bieden, blijft afwezig' Het is een kwetsbaar geheel en zonder structurele hervormingen niet crisisbestendig. Als het tegenzit, red je het niet meer met de kaasschaaf. Ik ben het er overigens mee eens dat er bezuinigd wordt. [...] Voor de rest laat het kabinet kansen om te hervormen liggen, bijvoorbeeld de hypotheekrenteaftrek. Juist een crisis biedt in Van Wijnbergens ogen ruimte om op beloften terug te komen. 'Dat is niet alleen de PVV aan te rekenen. Ook buiten de PVV zijn in de Kamer meerderheden te bereiken.'
van Wijnbergen	31-03-12	Waar in Rutte vooral niet moet snijden	NRC H.	-1	-1	De állerdomste maatregel? Sweder van Wijnbergen hoeft niet lang na te denken. „Verhoging van de BTW." De hoogleraar: „De looneisen gaan omhoog, arbeid wordt duurder en dat verslechtert onze concurrentiepositie. Bovendien gaat de consumptie naar beneden.
Van Wijnbergen	23-04-12	Politiek moet snel handelen' Triple A-status van Nederland staat op het spel	Het Parool	-1	-1	De partijen hebben elkaar zeven weken aangestaard in het Catshuis. Dat geeft niet de indruk dat er een fraai compromis aan zat te komen. We mogen blij zijn dat deze club weg is.
van	27-04-12	Positief onthaal	Telegraaf	1	1	Een stuk beter dan het Catshuispakket ,

Wijnbergen		voor bezuinigingsakk oord				omschrijft hoogleraar Sweder van Wijnbergen het akkoord van De Jager.
van Wijnbergen	27-04-12	Positief onthaal voor bezuinigingsakk oord	Telegraaf	-1	-1	Wat ze in het Catshuis hadden bedacht, was toch in wezen een slecht pakket van lastenverzwaring. Het was de gemakkelijke uitweg. [...] Ook het neerleggen van de ww- lasten voor de eerste zes maanden bij de werkgever kan goed uitpakken , meent Van Wijnbergen. Het is weliswaar een enorme lastenverzwaring voor werkgevers, maar er zitten ook goede kanten aan: ze zullen nu ook de sociale kosten van ontslag gaan voelen en het geeft ze een prikkel om mensen weer aan het werk te krijgen. [...] Eén kanttekening maakt Van Wijnbergen wel: De kiezer kan straks dus kiezen: of het pakket van bezuinigen en hervormen van De Jager, GroenLinks en D66, of de club van Roemer (SP) en Wilders die problemen alleen maar vooruit willen schuiven. In die zin zijn de komende verkiezingen belangrijk, ze kunnen de zaak maken of breken.
van Wijnbergen	27-04-12	Schone maar lege handen: daar heeft niemand iets aan';	VK	1	1	Dit akkoord is belangrijk. Er gebeurt wel wat, ja, op sommige punten. De versoepeling van het ontslagrecht is een flinke stap vooruit.'
van Wijnbergen	27-04-12	Schone maar lege handen: daar heeft niemand iets aan';	VK	-1	-1	Wat er met de hypotheekrenteaftrek gebeurt, is een verbetering maar gaat niet ver genoeg. Maar die btw-verhoging naar 21 procent is een zwaktebod.'
van Wijnbergen	06-11-12	Nivelleringsplan ruw en slordig uitgedacht	Telegraaf	-1	-1	Nivelleren betekent feitelijk een straf op inspanning , zegt UvA-hoogleraar en PvdA- lid Sweder van Wijnbergen over het plan. Als het al effect op de economie heeft, dan is dat meestal negatief. [...] Het werkt verstorend op de economie [...] Volgens Van Wijnbergen hebben de formateurs niet doorgehad wat de gevolgen zouden zijn. [...] Ook bij het sociale gehalte van het nivelleringsfeestje van zijn partij zet PvdA- lid Van Wijnbergen kritische kanttekeningen. Vanuit mijn linkse inborst zou ik liever zien dat er iets werd gedaan aan armoedebestrijding. Maar dat gebeurt niet. Er zijn twee groepen armen in Nederland: gescheiden vrouwen

						met kinderen en allochtonen die te weinig jaren hebben gewerkt om voldoende aow op te bouwen. Met het wegnemen van geld van een ceo die een topsalaris verdient, wordt geen bijstandsmoeder een cent beter.
van Wijnbergen	14-12-12	Wat doet Nederland toch verkeerd?	Trouw	-1	-1	Van Wijnbergen wijst oud-PvdA-minister Wouter Bos als hoofdschuldige aan voor de begrotingsproblemen. "Bos heeft als minister van financiën voor de grootste verslechtering van de overheidsfinanciën ooit gezorgd. Een overschot van 1 procent sloeg om in een tekort van 6 procent. Dat was nog slechter dan wat er in Griekenland, Italië en Spanje is gebeurd. En zelfs al die extra uitgaven onder minister Bos hebben de grootste recessie ooit niet weten te voorkomen. Het idee dat het goed is voor de economie als je maar lekker uitgeeft, klopt dus niet."
van Wijnbergen	01-03-13	Bezuinig niet extra, blijf bij akkoord	FD	-1	1	Sweder van Wijnbergen, hoogleraar aan de UvA, bepleit juist aanvullende maatregelen voor de arbeidsmarkt, zoals herinvoering van de deeltijd-WW en loonkostensubsidies. 'Dat was het enige goede aan het beleid van Bos en Balkenende toen de crisis startte'
van Wijnbergen	25-04-13	Experts bepleiten verdere ingrepen woningmarkt	FD	-1	-1	De hervormingen van de woningmarkt door het kabinet gaan niet ver genoeg. De huidige plannen zullen niet leiden tot een stabilisatie van de koop- en huurmarkt. [...] Een belangrijk bezwaar is dat de starters nog steeds onevenredig worden getroffen, terwijl die groep juist zo belangrijk is om de woningmarkt weer op gang te krijgen.
Van Wijnbergen	25-04-13	Experts bepleiten verdere ingrepen woningmarkt	FD	-1	-1	een rommelig tussenstation
van Wijnbergen	13-08-13	Hervormen, hervormen, hervormen, luidt het advies aan het kabinet	FD	-1	-1	Het kabinet doet het eigenlijk op alle punten verkeerd. Bijvoorbeeld door oorlog te voeren tegen woningcorporaties, banken te laten aanmodderen en -zzp'ers harder aan te pakken [...] Ook Van Wijnbergen wil hervormingen op de woningmarkt, in de

						vorm van een deal met woningcorporaties: 'De 2 mrd aan lastenverzwaringen voor hen van tafel, in ruil voor opschoning van de sector en nieuwe investeringen in woningen.' Verder pleit hij voor gericht arbeidsmarktbeleid waarbij het voor bedrijven aantrekkelijk wordt ouderen aan te nemen.[...] Er is geen eenduidige visie
van Wijnbergen	16-08-13	Geloof die Nobelprijswinnaar niet, kabinet heeft heel ander probleem	NRC H.	-1	-1	Overigens betekent het ongelijk van Krugman niet dat er wel goed beleid gevoerd wordt in Nederland. Het kabinet wil die tekortnorm van 3 procent halen, maar verder is het enige patroon er één van volstrekte incoherentie en een verslaving aan kortetermijnbezuinigingen die op lange termijn verkeerd uitpakken. De burgerij moet meer uitgeven, maar alle ambtenaren (buiten de zorg) krijgen een nominale loonstop en iedereen krijgt miljarden belastingverhoging. Het kabinet preekt eensgezind hervormingsdrift, maar wordt het vervolgens nergens over eens en stelt dus alles uit. [...] Het probleem in de eurozone wordt niet veroorzaakt door de bezuinigingen, die zijn in de VS veel harder ingezet dan hier, maar door de weigering adequaat in te grijpen bij de bankensector en door noodzakelijke structurele hervormingen continu naar voren te schuiven.
van Wijnbergen	14-10-13	Akkoord pakt net iets beter uit voor economie	FD	-1	-1	Maar beroerder dan de begroting van Prinsjesdag kon het volgens de hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam niet worden. 'Daarin hadden VVD en PvdA elkaars slechtste ideeën overgenomen' [...] Maar ook wat vrijdag is gepresenteerd blijft sprokkelwerk, vindt Van Wijnbergen. Hij mist een doelstelling voor de lange termijn die uit de begroting zou moeten spreken.

Bijlage 7: sentimentverdeling media-economen

Econoom	Sentiment	-1	1	Totaal	-1	1
Totaal		99	23	122	81%	19%
Eijffinger		27	3	30	90%	10%
Bovenberg		18	13	31	58%	42%
van Wijnbergen		30	3	33	91%	9%
Hoogduin		8	1	9	89%	11%
Boot		16	3	19	84%	16%